

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta

Diplomová práce

VYBRANÉ DIDAKTICKÉ PROSTŘEDKY A JEJICH VYUŽITÍ
VE VÝCHOVĚ KE ČTENÁŘSTVÍ VE VOLNÉM ČASE

Autor práce: Bc. Ilona Jíšová

Vedoucí práce: doc. PhDr. Helena Zbudilová, Ph.D.

Studijní program: Pedagogika volného času (KS)

2024

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem autorkou této kvalifikační práce a že jsem ji vypracovala pouze s použitím pramenů a literatury uvedené v seznamu použitých zdrojů.

V Českých Budějovicích dne 21. 3. 2024

.....

Ilona Jišová

Poděkování

Děkuji vedoucí bakalářské práce doc. PhDr. Heleně Zbudilové, PhD., za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

Obsah

Úvod	6
1 Didaktické prostředky	8
1.1 Různé způsoby vymezení didaktických prostředků	8
1.2 Členění didaktických prostředků.....	9
1.3 Charakteristika vybraných didaktických prostředků ve výchově ke čtenářství ve volném čase	10
1.3.1 Obrazová pomůcka.....	10
1.3.2 Textová pomůcka	17
1.3.3 Technická pomůcka.....	18
1.3.4 Desková hra.....	21
2 Charakteristika vybraných knižních titulů ve výchově ke čtenářství ve volném čase	23
2.1 Martina Mia Svobodová – Indigové pohádky (2013)	23
2.2 Martina Mia Svobodová – Indigové pohádky – kniha druhá (2022)	26
2.3 Tereza Horváthová – Přání (2022)	29
2.4 Eliška Starková – Eda (2020).....	30
2.5 Pavel Čech – O mráčkovi (2016)	32
2.6 Romana Suchá – Mušlenčiny léčivé pohádky pro dětskou duši (2022)	33
2.7 Nikkarin-Hubert & Hugo (2021).....	35
2.8 Radek Malý – Kam až smí smích (2015).....	37
2.9 Petr Horáček – Dlouhá cesta (2017)	39
2.10 Aleš Hejna – Z chlupaté deky – pohádky nesmyslů zbavené (2023).....	40
3 Vývojová specifika čtenáře mladšího školního věku	43
4 Praktická část	45
4.1 Charakteristika zařízení.....	45
4.2 Cíle čtenářského kroužku	45
4.3 Didaktické metody	46
5 Průběh čtenářského kroužku	49
5.1 První setkání.....	49
5.2 Druhé setkání.....	51
5.3 Třetí setkání.....	53
5.4 Čtvrté setkání.....	55
5.5 Páté setkání.....	57
5.6 Šesté setkání	59
5.7 Sedmé setkání.....	62

5.8	Osmé setkání.....	64
5.9	Deváté setkání.....	66
5.10	Desáté setkání	68
5.11	Závěrečné zhodnocení čtenářského klubu	70
	Závěr	72
	Seznam použitých zdrojů	74
	Seznam příloh.....	79
	Přílohy.....	81
	Abstrakt	149
	Abstract.....	150

Úvod

V dnešní uspěchané době plné moderních technologických vymožeností by se mohlo zdát, že čtení knih je v konkurenci s těmito technologiemi poněkud potlačované. Nicméně stále existují benefity spojené se čtenářstvím, které moderní technologie poskytnout nemohou. Čtení knih přináší čtenáři nejenom jedinečný zážitek a možnost intelektuálního odpočinku, ale také otevírá prostor pro aktivní zapojení vlastní fantazie a rozvoje kritického myšlení, což jsou nepopiratelné benefity, jež moderní technologie nemusejí plně zajistit.

Tyto benefity jsou důvodem, proč je stále nezbytné v dětech vzbuzovat radost a touhu po objevování čtených příběhů. Schopnost číst, porozumět textu, formovat vlastní názor, argumentovat, kriticky přemýšlet a vyjadřovat své myšlenky jsou dovednosti, které jsou pro život podstatné. A právě volnočasová výchova ke čtenářství může předmětné dovednosti velmi dobře rozvíjet.

Hlavním cílem předkládané diplomové práce s názvem *Vybrané didaktické prostředky a jejich využití ve výchově ke čtenářství ve volném čase* je představení vybraných didaktických prostředků, jejich následné využití společně s vybranými knižními tituly při tvorbě metodických a pracovních listů a ověření v praxi.

Diplomová práce se skládá z teoretické a praktické části. V teoretické části je nejprve vymezen pojem didaktické prostředky, jejich různé způsoby vymezení, členění a charakteristika vybraných didaktických prostředků. Dále je představeno deset knižních titulů pro děti mladšího školního věku, které byly využity pro praktickou část. Mezi ně patří: *Indigové pohádky*, *Indigové pohádky – kniha druhá*, *Přání*, *Eda*, *O mráčkovi*, *Mušlenčiny léčivé pohádky pro dětskou duši*, *Hubert & Hugo*, *Kam až smí smích*, *Dlouhá cesta*, *Z chlupaté deky – pohádky nesmyslů zbavené*. Následně jsou představena vývojová specifika mladšího školního věku, jelikož jde o věkovou kategorii, pro niž byl založen čtenářský klub.

Praktická část práce je zaměřena na realizaci a následnou reflexi metodických a pracovních listů ve čtenářském klubu, který je cílen na věkovou kategorii mladšího školního věku. Jedná se o deset tematických setkání na vybrané základní škole. Přínosem diplomové práce jsou konkrétní návrhy literárních setkání, jež mohou hravou formou přibližovat dětské populaci literaturu, ale také podněcovat zájem o knihy a rozvíjet čtenářské dovednosti. Významnou součástí práce jsou přílohy, které obsahují metodické a pracovní listy s úkoly, dále ukázky vypracovaných listů a fotodokumentace výtvarných aktivit dětí.

Mezi klíčové zdroje práce patří: *Moderní didaktika: lexikon výukových a hodnoticích metod*¹ od Roberta Čapka, *Nárys didaktiky*² od Josefa Maňáka, *Úvod do psychologie*³ od Zdeňka Heluse a *Konec školní nudy: didaktické metody pro 21. století*⁴ od Dagmar Siegllové.

Navrhovaná literární setkání mohou poskytovat konkrétní příklady, jak lze v praxi uplatnit tyto materiály tak, aby hravou formou přibližovaly dětské populaci literaturu a zájem o ni. Předmětné podklady mohou nalézt uplatnění nejen ve čtenářských klubech, ale také u pedagogů, kteří se zaměřují na literární výchovu jak ve volném čase, tak i v rámci výuky.

¹ Pozn. ČAPEK, Robert. *Moderní didaktika: lexikon výukových a hodnoticích metod*. Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-3450-7.

² Pozn. MAŇÁK, Josef. *Nárys didaktiky*. 2. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1999. ISBN 80-210-1661-2.

³ Pozn. HELUS, Zdeněk. *Úvod do psychologie*. 2., přeprac. a dopln. vyd. Praha: Grada, 2018. ISBN 978-80-247-4675-3.

⁴ Pozn. SIEGLOVÁ, Dagmar. *Konec školní nudy: didaktické metody pro 21. století*. Praha: Grada, 2019. ISBN 978-80-271-2254-7.

1 Didaktické prostředky

S termínem didaktický prostředek je možné se setkávat v různých publikacích, které se zaměřují zejména na didaktiku a pedagogiku. V těchto publikacích lze nalézat různé definice a kategorizace didaktických prostředků, přesto lze říci, že ve velké většině těchto definic dochází ke shodným zjištěním toho, co je vůbec didaktickým prostředkem myšleno. Vzhledem k povaze diplomové práce budou tyto definice vymezeny.

1.1 Různé způsoby vymezení didaktických prostředků

Maňák specifikuje didaktické prostředky v širším kontextu jako: „*předměty a jevy sloužící k dosažení vytyčených cílů.*“⁵ Podle autora spadají tyto prostředky k významným didaktickým skupinám, které napomáhají výuce, usnadňují ji a zlepšují.⁶ S jejich dopomocí lze snadněji docílit vytyčených cílů. Jsou významným faktorem, jenž má v současném moderním pojetí vyučování své hodnotné zastoupení. Didaktické prostředky mohou být nemateriální, nebo naopak materiální povahy.⁷ Obst navazuje na Maňáka a do těchto prostředků zařazuje vše, co mohou využívat pedagogičtí pracovníci a žáci k dosažení stanovených cílů. Obst přikládá hodnotu zejména materiálním prostředkům, přičemž vychází z faktů, že lidé získávají více než nadpoloviční většinu informací zrakem.⁸ S tímto názorem koresponduje i Petty, který považuje při výuce za daleko efektivnější způsob předávání informací vizuální formou oproti běžnější verbální komunikaci.⁹

Rambousek považuje za didaktický prostředek vše, co může ve vyučování dopomoci k dosažení vytyčených cílů. Autor kromě technických prostředků, forem, metod vyučování a didaktických zásad k didaktickým prostředkům dále řadí verbální a neverbální dorozumívání mezi pedagogem a žákem, jejich vědomosti a dovednosti, ale také vše, co je obsahem vyučovacího procesu.¹⁰ Dále Rambousek zařazuje do prostředků také samotné cíle, protože jakmile jsou jednotlivé dosaženy, stávají se poté prostředky ke splnění cílů vyšších.¹¹ Stojan se zmiňuje o užším pojetí, jež má povahu buď metodickou, či materiálně technickou. Další kategorie těchto prostředků může být

⁵ MAŇÁK, Josef. *Nárys didaktiky*, s. 49.

⁶ Srov. tamtéž, s. 50.

⁷ Srov. tamtéž, s. 50.

⁸ Srov. KALHOUS, Zdeněk; OBST, Otto a kol. *Školní didaktika*. Praha: Portál, 2002.

ISBN 80-7178-253-X, s. 337.

⁹ Srov. PETTY, Geoffrey. *Moderní vyučování*. 2. vyd. Praha: Portál, 1996. ISBN 80-7178-681-0, s. 271.

¹⁰ Srov. RAMBOUSEK, Vladimír a kol. *Technické výukové prostředky*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1989, s. 13.

¹¹ Srov. tamtéž, s. 13.

vytvořena a uplatněna v momentě, kdy tyto působí napřímo a se záměrem, nebo působí nepřímě a pro subjekt edukačního procesu jsou neplánované.¹²

Čapek považuje didaktické prostředky za jednu z možností učení, které nahrazují skutečné okolní prostředí. Signifikantním bodem je u didaktických prostředků nejen jejich autentičnost, reálná simulace předmětů, prostředí a jevů, ale také možnost s těmito prostředky dále experimentovat. Čapek zdůrazňuje, že by u práce s nimi měl být dán jasný záměr i cíl.¹³

Na základě definic didaktických prostředků lze říci, že se jedná o různorodé pomůcky, které mohou nejen výrazně dopomáhat při dosahování cílů, ale mohou také ovlivňovat průběh a proces vyučování. Pedagogům nabízejí možnost, jak zkvalitnit a zefektivnit výuku, a subjektům edukačního procesu zase umožňují nejen zpestřit průběh vyučování, ale také kvalitněji a rychleji zvládnout probíranou látku.

1.2 Členění didaktických prostředků

Didaktické prostředky můžeme členit na základě různých aspektů. Základní členění je na materiální a nemateriální. Mezi základní funkce, kterými materiální didaktické prostředky disponují, patří zprostředkování, a zejména přibližování s pomocí smyslů v momentě, kdy je verbální komunikaci obtížné přiblížit. Jejich využití v procesu zefektivní účinek slova textem, obrazem i zvukem.¹⁴ Je možné říci, že do materiálních didaktických prostředků lze zařadit vše, co je hmatatelné. Janiš do nich zařazuje například: „*učební a metodické pomůcky, didaktickou techniku a také učebny a jejich zařízení.*“¹⁵ U většiny autorů zmíněné základní klasifikace didaktických prostředků obsahují zpravidla další četné podkategorie. Kouba u materiálních didaktických prostředků vyzdvihuje zejména názornost, díky které může pedagog využít další z možností, jak nejvíce přiblížit žákům pojmy, ale také vytvářet jejich jasnější představy.¹⁶

Podle Kouby patří mezi základní nemateriální didaktické prostředky kromě vyučovacích metod a organizačních forem výuky také osobnost pedagoga i žáka. U pedagoga považuje za podstatné jeho odbornost, vztah k danému předmětu, schopnost animace a komunikační dovednosti. U žáka je zásadní vlastní zaujatost pro

¹² Srov. STOJAN, Mojmir. *Základní pedagogické kategorie: učební text k předmětu „Obecná pedagogika a didaktika“ v DPS*. Brno: Masarykova univerzita, 1998. ISBN 80-210-1964-6, s. 31.

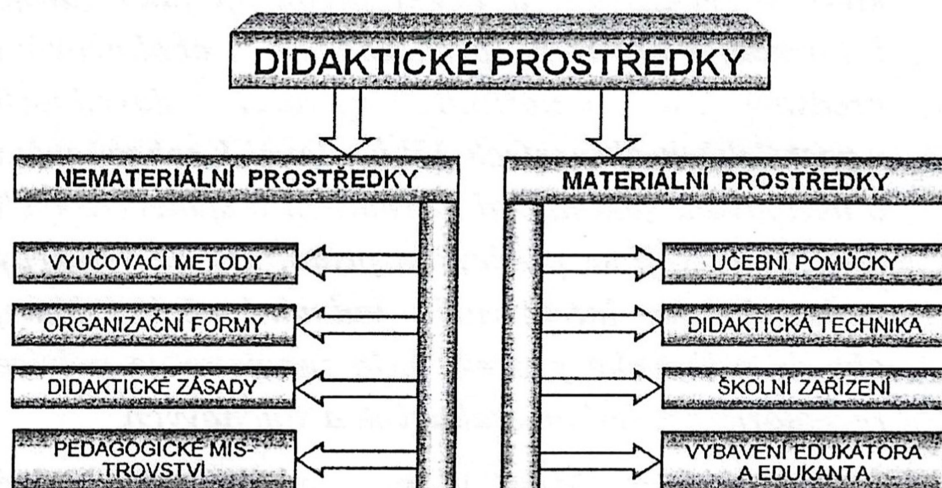
¹³ Srov. ČAPEK, Robert. *Moderní didaktika: lexikon výukových a hodnoticích metod*, s. 78–79.

¹⁴ Srov. KOUBA, Luděk a kol. *Výzkum tvorby a využití materiálních didaktických prostředků pro školy základní a střední: sborník*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1986, s. 93.

¹⁵ JANIŠ, Kamil. *Obecná didaktika – vybraná témata*. 2. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus, 2006. ISBN 80-7041-584-3, s. 77–78.

¹⁶ Srov. KOUBA, Luděk a kol. *Výzkum tvorby a využití materiálních didaktických prostředků pro školy základní a střední: sborník*, s. 93.

předmět, vnitřní motivace a komunikační dovednost.¹⁷ S tímto názorem koresponduje také Dostál, který zejména o pedagogických schopnostech a dovednostech hovoří jako o „*pedagogickém mistrovství*“.¹⁸ Níže je vloženo základní grafické znázornění klasifikace didaktických prostředků podle Dostála, které bylo vybráno pro jeho přehledné a všeobecné znázornění.

Obrázek 1: Členění didaktických prostředků podle Dostála¹⁹

1.3 Charakteristika vybraných didaktických prostředků ve výchově ke čtenářství ve volném čase

Níže budou představeny vybrané didaktické prostředky, které budou využity v praktické části diplomové práce. Při výběru bylo bráno v potaz několik aspektů. Prvním z nich byla volba didaktických prostředků tak, aby děti práce s nimi bavila, druhým aspektem bylo vhodné zaměření prostředků na věkovou kategorii mladšího školního věku a třetím pak vhodná kombinace s vybranými knižními tituly a snadná zařaditelnost těchto prostředků do výchovy ke čtenářství.

1.3.1 Obrazová pomůcka

Mareš klasifikuje obrazový materiál jako širokospektré označení prostředků, které je v širším pojetí možné členit na zjednodušené ztvárnění obrázků, map, schémat apod. nebo v užším pojetí, kdy se obraz, kresba či fotografie důvěryhodně přibližují realitě. Charakteristickým rysem obrazových materiálů je převládání neverbálních prvků.²⁰

¹⁷ Srov. KOUBA, Luděk a kol. *Výzkum tvorby a využití materiálních didaktických prostředků pro školy základní a střední: sborník*, s. 93.

¹⁸ DOSTÁL, Jiří. *Učební pomůcky a zásada názornosti*. Olomouc: Votobia, 2008. ISBN 978-80-7220-310-9, s. 16.

¹⁹ Tamtéž, s. 16.

²⁰ MAREŠ, Jiří. *Pedagogická psychologie*. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0174-8, s. 131.

Autor mezi základní funkce, jimiž obrazové materiály disponují, řadí zejména funkce: „*dekorativní, organizující, interpretující, transformující, afektivně-motivační, koncentrování pozornosti a kognitivně regulační.*“²¹

Z obrazových pomůcek byl vybrán komiks, tematická koláž, mapa a plakát. U těchto pomůcek Čapek zmiňuje jejich důležitost v podobě ilustrace, fotografie či různých obrazových prvků.²² Mezi další obrazové pomůcky, které byly vybrány na základě jejich obrazového znázornění, patří čtenářské a vyprávěcí karty *Kouzelná cesta* a lektorské a terapeutické karty *B-creative*.

1.3.1.1 Kouzelná cesta

Klasifikace obrázkové pomůcky: čtenářské a vyprávěcí karty

Věková kategorie: 6+

Autoři: Petra Bubeníčková, Oldřich Jelen, Františka Jelenová

Nakladatel: Fraus

Rok vydání: 2022

Obsah produktu:

- obrazové karty (38 kusů)
- slovní kartičky vlastností (40 kusů)
- slovní kartičky s dějovou posloupností (10 kusů)
- slovní kartičky s názvy kategorií (5 kusů)
- metodická příručka

Popis čtenářských karet

Jedná se o čtenářské a vyprávěcí karty, které jsou primárně určeny pro první stupeň. Slouží nejen k rozvíjení fantazie, kreativity, čtenářské gramotnosti a kritického myšlení, ale své zastoupení naleznou i při rozvoji tvůrčího psaní. Karty lze využít při vymýšlení a vypravování příběhů, při charakteristice postav a prostředí nebo při popisu jednoduchých literárních žánrů, případně vyprávěcích postupů.²³

Využití čtenářských karet ve výchově ke čtenářství

Karty jsou tematicky členěny na ženské a mužské postavy, zvířata, role, prostředí a kouzelné předměty. U každého členění jsou vypsány možnosti využití práce s těmito

²¹ MAREŠ, Jiří. *Pedagogická psychologie*, s. 137–143.

²² Srov. ČAPEK, Robert. *Moderní didaktika: lexikon výukových a hodnotících metod*, s. 105–134.

²³ Srov. BUBENÍČKOVÁ, Petra. *Kouzelná cesta: Čtenářské karty*. Online. In: Učebnice Fraus, 2022. Dostupné z: <https://ucebnice.fraus.cz/catalog/cs/1-stupen-zs-a-materske-skoly-cesky-jazyk-geneticka-metoda-1-rocnik-ctenarske-karty-kouzelná-cesta/p100480ick1scjgmick1scjick1s.html>. [cit. 2023-09-23].

kartami. Pro praktickou část diplomové práce je plánováno využít několik variant, jak s kartami pracovat.

Jednou z možností je popis ilustrovaných postav na kartě, případně jejich přiřazování tak, aby se co nejvíce přibližovaly postavám z přečteného textu. K této variantě lze také využít slovní kartičky s vlastnostmi postav. Další variantou je rozdělení karet do kategorií (postava, zvíře, prostředí, kouzelný předmět), kdy děti vědí, z jaké kategorie mohou volit kartu pro vypravování. K udržení dějové linie mohou pomoci slovní karty s dějovou posloupností. Velmi zajímavou možností je varianta *Myšákova dobrodružství*, kdy je na vybraných třinácti kartách vyobrazen myšák, který se vydává s pomocí předmětných karet na dobrodružnou cestu. V této hře jde o rozvíjení fantazie a vzájemnou kooperaci celé skupiny.²⁴

Hodnocení využití čtenářských karet ve výchově ke čtenářství

Ačkoliv jsou karty určeny převážně pro děti mladšího školního věku, zcela jistě najdou své uplatnění i u předškoláků a dětí staršího školního věku. Tyto čtenářské a vyprávěcí karty nabízejí širokou a pestrou škálu využití. Jednotlivé ilustrace jsou precizně zpracovány, působivé je zejména provedení drobných detailů. Dalším kladem je velikost karet, vysoká barevnost a kvalitní papír, na kterém jsou ilustrace vytisknuty.

Tyto karty jsou vytvořeny primárně k tvorbě příběhů, pročez mají své zastoupení v hodinách literatury, čtenářských dílnách, čtenářských či školních klubech, ale své uplatnění by našly například i při výuce cizích jazyků. Dalším bonusem je neomezené množství vyprávěčů, kteří se mohou při tvoření příběhů zapojit.

1.3.1.2 Mapa

Mapy jsou čím dál tím více důležitým faktorem, který je zdrojem informací. Tím, že se stávají důležitou součástí v různých oborech, vybízí k zařazování nejen do výuky, ale také do výukových předmětů, kde jejich zastoupení není tak časté. Hanaš se zmiňuje, že ačkoliv jsou v dnešní době hlavním zdrojem informací zejména texty, je zřejmé, že se do popředí dostávají také fotografie, různá schémata a již zmiňované mapy.²⁵

Mrázková člení mapové dovednosti na:

- **Čtení mapy** – schopnost rozeznávat a správně pojmenovávat prvky v mapě (správné určování světových stran, hledání cest, využívání legend apod.).
- **Analýzu mapy** – schopnost porovnat dvě a více map, vyhledávání podobností nebo rozdílnosti mezi jevy, schopnost jevy rozlišovat a dohledávat vzájemné vztahy mezi mapami.

²⁴ Srov. metodická příručka čtecích a vyprávěcích karet *Kouzelná cesta*.

²⁵ Srov. HAVELKOVÁ, Lenka; HANUS, Martin. *Význam rozvoje mapových dovedností ve výuce*. Online. Geografické rozhledy, 2014, roč. 24, č. 3, s. 14. ISSN 1210-3004. Dostupné z: <https://www.geograficke-rozhledy.cz/archiv/clanek/207>. [cit. 2023-09-23].

- **Interpretaci mapy** – schopnost tvořit závěry a předpovědi s využitím mapy.
- **Tvorbu mapy** – vytvoření tematické, případně topografické mapy, zapracování nalezených dat a informací do mapy.²⁶

Využití mapy ve výchově ke čtenářství

Možností, jak využít mapu při práci s literárním textem, je zakreslování cesty či časové osy, kterou prochází hlavní hrdina přečteného příběhu. Mezi základní parametry, jež byly zvoleny k zakreslování mapy, patří název mapy, cesta a okolí hlavních hrdinů, orientační body na mapě, které budou společně zakresleny.

Hodnocení využití mapy ve výchově ke čtenářství

Podle Čapka si děti kresbou mapy zdokonalují paměť, dokáží více vnímat své okolí a zaznamenávat orientační body tak, aby se v konečném výsledku shodovaly s ostatními.²⁷ Lze se domnívat, že tvorba mapy může být pro děti zpestřením čtenářského klubu, kdy kromě procvičování paměti využívají svoji fantazii, kreativitu a vzájemnou spolupráci.

1.3.1.3 Plakát

Plakát pochází z francouzského *placard*, což lze do češtiny přeložit jako listinu, případně veřejně vyvěšené oznámení.²⁸ Plakát je v obecné rovině možné charakterizovat jako vícerozměrný formát papíru, který s použitím obrazové a textové složky umožňuje nejen získávat informace, ale také může do jisté míry ovlivňovat příjemce těchto sdělení. Čapek se zmiňuje o plakátu jako o důležitém didaktickém prostředku masové komunikace. Jeho základními funkcemi jsou zejména informovanost, agitace, vyvolání souhlasu a schopnost přimět pozorujícího k nějakému jednání. Je důležitou součástí veřejného prostoru, kdy se snaží upoutat, ale zejména oslovit co nejvíce pozorovatelů.²⁹

Plakáty lze tematicky rozdělit do těchto tří skupin:

- **umění a kultura** (plakáty filmové a divadelní),
- **politika**,
- **komerční reklama**.³⁰

Využití plakátu ve výchově ke čtenářství

Tvorba vlastních map patří k vhodným způsobům, jak mapy zařazovat nejen do výuky. Existuje mnoho námětů na základě, kterých lze mapu tvořit. Podstatné je si ujasnit cíl a záměr, mít dostatek potřebného materiálu, rozvrhnout obrazovou a textovou podobu.

²⁶ Srov. HAVELKOVÁ, Lenka; HANUS, Martin. *Význam rozvoje mapových dovedností ve výuce*.

²⁷ Srov. ČAPEK, Robert. *Moderní didaktika: lexikon výukových a hodnoticích metod*, s. 109.

²⁸ Srov. REJZEK, Jiří. *Český etymologický slovník*. 3. vyd. Praha: Leda, 2015. ISBN 978-80-7335-393-3, s. 519.

²⁹ Srov. ČAPEK, Robert. *Moderní didaktika: lexikon výukových a hodnoticích metod*, s. 111.

³⁰ Tamtéž, s. 111.

Jako jednu z možností autor uvádí tvorbu plakátu na základě přečteného textu případně se zaměřit na tvorbu výstižného sloganu, který bude tematicky vhodný.³¹

Plakát ve výchově ke čtenářství bude využit jako reklama na knihu. Úkolem dětí bude vytvořit takový plakát, který by ostatní přiměl si knihu přečíst nebo koupit.

Hodnocení využití plakátu ve výchově ke čtenářství

Čapek se zamýšlí nad tím, proč je zařazování tvorby map nejen do výuky důležité. S jeho názorem nelze než souhlasit. Děti kromě toho, že produkují svoji vlastní tvorbu, rozvíjejí kritické myšlení, ale také jsou schopny při společné tvorbě větší argumentace a imaginace.³² Navíc je tvorba map s pomocí literárního textu vhodným prostředkem zjišťování pozornosti u dětí, které předčítaný text poslouchají.

1.3.1.4 B-creative

Klasifikace obrázkové pomůcky: lektorské a terapeutické karty

Věková kategorie: neurčeno

Autorka: Magda Shymon, Martina Halajčuková

Nakladatel: b-creativ

Rok vydání: 2013

Obsah produktu:

- 32 plnobarevných karet A6
- brožura s návrhy, jak využívat karty
- popisy zobrazovaných emocí

Popis lektorských a terapeutických karet ve výchově ke čtenářství

Tyto karty byly autorkou vytvořeny na základě inspirací, jež čerpala z vlastních zahraničních zkušeností. Na každé kartě je vždy znázorněna velryba, která svými výrazy a postavením těla zobrazuje nějakou emoci, prožitek nebo psychický stav. Terapeutické karty napomáhají k osobnímu rozvoji a růstu, k poznávání sebe sama, rozvíjení fantazie. Jsou tzv. usnadňovačem individuální i skupinové konverzace. Jednou z jejich výhod je různorodé zaměření a jak říká sama jejich autorka, jakékoliv využití je správné.³³

Součástí karet je přehledný návod, ve kterém jsou sepsány varianty, jak s kartami pracovat, a to jak s jednotlivci či skupinami, při práci s rodinnou problematikou, tak při lektorování. Svě zastoupení nalézají v MŠ a ZŠ, a to nejen jako pomůcka v drammatizaci

³¹ Srov. ČAPEK, Robert. *Moderní didaktika: lexikon výukových a hodnoticích metod*, s. 112.

³² Srov. tamtéž, s. 112.

³³ SHYMON, Magda. *Lektorské a terapeutické pomůcky*. Online. In: b-creative. Dostupné z: <https://www.b-creative.cz/produkty>. [cit. 2023-09-25].

a vypravování, ale děti jimi mohou také vyjadřovat své emoce v průběhu dne, případně reflektovat vztahy mezi vrstevníky.³⁴

Využití lektorských a terapeutických karet ve výchově ke čtenářství

Varianty, které budou využity v praktické části, jsou zaměřeny na poznávání a reflektování emocí. S pomocí karet se děti naučí rozeznávat a pojmenovávat emoce. Děti ve skupince samostatně přiřadí pojmenované emoce, přiřazení se společně reflektuje. Při práci s literárním textem budou emoční karty přiřazovány k postavám a budou se hledat důvody či příčiny, proč tomu tak je a jak by bylo možné postavě pomoci. Emoce lze zkoušet vyjádřit i s pomocí pantomimy. Vyzkouší se různé situace, do kterých se děti někdy dostaly, a jak se v nich cítily. Zhodnotí se, jak by dané situace s pomocí karet mohly příště zvládat lépe.

Hodnocení využití lektorských a terapeutických karet

Karty jsou vhodné pro všechny věkové kategorie. Díky své univerzálnosti nacházejí uplatnění napříč několika obory. Ilustrace, a zejména hlavní postava velryby jsou velmi dobře čitelné i pro malé děti a nabízejí tak širokou variabilitu využití. Kladem je kvalita karet, ať už se jedná o ilustrace nebo kvalitní papír, na němž jsou vytisknuty. Jediná nevýhoda je patrně v ceně, která je vyšší, nicméně podle všeho odpovídá kvalitě zpracování.

1.3.1.5 Komiks

Comics, česky komiks, vychází z anglického *comic stripes*, což lze volně přeložit jako: „žertovný, komický sled obrázků.“³⁵ Z této definice se dá usoudit, že původní záměr komiksových příběhů byl spíše humorného charakteru. Kobr mluví o komiksu jako o obrázkovém seriálu, který může být zaměřen na komické, ale i dobrodružné znázornění příběhu. Hlavním rysem komiksu je obrazové znázornění, které může být doplněno textem, jenž je součástí kreseb, jimi je vyprávěn příběh. Kobr dále zmiňuje, že pro dobrodružný, historický nebo vědecko-fantastický komiks platí zpravidla vždy vítězství kladného hrdiny nad záporným, kdežto u zvířecího komiksu jde spíše o humornou zápletku a vyřešení morálního významu příběhu.³⁶

Josefová zmiňuje čtyři základní využití komiksu:

- **Komiks jako informační složka** – s pomocí komiksu dochází ke sběru tematických informací (text i obraz mají výpovědní hodnotu).
- **Komiks jako ilustrační složka** – vnímání již získaných informací v souvislosti s obrazovou složkou komiksu.

³⁴ Srov. brožura lektorských a terapeutických karet.

³⁵ KOBR, Jaroslav. *Malý slovník literárních pojmů*. Praha: Linx, 2001. ISBN 80-86194-08-6, s. 13.

³⁶ Srov. tamtéž, s. 13.

- **Komiks jako aktivizační složka** – aktivní dotváření komiksu, případně plnění různých úkolů, které z komiksu vycházejí.
- **Komiks jako autorská složka** – samostatná tvorba komiksu na základě zadání.³⁷

Využití komiksu ve výchově ke čtenářství

Josefová zmiňuje klasifikaci komiksu, a to na pasivní, kdy komiks zůstává nepozměněn, anebo komiks aktivní, kdy je různě pozměňován, nově vytvářen či úplně proměněn.³⁸ Při práci s komiksovým zpracováním lze využít pasivní komiks formou otázek, kdy čtenář dohledává informace v textu a ve významu příběhu. V aktivním komiksu již čtenář doplňuje do bublin vlastní text nebo kreslí vlastní komiksové znázornění.³⁹

V praktické části diplomové se nachází obrazové ztvárnění příběhů vyprávěných dětmi, ale lze také využít příběh ze společného čtení. V rámci společné aktivity je možné ponechat obrazové znázornění z příběhu a na jeho základě s dětmi vymyslet příběh nový.

Hodnocení využití komiksu ve výchově ke čtenářství

Panuje přesvědčení, že komiks hraje důležitou roli ve výchově ke čtenářství. Obrazové znázornění upoutává pozornost čtenáře a zaznamenává posloupnost děje. Vzhledem k minimu textu, který bývá veskrze stručným a výstižným doplněním obrazového sdělení, je pro začínající čtenáře komiks lépe stravitelný a pravděpodobně i zábavnější.

1.3.1.6 Tematická koláž

Etymologický slovník uvádí původ slova koláž ve francouzském *collage* od *colle*, což znamená lep či lepidlo.⁴⁰ Petráčková mluví o koláži jako o výtvarné technice, s pomocí níž jsou lepením výstřižků, různých nálepek, fotografií či drobných předmětů vytvářena umělecká díla.⁴¹ Machalický mluví o koláži, která má své zastoupení jak v užité, tak volné tvorbě. Její principy je možno nalézat nejen ve výtvarných projevech, své zastoupení má i v knižní, časopisecké, reklamní či plakátové formě.⁴²

Využití tematické koláže ve výchově ke čtenářství

U tematické koláže je podstatný cíl a téma, jež by měly korespondovat s předčítaným textem. Ve výchově ke čtenářství bude na velký balicí papír zpracováváno téma

³⁷ Srov. JOSEFOVÁ, I. in ČAPEK, Robert. *Moderní didaktika: lexikon výukových a hodnotících metod*, s. 105.

³⁸ Srov. tamtéž, s. 105.

³⁹ Srov. tamtéž, s. 105.

⁴⁰ Srov. REJZEK, Jirí, 2015. *Český etymologický slovník*, s. 315.

⁴¹ Srov. PETRÁČKOVÁ, Věra; KRAUS, Jirí. *Akademický slovník cizích slov*. Praha: Academia, 1995. ISBN 80-200-0497-1, s. 397.

⁴² MACHALICKÝ, Jirí. *Česká koláž: Sbirka Pražské plynárenské*. České Budějovice: Gallery, 2010. ISBN 80-86010-97-X, s. 5.

kamarádství. Děti k tvorbě využijí nejen obrázky z časopisů, barevné a pěnové papíry, ale také vyzkouší zakomponovat různorodé materiály a vlastní výtvarnou fantazii.

Hodnocení využití tematické koláže ve výchově ke čtenářství

Tematickou koláž lze považovat za vhodný didaktický prostředek, a to zejména při vzájemné skupinové práci dětí. Díky širokému spektru možností využití různých pomůcek se otevírají dveře pro rozvoj imaginace, kreativity, jemné motoriky a také pro posílení obrazové paměti.

1.3.2 Textová pomůcka

Textová pomůcka je takový didaktický prostředek, jehož prostřednictvím získáváme informace s pomocí textu. Tyto prostředky tedy nejsou primárně zaměřeny na vizuální obrazové skutečnosti, ale jejich základ je tvořen textem. Ačkoliv se v odborných publikacích nenachází mnoho definic, jež by se týkaly přímo textových pomůcek, i přesto je jistě možné jejich všeobecné funkce a vlastnosti klasifikovat stejně tak jako v případě učebnic.

Skalková je toho názoru, že např. u komplexního pojetí učebnic je podstatné nejen to, že slouží jako prostředek obsahu vzdělávání, ale také jako pomůcka, která řídí učení založené na vlastní iniciativě jedince.⁴³ Do textových pomůcek patří zejména učebnice, pracovní materiál v podobě různých pracovních listů, atlasů, návodů či tabulek, ale také doplňková a pomocná literatura v podobě časopisů a encyklopedií.⁴⁴

1.3.2.1 Čtenářské sáčky

Klasifikace textové pomůcky: čtenářské sáčky – postava, děj, prostředí

Věková kategorie: 6+

Výrobce: <https://www.jezpodi.cz/>

Obsah produktu:

- 3 plátěné sáčky
- před čtením (zelená barva) – 12 dřevěných čtverečků
- při čtení (žlutá barva) – 23 dřevěných čtverečků
- po čtení (červená barva) – 29 dřevěných čtverečků
- návod pro práci se čtenářskými sáčky

⁴³ Srov. SKALKOVÁ, Jarmila. *Obecná didaktika: vyučovací proces, učivo a jeho výběr, metody, organizační formy vyučování*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1821, s. 104.

⁴⁴ Srov. ZORMANOVÁ, Lucie. *Obecná didaktika: pro studium a praxi*. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-4590-9, s. 190.

Popis čtenářských sáčků

Pomůcka je zaměřena na rozvoj čtenářských dovedností a kritického myšlení pomocí třífázového modelu evokace – uvědomění – reflexe. Na dřevěných čtverečcích 4 x 4 cm je dohromady 64 úkolů různé obtížnosti. Čtverečky jsou z jedné strany barevně odlišené a z druhé strany jsou vygravírované úkoly, které jsou psány velkými tiskacími písmeny.⁴⁵

Využití čtenářských sáčků ve výchově ke čtenářství

Sáčky lze využít ve čtenářských klubech či dílnách, při prezentaci knih, v domácím vzdělávání apod. Čtverečky mohou být vybírány dětmi náhodně a sáček tak může sloužit jako hmatová pomůcka, nebo lze aplikovat možnost vyskládání čtverečků barevnou (rubovou) stranou vzhůru a volit čtverečky podle barvy v průběhu evokace – uvědomění – reflexe.⁴⁶

Hodnocení využití čtenářských sáčků ve výchově ke čtenářství

Otázky jsou precizně zpracovány a barevně odlišeny pro třífázový model učení. Dětem mohou pomoci v momentě, kdy si mají klást otázky nejen nad přečteným textem, ale také mohou vést ke zlepšení vyjadřovacích schopností, rozšíření slovní zásoby a rozvoji fantazie. Díky dřevěnému materiálu, na němž jsou úkoly zpracovány, se prodlužuje životnost, a navíc lze tyto čtverečky využívat i jako hmatovou pomůcku. Přestože jsou sáčky určeny primárně pro práci ve čtenářských klubech či dílnách, své využití by jistě našly i v předmětech, kde je součástí výuky práce s textem.

1.3.3 Technická pomůcka

Technické pomůcky se zařazují mezi technické didaktické prostředky. Podle Vaněčka zprostředkovávají a vytvářejí podmínky pro přenos učiva, ale neplní primární funkci, co se obsahu učiva týče.⁴⁷ Rambousek zmiňuje, že didaktická technika je díky svým specifickým možnostem a univerzálnosti klasifikována jako samostatná kategorie materiálních didaktických prostředků i přesto, že by ve své podstatě měla být řazena mezi technická zařízení.⁴⁸ Technické prostředky kromě základních funkcí, které jsou zaměřeny na prezentaci pomůcek, mohou být využity také ke: „kontrola a hodnocení, sebekontroly a sebehodnocení, k získávání zpětnovazebních informací, k diferenciaci třídního kolektivu apod.“⁴⁹

⁴⁵ Srov. JEŽEK, Radim. *Čtenářské sáčky*. Online. In: Ježpodi. Dostupné z: <https://www.jezpodi.cz/ctenarske-sacky/>. [cit. 2023-09-27].

⁴⁶ Srov. Tamtéž.

⁴⁷ Srov. VANĚČEK, David. *Informační a komunikační technologie ve vzdělávání*. Praha: České vysoké učení technické, 2008. ISBN 978-80-01-04087-4, s. 17.

⁴⁸ Srov. RAMBOUSEK, Vladimír a kol. *Technické výukové prostředky*, s. 15.

⁴⁹ Tamtéž, s. 28.

1.3.3.1 Audiokniha

Audiokniha se řadí mezi auditivní technické pomůcky, kdy využíváme k zprostředkování zvukového přenosu sluch. Zvukový záznam bývá zpravidla zaznamenávaný na nosičích typu CD, CD MP3 nebo s využitím internetových serverů apod. Audioknihy vznikají zpravidla na základě knižní předlohy, kdy je zprostředkovatelem hlas člověka, jenž záznam načte, a medium, na něž je zvukový záznam nahrán. Využití audioknih je všestranné, hodí se nejen pro zrakově znevýhodněné osoby, ale také například pro „nečtenáře“.⁵⁰

Indigové pohádky

Klasifikace technické pomůcky: audiokniha

Věková kategorie: 6+

Autorka: Martina Mia Svobodová

Nakladatel: <https://www.semtamindigo.cz/indigo/indigove-pohadky-audio-2cd/>

Rok vydání: 2017

Obsah produktu:

- 2 CD

Popis audioknihy *Indigové pohádky*

Audiokniha obsahuje 2 CD, na kterých je namluveno devět pohádek z knihy *Indigové pohádky*. Ty předčítá pět vypravěčů a celková stopáž je 102:38 minut. Pohádky jsou dokresleny příjemnou hudbou jako bonus je v audioknize přidána píseň *Srdce stromu*.⁵¹

Využití audioknihy ve výchově ke čtenářství

Pro praktickou část diplomové práce bude využita pohádka *Jak ořešák přišel o kamaráda*. Audioknihu lze využít k porovnávání příběhu s tím, jak byl předtím na základě ilustrací dětmi předjímán. Během poslechu je rovněž možné využít otázky, na něž budou s dětmi hledány odpovědi. Dále lze pokračovat diskusí o tom, jak se předvídaný příběh shoduje s jeho skutečnou podobou.

Hodnocení využití audioknihy ve výchově ke čtenářství

Audiokniha zcela jistě nalezne své využití ve výchově ke čtenářství. Vhodně zvolené namluvené příběhy nebo pohádky, které mají děti možnost poslouchat, se zdají být zpestřením těchto setkání. Při poslechu audioknih vzniká daleko větší prostor pro

⁵⁰ Srov. ŠKYTOVÁ, Alžběta. *Audioknihy jako staronový přístup k literatuře*. Online. In: Čtenář: měsíčník pro knihovny. Dostupné z: <https://svkkl.cz/ctenar/clanek/2009>. [cit. 2023-09-28].

⁵¹ SVOBODOVÁ, Martina Mia. *Audio: Indigové pohádky*. Online. Dostupné z: <https://www.semtamindigo.cz/indigo/indigove-pohadky-audio-2cd/>. [cit. 2023-09-28].

fantazii, kdy čtenář nemusí vyvíjet takové úsilí jako u čtení, ale poslechem se také velmi dobře procvičuje sluchová paměť.

1.3.3.2 Didaktický kufřík

Čapek se zmiňuje o didaktickém, lektorském či moderátorském kufříku, jehož součástí je dostatek užitečných, ale také zajímavých věcí, které napomáhají ztraktivnit a zorganizovat výuku. Kufřík by měl sloužit k usnadnění práce pedagoga, a to v kontextu využití různorodých aktivit či pomůcek v organizační podobě, jako jsou například komunikační karty, plyšové hračky, hrací kostky, oděvy apod.⁵² Velmi podobnou funkci didaktického kufříku popisuje také Horáček, který mluví o muzejním či pedagogickém kufříku. Ten je využíván jako didaktická pomůcka nejen v muzejní edukaci. Jsou do něho vybírány také pomůcky s konkrétním záměrem, jež napomáhají k dosažení edukačního cíle.⁵³

Využití didaktického kufříku ve výchově ke čtenářství

Didaktický kufřík byl využit v bloku, který je zaměřen na poezii. Vzhledem k tomu, že u většiny dětí nepatří poezie mezi vyhledávané a oblíbené žánry, bylo dětem toto setkání zprostředkováno formou zábavných a inspirujících aktivit, jež jsou součástí didaktického kufříku. Aktivity a činnosti byly vybírány tak, aby děti měly možnost pracovat dle svého uvážení, a to buď individuálně, nebo ve skupině.

Didaktický kufřík obsahuje aktivity z poetoreapie, zpřeházené básně z knihy *Kam až smí smích*, aktivitu zaměřenou na poetoterapeutickou koláž, výtvarné a kreslicí potřeby.

- **Rýmující slova** – děti si posílají rým, který doplňují. Rým je složen z klíčových slov, která děti četly v básních (lavice-palice-makovice-udice apod.). Vymyšlené rýmy si zapisují.
- **Tajemné slovo** – děti tvoří rýmy podle principu ABABABAB, nebo AABB. Vymyšlené rýmy také zapisují.⁵⁴
- **Básnický Akrostich** – tato metoda spočívá v psaní textu začátečního písmene vybraného slova, tzn., že každý řádek textu je uvozen těmito písmeny. Děti si skupinově vyzkoušejí rýmování řádků. Aktivita se zjednoduší tím, že sled rýmů nemusí být logický ani racionální.

⁵² ČAPEK, Robert. *Moderní didaktika: lexikon výukových a hodnoticích metod*, s. 146.

⁵³ HORÁČEK, Radek. *Galerijní animace a zprostředkování umění: poslání, možnosti a podoby seznamování veřejnosti se soudobým výtvarným uměním prostřednictvím aktivizujících programů na výstavách*. Brno: CERM, 1998. ISBN 80-7204-084-7, s. 79.

⁵⁴ Srov. SVOBODA, Pavel. *Poetoterapie*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2007. ISBN 978-80-244-1682-3, s. 107–108.

- **Doplňování rýmů** – děti dostanou básně, kterým chybí koncovky každého druhého nebo každého verše. Jejich úkolem je libovolně podle zvukomalby, rýmu a rytmu básně koncovky doplnit (slova budou na výběr z několika variant).
- **Zpřeházené básně** – úkolem je složit básně, kterou dostanou rozstříhanou na věty, případně slova.
- **Poetoterapeutická koláž** – u koláže se děti zaměří na obrázky z různých časopisů, kterými by mohly dotvářet, případně obohatit vybranou básně.⁵⁵

Hodnocení využití didaktického kufříku ve výchově ke čtenářství

Vhodně sestavený didaktický kufřík je velmi dobrou pomůckou nejen do výuky. Mezi jeho přednosti, kterými může pomáhat, patří variabilita a proměnnost v možnostech jeho využití. Je považován za vhodný doplněk v komunikačních dovednostech, velmi dobře poslouží také k procvičování a zatraktivnění probírané látky, k ukotvení poznatků a kooperaci.

1.3.4 Desková hra

Zapletal definuje deskovou hru jako hru, která se hraje na herním plánu, a jejíž součástí jsou hrací pomůcky (kostky, karty, figurky, kamínky apod.).⁵⁶ Desková hra se vyznačuje několika charakteristickými znaky. Jedním z nich, jenž autor zmiňuje, je zvládání emoční stránky v průběhu hry, které učí účastníky hry nejen sebeovládání, ale také se stává vzorem pro dodržování pravidel.⁵⁷ Čapek je toho názoru, že desková hra má své zastoupení v didaktických prostředcích, přestože bývá opomíjena. Dále k deskové hře dodává, že její velkou výhodou je kooperace a sociální interakce mezi hrajícími.⁵⁸

Ve vyučovacím procesu lze využívat všechny typy deskových her, které se nejčastěji klasifikují na: „*strategické, kooperační, závodivé, budovatelské, karetní, detektivní nebo logické, vědomostní a party hry.*“⁵⁹

1.3.4.1 Karetní hra BLABLABLA

Klasifikace deskové hry: karetní

Věková kategorie: 7+

Délka hry: 20 minut

Výrobce: Djego

⁵⁵ Srov. SVOBODA, Pavel. *Poetoterapie*, s.117–172.

⁵⁶ Srov. ZAPLETAL, Miloš. *Velká kniha deskových her*. Praha: Mladá fronta, 1991, s. 14.

⁵⁷ Srov. tamtéž, s. 8.

⁵⁸ Srov. ČAPEK, Robert. *Moderní didaktika: lexikon výukových a hodnotících metod*, s. 80–81.

⁵⁹ Tamtéž, s. 81.

Obsah produktu:

- 240 karet
- 1 hrací kostka
- návod

Popis hry

Hra je zaměřena na podporu představivosti, komunikace a schopnosti se vyjadřovat. Součástí hry je návod, který obsahuje možnosti využití. Jednou z nich je obrázková asociace, kdy jeden vybraný rozhodčí otočí kartu z dobíracího balíčku a ostatní hráči hledají možnou spojitost karty se svými vyloženými kartami. Druhou možností, jak hru hrát, jsou vymyšlené příběhy. Rozhodčí otočí vrchní kartu dobíracího balíčku a ostatní se podle svých karet snaží propojit příběh s vyloženou kartou. Třetí možností je čínský portrét, kdy každý z hráčů vybere ze svého balíčku kartu, jež ho nejvíce vystihuje, karty se zamíchají a rozhodčí hádá, která z karet komu patří a na základě čeho se tak rozhodl.⁶⁰

Využití karetní hry ve výchově ke čtenářství

Karetní hra je taktéž založena zejména na principu vyprávění s použitím originálních ilustrovaných karet. Lze ji samo o sobě využít ve výchově ke čtenářství. Bonusem je velké množství ilustrovaných karet, které lze k hraní využít i ve větších skupinách, případně karty rozdělit do menších skupinek.

Hodnocení využití karetní hry ve výchově ke čtenářství

Ilustrované karty napomáhají hravou formou rozvíjet fantazii, slovní zásobu, komunikaci a představivost. Všechny karty jsou kvalitně zpracovány, ilustrace jsou jednoduché, a tedy lépe čitelné i pro menší děti. Jedinou nevýhodou se zdá být absence českého návodu, který však lze dohledat na internetu.

⁶⁰ Srov. HÉLOT, Eric. *Bla Bla Bla*. Online. In: Agátin svět. Dostupné z: <https://www.agatinsvet.cz/bla-bla-bla-vypravejte-pribehy/#description>. [cit. 2023-09-30].

2 Charakteristika vybraných knižních titulů ve výchově ke čtenářství ve volném čase

Při výběru knih bylo v úvahu bráno několik aspektů. Prvním a klíčovým aspektem bylo zaměření knih na věkovou kategorii mladšího školního věku tak, aby byl jejich obsah plně přizpůsoben čtenářským schopnostem dané věkové skupiny. Druhým, zásadním aspektem byla schopnost knihy efektivně doplňovat vybrané didaktické prostředky. Třetím pak bylo vybrání knižních titulů, které by děti zaujaly a byly pro ně poutavé natolik, aby podpořily jejich čtenářský zájem. Dále byly brány v úvahu osobní zkušenosti s knihami, jež autorka předkládané práce četla svému synovi, což umožnilo lépe porozumět tomu, co by se dětem mohlo líbit. A konečně byla brána v potaz taktéž kladná hodnocení a recenze čtenářů na *Databázi knih*⁶¹, na základě kterých došla autorka ke zjištění, že vybrané knihy mají potenciál děti zaujmout.

2.1 Martina Mia Svobodová – Indigové pohádky⁶² (2013)

Autorka

Martina Mia Svobodová je česká spisovatelka, která pochází z jihočeského Tábora. Jak o sobě sama autorka uvádí, psaní příběhů a pronikání do událostí je jako motání klubíčka, které když na konci rozmotáme, vidíme vznik něčeho, co je nové, krásné a neokoukané. Pro autorku je zajímavé poslouchat příběhy, jež my dospělí dětem předáváme. Její první kniha *Indigových pohádek* vznikla s příchodem vlastních dětí, kdy dětem četla a vyprávěla klasické pohádky. Pohádkový svět, který s dětmi objevovala, jí najednou přestal dávat smysl. Rozhodla se psát vlastní pohádky, které vycházejí z přesvědčení o výjimečnosti každého jedince. Pohádkové příběhy vypravují o tom, že každý člověk může dosáhnout štěstí, bez toho, aby potřeboval čáry a kouzla.⁶³

Ilustrace

Každý z pohádkových příběhů je doplněn jednou originální ilustrací. Každá je dílem jiného umělce, navíc se v knize střídají různé výtvarné techniky, jako je např. koláž, malba olejem či akvarelem, malba na hedvábí, malba tužkou či tuší. Ilustrace jsou v knize originální, a to zejména v myšlence ilustrovat každý pohádkový příběh jinak.

⁶¹ *Databáze knih*. Online. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz>. [cit. 2023-10-08].

⁶² SVOBODOVÁ, Martina Mia. *Indigové pohádky*. Ilustrovala Ištabela BARELA, ilustrovala Anna HEGNEROVÁ, ilustrovala BUMPKINOVA, ilustrovala Hana GAJDOVÁ HETMEROVÁ, ilustrovala Irena SOJKOVÁ, ilustrovala Karolína SÝKOROVÁ, ilustrovala Marie ŠNAJDROVÁ, ilustrovala Natálie BŘEZINOVÁ, ilustrovala SHIVANA, ilustrovala Zdeňka ŠTĚPÁNKOVÁ. Tuchoměřice: Indigo Artists United, 2013. ISBN 978-80-260-5173-2.

⁶³ SVOBODOVÁ, Martina Mia. *O mně*. Online. In: Mia Svobodová, 2024. Dostupné z: <http://www.miasvobodova.com/s/o-mne>. [cit. 2023-10-08].

Jazyk

Jazyk knihy je spisovný, jedná se o pohádkové příběhy. Jsou psány jednoduchým stylem, který je srozumitelný i pro malé čtenáře nebo posluchače čtených pohádek. Text příběhů je psán na celostránkových ilustracích. V knize se nevyskytuje odborný ani jinak složitý jazyk, ale objevuje se zde slang jako např. „*baže*“⁶⁴, který již mladí čtenáři nemusejí znát.

Hlavní postavy

V knize se vedle dětských postav objevují také nadpřirozené bytosti, zvířátka či rostliny. Každá hlavní postava z příběhu přichází s poselstvím, které čtenáře nenásilnou formou vede k zamyšlení. Součástí knihy jsou následující příběhy:

- *Jak Jácinka moc chtěla malovat.*
- *Jak si skřítek Kvítek nechtěl nechat zdobit domeček.*
- *Jak se stromeček chtěl stát velkým.*
- *Jak se klučík Cvrčík učil dělat auto.*
- *Jak prasátka hrála na babu.*
- *Jak mašinka Růženka opustila koleje.*
- *Jak klučík Šmudlík ujel na banánu.*
- *Jak ořešák přišel o kamaráda.*
- *Jak Bumbác nakopl míč a dostal za to šišku.*

Pro praktickou část diplomové práce byl zvolen příběh *Jak ořešák přišel o kamaráda*. V tomto příběhu hraje hlavní roli strom, který lidé nemají příliš rádi. Připadá jim zbytečný, protože nic neplodí, a navíc stíní ořešáku, z něhož mají užitek. Příběh graduje v momentě, kdy se lidé rozhodnou strom pokácet. Nastává situace, kdy docházejí k uvědomění, že i na první pohled neužitečný strom má své potřebné místo na světě.

Charakteristika prostředí

Pohádkové příběhy se odehrávají v prostředí, které je pro hlavní postavy přirozené. Lidské bytosti mají své domovy, skřítkci mají své lesní domečky, stromy zase louky a lesy, zatímco mašinky své vlastní koleje a okolní přírodu. Čtený příběh se odehrává na louce, v podzimním období, kdy se lidé scházejí pod ořešákem, aby sklízeli jeho plody.

Děj příběhu

Pro praktickou část diplomové práce byla z knihy zvolena pohádka *Jak ořešák přišel o kamaráda*. Tento příběh vypráví o dvou stromech, jež stojí vedle sebe na louce. Jeden z nich je ořešák, který na podzim plodí mnoho ořechů, a druhý bezejmenný strom, jenž

⁶⁴ SVOBODOVÁ, Martina Mia. *Indigové pohádky*, s. 46.

stojí v těsné blízkosti ořešáku a nemá žádné plody. Lidé se na podzim scházejí u stromu a sbírají ořechy, jež pro ně ořešák vyplodil. Jednoho dne se lidé rozhodnou bezejmenný strom, který stojí v těsné blízkosti ořešáku, pokácet. Mají pocit, že stíní jejich ořešáku a že ten by mohl plodit více plodů, pokud bude mít dostatek místa. Strom porazí. Rok se s rokem sejde, nastane podzim a lidé se opět těší, že sklídí mnoho ořechů. Ale tentokrát je vše jinak, strom nemá žádné plody. Navíc je nepříznivé podzimní počasí a vítr fouká tak, že se větve milovaného ořechu ohýbají k zemi. Lidé si začínají uvědomovat, jakou chybu udělali. Bezejmenný strom ochraňoval jejich ořešák před nepřízní počasí, poskytoval mu oporu. Příliš pozdě jim došlo, že každému na světě patří nějaké místo, a i když se nám může někdy zdát někdo nebo něco zbytečné, pro jiného to tak být nemusí. Tatínkové a maminky vysadili nové sazenice, a ačkoliv trvalo ještě dlouho, než ořešák začal plodit ořechy, všichni věděli a nezapomněli na to, že každý na světě je důležitý.⁶⁵

Kniha obsahuje devět pohádkových příběhů, které jsou originální a neotřelé. V každé pohádce se kromě dobrého konce ukrývá poselství, které je možné si z příběhu odnést. Jedná se o situace, jež je možné zažít v každodenním životě. Velkým kladem této knihy je, že se autorka zdržuje hodnocení chování postav v příbězích. Vše nechává v neutrální podobě a je tak na čtenáři, aby sám v sobě rozhodl o správnosti jednání pohádkových postav. Jediné, co je knize možné vytknout, je občasné rozptýlení návaznosti textu, což může být zejména pro začínající čtenáře nekomfortní a rušivé. Náměty a rozsah kapitol jsou adekvátní věkové kategorii, které je kniha určena.

Tematika a motivy

Hlavním tématem příběhů jsou různá poselství, se kterými je možné se setkávat i v reálném životě. Níže budou představeny konkrétní příběhy a jejich poselství:

- *Jak Jácinka moc chtěla malovat* poukazuje na to, že je potřeba mít vždy oči otevřené, aby člověku v životě nic neuteklo.
- *Jak si skřítek Kvítek nechtěl nechat zdobit domeček* připomíná, že je někdy dobré dělat věci trochu jinak, než zrovna dělají ostatní.
- *Jak se stromeček chtěl stát velkým* ukazuje, že je podstatné být sám sebou.
- *Jak se klučík Cvrčík učil dělat auto* učí, že když se něco dělá skutečně s láskou, pak se tak děje, jak nejlépe to jde.
- *Jak prasátka hrála na babu* připomíná, jak je vlastně dobře a potřeba, že každý umí něco jiného.
- *Jak mašinka Růženka opustila koleje* poukazuje na to, že je někdy obohacující opustit zaběhlé cesty a objevovat nové.
- *Jak klučík Šmudlík ujel na banánu* upomíná na důležitost životního prostředí.

⁶⁵ Srov. SVOBODOVÁ, Martina Mia. *Indigové pohádky*, s. 78–85.

- *Jak ořešák přišel o kamaráda* připomíná, že i zdánlivě nedůležité věci či nedůležití lidé mohou mít svou hodnotu.
- *Jak Bumbác nakopl míč a dostal za to šišku* poukazuje na to, jak moc je v životě důležité věřit sám v sebe.

2.2 Martina Mia Svobodová – Indigové pohádky – kniha druhá⁶⁶ (2022)

Ilustrace

Ilustrace navazují na výtvarnou koncepci prvního dílu. Celkem devět různých výtvarníků přispělo svými originálními výtvarnými počiny, které opět zdůrazňují autenticitu knihy. Text příběhů je opět psán na celostránkových ilustracích. Obě knihy jsou propracované do detailu a výtvarná stránka jim dodává originální charakter.

Jazyk

Pohádkové příběhy jsou psány jednoduchým a spisovným jazykem, který je přizpůsoben mladšímu školnímu věku. V textech se nevyskytují cizí, odborná ani slangová slova, u nichž by zejména mladší čtenář mohl mít problém s pochopením významu.

Hlavní postavy

V knize jsou hlavními postavami nejen různé pohádkové bytosti jako princezny, králové, skřítky, víly, draci, ale také rostliny, stromy, ptáci, bohové či lidské bytosti. Každá z hlavních postav má motivovat k zamýšlení nad posláním, jež skrze příběh čtenářům sděluje. Příběhy, z nichž kniha sestává, se nazývají:

- *O bílých holubicích a černých havranech.*
- *O princezně, která bledla, až vybledla.*
- *O hlemýžďovi a kopci.*
- *O klukovi, co skákal a skákal.*
- *O dvou květinách.*
- *O drakovi, který neměl křídla.*
- *O olivách a třídičce.*
- *O usměvavých vílách.*
- *Jak Bůh a Božice stvořili slunce.*

⁶⁶ SVOBODOVÁ, Martina Mia. *Indigové pohádky – kniha druhá*. Ilustrovala Ištabela BARELA, ilustrovala Anna HEGNEROVÁ, ilustrovala BUMPKINOVA, ilustrovala Hana GAJDOVÁ HETMEROVÁ, ilustrovala Irena SOJKOVÁ, ilustrovala Karolína SÝKOROVÁ, ilustrovala Marie ŠNAJDROVÁ, ilustrovala Natálie BŘEZINOVÁ, ilustrovala SHIVANA, ilustrovala Zdeňka ŠTĚPÁNKOVÁ. Praha: Fragment, 2022. ISBN 978-80-253-6157-3.

Pro praktickou část diplomové práce byla vybrána pohádka *Jak princezna bledla až vybledla*, kde jsou hlavními postavami princezna a král. Král má v příběhu oproti klasickým pohádkám netypické chování. Raději se před bojovníky schovává a rád nechává zodpovědnost na druhých, než aby se věnoval vládnutí a byl připraven na boj. Místo boje raději zpívá. Naopak jeho dcera je nebojácná a než aby s otcem zpívala, raději se učí bojovat. Gradace příběhu začíná v momentě, kdy se princezna stane mlhovinkou a král si uvědomí své nepříliš hezké chování k ní. Postupně si začíná uvědomovat, že se měl více věnovat své dceři a chránit svoji zemi, což ho přivádí k proměně. Díky ní se podaří zachránit princeznu, která přestane být mlhovinkou. Král se stává bojovníkem, připraveným ochránit svou zemi a dceru. Touto vnitřní proměnou a odhodláním se stává lepším a odvážnějším vládcem své země.

Charakteristika prostředí

Podobně jako v předchozí knize jsou příběhy zasazeny do přirozeného a pro hlavní postavy vhodného prostředí. Toto může zahrnovat různá místa, jako jsou například hory, louky, jezera a kopce či království. A právě v jednom takovém království se odehrává čtený příběh.

Děj příběhu

Pohádkový příběh *O princezně, která bledla, až vybledla* vypravuje o království, kterému vládl moudrý a mocný král, jenž měl ze všeho nejraději umění. V dětství bylo jeho největším přáním stát se pěvcem, ale jeho rodiče pro takovou zálibu moc pochopení neměli. A tak se více než zpěvu věnoval cvičení s mečem. Své přání stát se pěvcem si vyplnil až v dospělosti. Během dne kraloval a kdykoli mu to královské povinnosti dovolily, odběhl studovat noty a zpívat. Po celém království se tak rozléhal jeho krásný zpěv. Zdálo by se, že žil šťastně, ale měl velké trápení. Jeho neposedná dcera byla uličnice. Místo radosti ze zpěvu, ke kterému ji vedl, raději bojovala. Princeznu zpěv nejenže nebavil, ale také jí moc nešel. Jednou, když jí král zase slyšel zpívat falešně, v rozzlobenosti jí řekl, že je nemehlo. Princezny se jeho krutá slova dotkla. Přestala si hrát s luky a šípy a stávala se z ní sice poslušná, ale velmi smutná princezna. Jednoho dne sousední království napadl nepřítel. Protože král neuměl bojovat, raději se ukrýval doma a nezasáhl. Navzdory tomu, že jeho pomoc mohla sousední království zachránit.

Princezna kráčela zahradou na hodinu zpěvu, když si vzpomněla na tatínkova slova o tom, jaké je nemehlo. V ten moment ztratila hlas, srdce jí spadlo do kalhot a začala blednout. Bledla a bledla, až vybledla úplně. Stala se z ní mlhovinka. Nepřítel přepadl krále a zajal ho. V tento moment si král uvědomil, jak moc byl ke své dceři nespravedlivý a krutý. Rozplakal se a prosil o odpuštění. Mlhovinka krále slyšela, z hrdla se jí vydral smutný vzlyk, který se spojil s bolestným pláčem krále a vznikl

společný tón, jenž byl v uších nepřítele nesnesitelný natolik, že nepřítele postupně odehnal. Král i mlhovinka stále zpívali a jí se pozvolna začínala navracet barva. I srdce se vrátilo zpátky z kalhot do hrudníčku. Král se rozhodl na chvíli zanechat svého oblíbeného zpěvu a společně s princeznou napravovat vše, co způsobil svým chováním. Uvědomil si, jak je někdy důležité pro dobro bojovat.⁶⁷

Pohádkové příběhy ukazují, jak moc je důležité zdravé sebevědomí, podpora schopností, víra v sebe sama. Stejně tak jako u první autorčiny knihy jsou psány formou, která nedirektivním způsobem prezentuje správnost chování hlavních postav příběhů. Záleží na čtenáři, jaký názor si ohledně jejich chování udělá. Všechny podstatné myšlenky jsou v knize zvýrazněny tučnějším písmem. Stejně, jako je tomu u předešlé knihy, jsou témata a délka příběhů přizpůsobeny věkové kategorii mladšího školního věku.

Tematika a motivy

Knihy se věnuje různým poselstvím, která mohou pomoci nazírat na svět jiným pohledem. Co se týče konkrétních příběhů z knihy a jejich obsahového sdělení, jsou to následující:

- *O bílých holubicích a černých havranech* poukazuje na to, že i němé a málo nápadné bytosti dokážou udělat velké věci.
- *O princezně, která bledla, až vybledla* připomíná, že za dobro je někdy nutné bojovat, než jen nečinně přihlížet tomu, kterak zvítězí zlo.
- *O hlemýžďovi a kopci* sděluje, že pozdě někdy může znamenat právě včas.
- *O klukovi, co skákal a skákal* připomíná, že jen chtít nestačí, někdy je potřeba být více trpělivý.
- *O dvou květinách* ukazuje důležitost umět si říct, co člověk právě potřebuje.
- *O drakovi, který neměl křídla* učí, že vše začíná prvním krokem.
- *O olivách a třídičce* učí, že někdy je lepší být zcela jiný.
- *O usměvavých vílách* ukazuje, že pokud někdo chce rozdávat radost, musí ji nejdříve najít sám v sobě.
- *Jak Bůh a Božice stvořili slunce* připomíná důležitost symbiózy a vyváženosti. Učí, že není vhodné mít něčeho příliš mnoho ani příliš málo, protože právě v harmonii se člověk může cítit opravdu dobře.

⁶⁷ Srov. SVOBODOVÁ, Martina Mia. *Indigové pohádky – kniha druhá*, s. 14–23.

2.3 Tereza Horváthová – *Přání*⁶⁸ (2022)

Autorka

Tereza Horváthová žije v Táboře. V roce 2000 založila se svým manželem nakladatelství Baobab. Kromě své práce v nakladatelství se věnuje psaní knih pro děti, próze a poezii. Navíc se aktivně věnuje také psaní filmových scénářů a překladům.⁶⁹ Sama autorka o sobě říká, že se nikdy nepovažovala za prozaičku, úmyslně si vždy do životopisů psala zapisovatelka, ale i přesto byla označována za spisovatelku.⁷⁰

Ilustrace

Knihu doprovází ilustrace výtvarnice Michaely Kukovičové. Tyto jsou tvořeny tenkou černou linkou a dokolorovány khaki barvou.⁷¹ Věrně zachycují popisovaný děj v textu, jsou jednoduché a dobře čitelné pro děti mladšího školního věku. V knize jsou zastoupeny jak celostránkové, tak drobné ilustrace, jež dokreslují děj. Na přebalu knihy je ilustrovaná želva Beáta z příběhu.

Jazyk

Jazyk vypravěče je spisovný, který je dobře srozumitelný a uzpůsobený mladšímu školnímu věku. Jedná se o prózu s dětským hrdinou. Příběh je psán v ich-formě bez použití přímé řeči. Zvířecí přítel je psán s velkým počátečním písmenem Pes.

Charakteristika hlavních postav

Vypravěčem příběhu je chlapec Tim, kterému maminka neřekne jinak než Titi. Chlapec musí ve svém životě překonávat nejednu překážku. Společně s maminkou zakouší postupné zhoršování životní úrovně až do fáze, kdy skončí na ulici. Na vše nahlíží svými dětskýma očima, a i v náročných situacích se snaží hledat něco pozitivního. V tento moment vstupuje do příběhu pan Pes. Objevuje se až na konci příběhu a je zahalen tajemstvím. Přestože má zvířecí podobu, bydlí v domě, který poskytne jako útočiště pro své nové přátele.

Děj příběhu

Děj knihy je od samého počátku prolíná s motivem přání. Maminka Antonie, které se neřekne jinak než Tony, a její syn Tim, jemuž se přezdívá Titi, žijí bez tatínka, který

⁶⁸ HORVÁTHOVÁ, Tereza a KUKOVIČOVÁ, Michaela. *Přání*. Praha: Baobab, 2022. ISBN 978-80-7515-155-1.

⁶⁹ Srov. Baobab. *Tereza Horváthová*. Online. Dostupné z: <https://www.baobab-books.net/author/tereza-horvathova>. [cit. 2023-10-12].

⁷⁰ Srov. Český rozhlas. *Tereza Horváthová: Jak jsem se měla stát prozaičkou*. Online. In: Vltava rozhlas, 6. 6. 2023. Dostupné z: <https://vltava.rozhlas.cz/tereza-horvathova-jak-jsem-se-mela-stat-prozaickou-9007524>. [cit. 2023-10-12].

⁷¹ Srov. Mravenčí chuva. *Přání*. Online. 2023. Dostupné z: <https://mravencichuva.cz/prani/>. [cit. 2023-10-12].

se od nich odstěhoval. Maminka často mluví o tom, že když si člověk něco doopravdy přeje, vyplní se mu to, zejména pokud je přání veliké a silné.

Sled životních událostí oba přinutí několikrát opustit bydlení. Malý chlapec nerad chodí do školky, často se mu stýská po milované mamince. Ta vážně onemocní, nemůže chodit do práce a Titi ji pomáhá, jak může. Přesto se dostanou do situace, kdy už nemohou zůstat bydlet ani v pokoji, který jim poskytoval útočiště. Titi vypráví o krásných místech, kde se mohou s maminkou na chvíli zabydlet, ať už to je most, park nebo stan. A hlavně nádherné noci, kdy člověk může pozorovat hvězdy nad hlavou a mluví o tom, že nic krásnějšího ani být nemůže. Ale pak jsou také dny, kdy prší, kdy je nemocný a kdy sní o teplé posteli, což už tak romantické není.

Den, kdy se jemu a mamince změnil život, si vybavuje velmi dobře. Setkal se totiž s někým, kdo jemu a Tony obrátil život k lepšímu. Poznali se, když Titi jednoho dne bloumal městem. Měl pocit, jako by na něj čekal. Vydal se za ním až k domu, kde bylo na zápraží rozestláno. Titi byl tak unavený, že usnul. Druhý den ráno ho pozdravil tajemný pan Pes slovy vítej doma. Chlapci vlastně vůbec nepřišlo divné, že pes mluví. Maminka, želva i Titi našli nový domov a pan Pes nové přátele.⁷²

Tematika a motivy

Tématem knihy je toužebné přání, které je přítomné po celý příběh. Maminka Tony a syn Titi mají mezi sebou vybudované silné pouto, které jim pomáhá překonávat nástrahy jejich životů. Souhrn okolností je dostane do situace, kdy přijdou o stabilní rodinné zázemí a musí si poradit s nástrahami, jež je v životě čekají. Právě silné pouto a náhoda v podobě postavy pana Psa jim pomůže najít nový, přátelský domov a novou životní stabilitu.

2.4 Eliška Starková – Eda⁷³ (2020)

Autorka

Eliška Starková je ilustrátorka, malířka a designérka. Vystudovala grafický design a kniha *Mravenečník Eda* je jejím prvním ilustrátorským i spisovatelským počinem. Z výtvarných technik využívá nejvíce akvarel, tuš nebo digitální kresby. Ze všeho nejraději se chce v budoucnu věnovat dětským ilustracím.⁷⁴ Myšlenka napsat knihu přišla v době, kdy vedla výtvarný kroužek a viděla děti, jež nebyly tak výtvarně nadané,

⁷² Srov. HORVÁTHOVÁ, Tereza a KUKOVIČOVÁ, Michaela. *Přání*, s. 1–48.

⁷³ STARKOVÁ, Eliška. *Eda*. Praha: Pointa, 2020. ISBN 978-80-7650-243-7.

⁷⁴ Srov. Craftees. *Eliška Straková (malovanéj svět)*. Online. 2023. Dostupné z: <https://craftees.eu/cz/autori/malovanejsvet.html>. [cit. 2023-10-15].

při tvorbě si nevěřily a byly stydlivé. Začala přemýšlet nad strachem, který děti mohou mít, když se odlišují.⁷⁵

Ilustrace

Autorka je taktéž ilustrátorkou příběhu. V knize jsou jak celostránkové, tak i drobné ilustrace, které příběh poutavě doplňují. Kresby jsou jednoduché a zároveň detailně propracované. Upoutá jejich jemnost a jednoduchost. Na přebalu knihy je zobrazen hlavní hrdina Eda.

Hlavní postava

Hlavní postavou příběhu je mravenečník Eda, který se odlišuje od ostatních mravenečnicků nejen barvou, ale také tím, že je vegetarián. V první části příběhu byl Eda spíše stydlivý a neměl moc kamarádů. Báł se prozradit své tajemství, aby ho ostatní nezavrhl ještě více. Vše se však změnilo jednoho dne, kdy byl nucen své tajemství prozradit. Namísto toho, aby ho ostatní zvířátka odsoudila, se stal hrdinou. Nebál se odhodit stud a našel odvahu promluvit před ostatními o svém tajemství. Začal být zkrátka sám sebou.

Děj příběhu

V Dobročinkovém lese žila zvířátka, která si v něm užívala odpočinek, ale také se velmi často předháněla v tom, kdo má čeho více. V malém doupátku žil mravenečník Eda, který se odlišoval nejen svojí atypickou růžovou barvou, ale také tím, že byl vegetarián. Eda nejenže nejedl mravence, ale co víc, on se s nimi kamarádlil a jak to jen šlo, chránil je. Jednoho dne, když se Eda vydal pro svoji snídani, došel na lesní rozcestí, kde se ostatní zvířátka dohadovala, kdo jim ujídá lesní zeleň. Mravenci ze strachu o Edu vzali vinu na sebe. Eda se rozhodl přiznat svým zvířecím kamarádům pravdu. Báł se, jak zvířátka zareagují, ale nakonec ho všechna vychvalovala, jak je statečný, že prozradil své tajemství. Zvířátka jedno po druhém začala také prozrazovat ta svá. Všichni si najednou začali uvědomovat, jak se k sobě nechovala hezky, a že by se měla více respektovat a víc si sebe vážit. Mravenci byli odměněni jedním dnem v týdnu plným svobody a bezstarostnosti. V ten den si museli ostatní mravenečníci hledat potravu mimo Dobročinkový les. V lese začalo být zvířátkům zase společně dobře.⁷⁶

Tematika a motivy

Tématem příběhu je jedinečnost každého člověka. Nezáleží na tom, jaký kdo je a jak žije, ale důležité je dobré srdce, obětavost a pokora. Velmi důležité je také vystoupit ze svého stínu a nalézt sám v sobě odvahu. Poselstvím je, že i ten největší stydlín

⁷⁵ Srov. LOUDA, Jiří. *Liberecká autorka napsala knihu o Mravenečnickovi. Má pomáhat dětem*. Online. In: Jablonecký deník, 23. 6. 2020. Dostupné z: https://jablonecky.denik.cz/zpravy_region/liberecka-autorka-napsala-knihu-o-mravencnikovi-ma-pomahat-detem-20200623.html. [cit. 2023-10-15].

⁷⁶ STARKOVÁ, Eliška. *Eda*, s. 5–30.

na světě může najít odvahu prozradit své tajemství. Zároveň příběh upozorňuje na důležitost mít rád sám sebe i se svými nedostatky.

2.5 Pavel Čech – *O mráčkovi*⁷⁷ (2016)

Autor

Pavel Čech se původně vyučil strojním zámečníkem a v této profesi pracoval několik let. Přestože se jako umělec oficiálně profiluje od roku 2004, jeho umělecké sklony se projeví již v mládí, kdy také s tvorbou začal. Jeho umělecká dráha je velmi pestrá, zahrnuje nejen olejové malby, kresby, knižní ilustrace a grafiku, ale také literární díla pro děti. Inspiraci nejčastěji nachází v knihách, které četl v dětství, v rozkvetlých zahradách, obloze, motýlech a broucích či v opuštěných místech, jež člověk v běžném životě snadno přehlédne. Tyto prvky spojuje do romantických obrazů, které se vymaňují z šedivosti všedních dnů.⁷⁸

Ilustrace

Kniha obsahuje originální celostránkové ilustrace, které jsou sporadicky doplněny krátkým textem. Je vhodná jak pro děti, které ještě nečtou, tak pro začínající čtenáře, protože díky ilustracím lze příběh snadno pochopit.

Jazyk

Jazyk knihy je snadno srozumitelný i pro nejmladší čtenáře. Příběh je vyprávěn v er-formě, jedná se o pohádku. Na každé stránce je text v minimálním množství, napsaný jednoduchým a spisovným jazykem, což umožňuje snadné porozumění. Důležitým prvkem knihy je především výtvarné zpracování, jež poutá pozornost a dodává příběhu obrazovou živost.

Hlavní postava

Hlavní postavou příběhu je malý chlapec, který nemá žádné jméno a říká se mu jednoduše „kluk“. Jeho zvědavost ho jednoho dne přivede k myšlence prozkoumat kopec, na který kouká každý den z okna. Protože je období babího léta, vezme s sebou svého draka, kterého plánuje na kopci pouštět. V příběhu se chlapec ocitne v situacích, které ho přimějí nalézt odvahu. Nejenom, že pomůže malému obláčku na obloze před blížícím se bouřkovým mrakem, ale také on sám se musí dostat do bezpečí před bouřkou a současně překonat svůj vlastní strach z ní.

⁷⁷ ČECH, Pavel, 2016. *O mráčkovi*. 2. vyd. Havlíčkův Brod: Petkov. ISBN 978-80-87595-56-5.

⁷⁸ Galerie výtvarného umění v Havlíčkově Brodě. *Tajuplný svět Pavla Čecha*. Online. Dostupné z: <https://www.galeriehb.cz/cs/vystavy/archiv/495-cech->. [cit. 2023-11-01].

Děj příběhu

Příběh se odehrává v období babího léta, kdy se malý chlapec rozhodne, že půjde pouštět svého draka na kopec za domem. Cestou potkává děti, které si s ním chtějí hrát, ale chlapec je rozhodnutý pouštět draka. Na kopci zjistí, že se mu to nedaří, protože nefouká dost silný vítr. Rozhodne se pozorovat různé tvary a obrazce mraků na obloze. Zničehonic se objeví obrovský černý bouřkový mrak, který chce pohltit malý obláček. Chlapec se rozhodne obláčku pomoci tím, že na velký bouřkový mrak pustí svého draka. Když se blíží bouřka a spustí se déšť, chlapec se schová pod jabloň na kopci. Bouřka se rychle přežene a oblohu rozzáří duha. Chlapec přemýšlí nad tím, co se mohlo stát malému obláčku. Nakonec se na obloze objevuje malý mráček růžový od zapadajícího slunce. Chlapec má pocit, že mu mráček děkuje, a odchází i s drakem domů. V noci z okna svého pokoje pozoruje kopec, spatří padající hvězdu a přeje si své tajné přání.⁷⁹

Tematika a motivy

Hlavním tématem příběhu je odvaha, přátelství a ochota pomoci v těžko předvídatelných situacích. Příběh ukazuje, jak malý chlapec čelí dobrodružství a projevuje odvahu pomoci malému oblaku v momentě, kdy má sám obavy z bouřky.

2.6 Romana Suchá – Mušlenčiny léčivé pohádky pro dětskou duši⁸⁰ (2022)

Autor

Romana Suchá pracuje jako klinická psycholožka a psychoterapeutka. Ve volném čase se kromě tvoření didaktických a psychoterapeutických pomůcek zabývá psaním dětských knih. K tomuto koníčku ji přivedly její vlastní děti, pro něž pohádky a básničky vymýšlela. V současné době svoji spisovatelskou činnost rozšířila také o malování a tvorbu cvičebnic pro školáky.⁸¹

Ilustrace

V knize jsou ilustrace nedílnou součástí pohádkových příběhů. Text a celostránkové ilustrace jsou propojeny, což čtenářům poskytuje obrazovou oporu k textu. Kresby dopomáhají nejen vhodně dokreslovat čtený příběh, ale také rozvíjet dětskou fantazii a kreativitu. Svoji jednoduchostí a čistotou jsou dobře pochopitelné pro malé čtenáře. Na přebalu knihy je znázorněna postava *Mušlenky*, jež provází příběhy.

⁷⁹ Srov. ČECH, Pavel. *O mráčkovi*, s. 1–78.

⁸⁰ SUCHÁ, Romana. *Mušlenčiny léčivé pohádky pro dětskou duši*. Ilustrovala Remi PAVLOVSKÁ. Brno: CPress, 2022. ISBN 978-80-264-4269-1.

⁸¹ Srov. SUCHÁ, Romana. *PhDr. Romana Suchá*. Online. Dostupné z: <https://romanasucha-psycholog.cz>. [cit. 2023-10-18].

Jazyk

Jazyk vypravěče je spisovný, který je vhodný a srozumitelný nejen pro děti, které se čtením začínají, ale také pro malé nečtenáře, jimž je příběh předčítán. Jedná se o pohádkové příběhy, které jsou psány v du-formě, což umožňuje čtenářům lépe se vžít do děje. Text je doplňován otázkami, které podněcují čtenáře k aktivnímu přemýšlení.

Hlavní postavy

Hlavní postavou knihy je víla Mušlenka, která provází všemi příběhy. Každý příběh obsahuje kladnou nebo zápornou emoci, s níž se vyrovnává nějaká pohádková bytost. Tím tak umožňuje dítěti na danou emoci nahlížet optikou pohádkového hrdiny a získat si tak i určitý nadhled jako nestranní pozorovatelé. Kniha obsahuje následujících dvanáct pohádkových příběhů:

- *Mušlenka* – učí důležitosti mít rád sám sebe.
- *Hamtík* – zabývá se závistí a možnostmi, jak ji překonat.
- *Strašpytlík* – ukazuje, jak čelit strachu a jak se s ním vypořádat.
- *Drak Bouřlivák* – znázorňuje vztek a hledání možností, jak mu předcházet.
- *Fňukal* – ztvárňuje smutek a zároveň si upozorňuje na důležitost přátelství.
- *Obr Egon* – trápí ho pocit viny, a snaží se najít cestu, jak ulevit svému svědomí.
- *Šedivák* – ukazuje, jak lze zvládat zklamání a křivdy.
- *Pochybniček* – zažívá pocit méněcennosti a nespokojenosti s takovým pocitem.
- *Kuliferda* – rozdává radost, smích a umí každého rozveselit.
- *Valemtýnka* – v příběhu představuje lásku, vřelost a nadšení.
- *Nebojsa* – znázorňuje odvahu, touhu po dobrodružství a objevování nových věcí.
- *Janěnka* – přináší radost do života.
- *Prófa* – je spolehlivý a vždy dodrží slib.

Děj příběhu

Pro praktickou část diplomové práce byla vybrána pohádka *Drak Bouřlivák*. Vypráví o drakovi, který nejenom zlověstně vrčí, ale také se snaží rozdupat a zničit vše kolem sebe. Mušlenka v příběhu přirovnává draka ke vzteku, který se u lidí objevuje, a mluví o důležitosti jej neignorovat. Drak v jádru není zlý a stejně jako vztek může přijít a odejít. Je to jakýsi vnitřní drak. Často pro běsnění existuje nějaký důvod, důležité je se s ním vypořádat.

Mušlenka v příběhu zjistí, proč je drak rozzuřený. Dračice Škudlenka mu snědla nanukový dort a nenechala ani kousek. Škudlinka Bouřlivákovi pořád něco provádí a nikdy se ani neomluví. Mušlenka nechce, aby se Bouřlivák mstil, a radí mu, že je mnohem důležitější si s dračicí o všem v klidu promluvit a říct, co se mu nelíbí.

Bouřlivák dostane od Mušlenky perlu, která mu pomůže změnit vztek v odvalu. Mušlenka mluví o tom, že je důležité mít se rád, a pokud někdo skutečně umí milovat druhé, rozzlobím se vždy jen tak, aby hněv nikdy nikomu neublížil.⁸²

Pohádky jsou určeny dětem předškolního a mladšího školního věku. Jsou však vhodnější spíše pro pokročilejší mladší školní věk, pro předškolní děti může být obtížné pochopit pravé poslání knihy. Příběhy v knize názorně přibližují situace, které pomáhají čtenářům porozumět, proč se lidé mohou v určitých situacích chovat a cítit tak, jak se chovají. Součástí příběhu jsou také otázky, které nabízejí odpovědi či řešení pro vzniklé potíže.

Tematika a motivy

Tématem knihy je poznávání emocí, které jsou představovány prostřednictvím pohádkových bytostí. S vílou Mušlenkou se čtenář postupně seznámí s emocemi jako radost, vztek, strach, humor, odpovědnost a láska. Tyto pohádkové bytosti zažívají různá dobrodružství, jež vyžadují odvalu a radost z objevování.

Ve čteném příběhu vystupuje drak Bouřlivák, který symbolizuje vztek. Zpočátku je nevrlý a na vše nazlobený. Víla Mušlenka se mu snaží vysvětlit, že se vztek dá řešit i jinak a ukazuje mu cestu, jak se s ním lépe vypořádat.

2.7 Nikkarin-Hubert & Hugo⁸³ (2021)

Autor

Nikkarin je pseudonym ilustrátora a kreslíře komiksů Michala Menšíka. Jeho výtvarný styl se vyznačuje barevností a nadsázkou, která je v jeho dílech zřetelná. Jeho velkým přáním bylo kreslit dobrodružné příběhy pro Čtyřlístek, což se mu vyplnilo, a vznikl tak komiks Huberta & Huga. Kromě toho má za cíl rozšířit svou tvorbu do zahraničí a také zrealizovat animovaný film či seriál na základě svým předloh.⁸⁴

Ilustrace

Díky komiksovému zpracování je kniha bohatě ilustrovaná. Ilustrace zachycují dějovou posloupnost příběhů. Jsou nejen originální nápadité a propracované, ale také se v nich vyskytuje milý humor s nadsázkami. Hlavní postavy příběhu nejsou ilustrovány jako superhrdinové, naopak působí spíše usedlým až zastaralým dojmem. Na přebalu knihy jsou hlavní postavy příběhů Hubert a Hugo.

⁸² SUCHÁ, Romana. *Mušlenčiny léčivé pohádky pro dětskou duši*, s. 28–35.

⁸³ NIKKARIN. *Hubert & Hugo*. Praha: Labyrint, 2021. ISBN 978-80-88378-07-5.

⁸⁴ SCHWARZOVÁ ŽALLMANNOVÁ, Petra. *Kdo to je a kdo to byl Nikkarin? A chodil někdy do výtvarky?* Online. In: Mravenčí chuva, 22. 8. 2021. Dostupné z: <https://mravencichuva.cz/kdo-to-je-a-kdo-to-byl-nikkarin-a-chodil-nekdy-do-vytvarky/>. [cit. 2023-10-20].

Jazyk

Vzhledem ke komiksové formě je text obsažen minimálně a slouží spíše k dokreslení příběhu. Je upraven tak, aby se dobře četl i mladším čtenářům, což znamená, že není složitý a neobsahuje odborné výrazy ani cizí slova, jimž by čtenář neporozuměl. Příběhy mají humorný nádech s nadsázkami jako např. „*cestou mi trochu upadla hlava*“, „*budeš muset vypít ještě spoustu kaka, než mě porazíš*“⁸⁵ apod.

Hlavní postavy

Hlavními postavami komiksu jsou otec Hubert a syn Hugo, kteří jsou horolezci. V příbězích vystupují jako nerozlučná dvojice, jež se ničeho nezalekne a vždy se jim podaří vše společně vyřešit.

Samotný autor popisuje Huberta jako spisovatele, který napsal mnoho cestopisů. Bojí se pavouků a snaží se být Hugovi nejen dobrým tátou, ale také kamarádem. Hugo kromě horolezectví rád čte komiksy, hraje videohry, kreslí a také se zajímá o historii. Nejráději spí ve stanu a chtěl by bydlet v hausbótu.⁸⁶

Děj příběhu

Pro praktickou část diplomové práce byl vybrán komiksový příběh *Piráti ze Záhoří*, který se odehrává ve vesnici Záhoří, kde bydlí děda Horymír. Dědovi se říká Baron Prášil, protože si pořád něco vymýšlí. Často vypráví, co vše údajně prožil, ať už například v džungli, kde viděl mimozemšťany, nebo když se málem utopil v pirátském pokladu.

V komiksovém příběhu se děda Horymír rozhodne vzít svého vnuka Huga na noční výpravu. Během ní je přepadne bouřka a chtějí se schovat v blízké chalupě. Ke svému zděšení zjistí, že se v chalupě svítí a jsou v ní lupiči, kteří přepadli hajného. Děda se rozhodne lupiče přelstít a vyláká je ven. V krabičce má schované uspávací šípky, jimiž jednoho lupiče uspí a druhého chytí do oka, které vytvořil z lana. Třetího lupiče zneškodní vlastníma rukama. Když příběh vyprávějí doma Hubertovi, nevěří jim a považuje historiku za vymyšlenou.⁸⁷

Jedná se o kratší příběhy, které jsou akční, dobrodružné a mají rychlý spád. To vše je doplněno humorem a nadsázkou. Ačkoliv jsou určeny pro malé čtenáře, zcela jistě mohou být atraktivní i pro starší věkovou kategorii.

Tematika a motivy

Hlavním tématem knihy jsou dobrodružné výpravy, které spolu Hubert a Hugo zažívají. Autor komiksu, Michal Melíšek, původně plánoval, že obě postavy budou detektivy, ale detektivní příběhy nikdy nedokončil. Když začal kreslit pro Čtyřlístek, rozhodl se, že

⁸⁵ NIKKARIN. *Hubert & Hugo*, s. 26–27.

⁸⁶ Srov. NIKKARIN. *Hubert & Hugo*, s. 102.

⁸⁷ Srov. tamtéž, s. 40–45.

z detektivů udělá horolezce – otce a syna, kteří budou zažívat různá dobrodružství ve svém vlastním vesmíru plném humoru a napětí.⁸⁸

Souborné vydání obsahuje jedenáct příběhů, v nichž jsou hlavními hrdiny Hubert a Hugo. Jejich dobrodružné výpravy se odehrávají takřka po celém světě. Mezi tyto příběhy patří:

- *Zajatci Šaolinu* – navštíví starobylý chrám, kde se setkají s neobvyklou chobotnicí, která hraje ping-pong.
- *Tajemství Mlžných skal* – pokusí se přelstít horskou příšeru, která žije v horách.
- *Agent s modrým klenotem* – přispějí k záchraně ukradeného komiks.
- *Messnerův cepín* – zúčastní se horolezecké soutěže, kde budou muset prokázat své horolezecké schopnosti.
- *Piráti ze Záhoří* – při dobrodružné výpravě s dědou zažijí přepadení.
- *Hora zkázy* – s pomocí kouzel se pokusí zachránit princeznu z pevnosti hrůzy.
- *Z bláta do kotle* – zažijí dobrodružství s lidožrouty v Amazonském pralese.
- *Souboj titánů* – ve snu pomohou doručit pizzu samotným řeckým bohům Olympu.
- *Horolezecký tábor* – skupině dívek v horolezeckém táboře pomohou dopadnout zloděje klenotů.
- *Bombastický Skálopevňák* – příběh s horským mstitelem, který se utká v souboji se zloduchem Wassermannem.
- *Králík Trablík* – bonusová černobílá epizoda, kde mají za úkol ochránit králíka před nástrahami lesa.

2.8 Radek Malý – Kam až smí smích⁸⁹ (2015)

Autor

Radek Malý je autorem dětských knih, básnických sbírek pro děti i dospělé a také se věnuje překladatelství, zejména z německého jazyka. Kromě literární činnosti působí jako vysokoškolský pedagog vyučující tvůrčí psaní a nakladatelskou praxi. Za své literární počiny získává ocenění, mezi něž patří např. Cena Jiřího Ortena a dvě ocenění Magnesia Litera. Dosud publikoval šest básnických sbírek.⁹⁰

Ilustrace

Ilustrátorkou této knihy je malířka Anna Neborová. Její ilustrace zahrnují jak celostránkové barevné obrázky, tak drobné ilustrace, které text tematicky vhodně

⁸⁸ Srov. NIKKARIN. *Hubert & Hugo*, s. 102.

⁸⁹ MALÝ, Radek. *Kam až smí smích*. 2. vyd. Ilustrovala Anna NEBOROVÁ. Praha: Meander, 2015. ISBN 978-808-75-9682-1.

⁹⁰ Srov. MALÝ, Radek. *Radek Malý spisovatel*. Online. Dostupné z: <https://radek-maly-spisovatel.webnode.cz>. [cit. 2023-10-22].

doplňují. Na barevném přebalu knihy je chlapec na černém koni, stejný kůň je vyobrazen na začátku prvního oddílu básní. Obrázky svojí jednoduchostí, odlehčeností a barevností básně doprovázejí a jsou nedílnou součástí sbírky.

Jazyk

V básních jsou zveršované hádanky, metafory, řečnické otázky či personifikace. Originálně působí zveršovaná abeceda a vyjmenovaná slova. Autor si také velmi vtipně pohrává s barevností českého jazyka. V básních se nevyskytují cizí nebo odborná slova, jazyk je přizpůsoben mladšímu školnímu věku.

Hlavní postavy

Vzhledem k rozmanitosti básní je v knize zastoupeno velké množství postav. Ať už jde o reálné, či biblické postavy, nadpřirozené bytosti, objekty, abstrakta, domácí nebo exotická zvířata. Mezi hlavní postavy básní, které budou využity v praktické části, patří:

- *Strýček Standa* – kterého pokousal slon.
- *Mám všech pět pohromadě* – pět prstů, které mají svůj význam.
- *Parník* – který nesl slavné jméno Titanic a potápí se.
- *Bětka spěchá po pěšině* – Bětka, která uvařila devíti medvědům.
- *Děti* – na světě je mnoho dětí, jež se odlišují barvou pleti a každé z nich má někdo rád.

Děj příběhu

Autor Radek Malý rozdělil sbírku básní na tři části, které pojmenoval *lyrika přírodní*, *lyrika školní* a *lyrika záškolácká*. Básně jsou tematicky zaměřeny na jednotlivé oddíly. Část přírodní a záškolácká jsou navíc odlehčeny hádankami.

Pro praktickou část práce byl vybrán soubor básní ze záškolácké lyriky, která je ze všech oddílů nejrozmanitější. Ačkoliv se autor se v básních zaměřuje např. na zdravý životní styl nebo zmiňuje problematiku odlišnosti, velká část daného oddílu je zaměřena na nadsázku spojenou s humorem. Například báseň *Strýček Standa* vypravuje o strýčkovi, kterého v lese pokousal slon, a jak s ním strýček bojuje, báseň *Mám všech pět pohromadě* je o prstech, jež autor vtipně jeden po druhém pojmenovává. O parníku, který nese název Titanic, dívka Bětka, která pozvala na oběd medvědy, nebo že na světě je mnoho dětí, jež mají různou barvu kůže a každé má někdo rád.⁹¹

Sbírka básní v předmětné knize je velmi zdařilá. Je souborem různorodých básní autora. V úvodu je čtenářům představen pojem lyrika, která se prolíná skrze sbírku básní. Autor k dětem promlouvá prostřednictvím originálních, vtipných veršů. Snaží se zaujmout humorem a nadsázkou. Přestože je kniha určena spíše mladším čtenářům, zcela jistě osloví i mnohem starší recipienty.

⁹¹ Srov. MALÝ, Radek. *Kam až smí smích*, s. 60–89.

Tematika a motivy

V lyrice přírodní je kladen důraz zejména na přírodu a její proměny během ročních období. Lyrika školní je tematicky zastoupena školním prostředím, a to nejen básněmi směřujícími ke školní budově, třídě či přestávce, velkou část oddílu tvoří taktéž veršovaná abeceda a vyjmenovaná slova. Lyrika záškolácká představuje nejrozmanitější a nejhumornější část celé sbírky. Autor zde s vtipem a nadsázkou zpracovává různorodá témata včetně zdravého životního stylu, odlišností a komických situací.

2.9 Petr Horáček – Dlouhá cesta⁹² (2017)

Autor

Petr Horáček je světově uznávaný ilustrátor a spisovatel dětských knih. Sám autor zdůrazňuje, že při tvorbě nových knih nejprve vznikají obrázky, které teprve později doplňuje krátkým textem. Podle něj musí být ilustrace a text v naprosté symbióze. V obrázkové knize je text minimálně zastoupený, a proto musí být ještě lépe a výstižněji napsán. Petr Horáček nachází inspiraci v hudbě, textech písniček, barevných kombinacích a také v obrázcích, jež vidí v časopisech.⁹³

Ilustrace

V knize jsou originální celostránkové ilustrace, které jsou doplněny krátkým textem. Obrázky barvitě dokreslují děj příběhu a zároveň odrážejí tematiku cesty, jež prostupuje celým příběhem. Toto dílo je vhodné jak pro děti nečtenáře, tak pro začínající čtenáře. Ilustrace jim pomáhají snadno pochopit příběh a krátký text je skvěle doplňuje.

Jazyk

Příběh je psán spisovným, jednoduchým jazykem, který je dobře srozumitelný pro malé čtenáře. V textu se nevyskytují odborná, nespisovná ani cizí slova, jimž by děti nemusely rozumět. Jedná se o pohádkový příběh.

Hlavní postavy

Hlavní postavou příběhu je zahradní skřítek František, kterého jeho zvědavost jednoho dohnala dne k tomu, že se rozhodl prozkoumat, jak to vypadá ve světě. Vydává se tak na dlouhou cestu plnou překážek, jež se snaží překonat.

⁹² HORÁČEK, Petr. *Dlouhá cesta*. Praha: Pinwheels, 2017. ISBN 978-80-906921-0-7.

⁹³ Srov. OCISKOVA, Eva. *Petr Horáček: O příběhu přemýšlím v obrázcích*. Online. In: Program rozhlas, 9. 11. 2020. Dostupné z: <https://program.rozhlas.cz/petr-horacek-o-pribehu-premyslim-v-obrazcich-8357858>. [cit. 2023-11-09].

Děj příběhu

Trpaslík František stojí v zahradě a naslouchá ptákům, kteří mu vypravují, jak to vypadá ve světě. Ptáky má František moc rád, až na vrabčáky, kteří se mu posmívají, že má na trpaslíka dlouhé nohy. A tak se jednoho dne rozhodne, že si od vrabčáků odpočine a zároveň prozkoumá svět, o němž mu ptáci štěbetají. Jde dnem i nocí, v horku i v zimě. Někdy na cestě čelí nebezpečí, ale nikdy se nevzdává. Navštíví každý kout světa a všude, kde je, zasadí malou rostlinu, aby na daném místě bylo lépe. Nakonec se jednoho dne ocitne zpět na své zahradě, která se za tu dobu příliš nezměnila. Ptáci zase přilétali za Františkem, ale tentokrát on vyprávěl jim, jak se měl na své dlouhé cestě. František byl rád, že je zpět na své zahradě, kde je mu nejlépe.⁹⁴

Příběh je psán tak, aby byl dobře srozumitelný pro malé děti. Je snadno předvídatelný, nicméně to mu neubírá na jeho kouzlu. Je cestou odvahy, naděje a radosti.

Tematika a motivy

Tématem knihy je nejen touha po dobrodružství, odvaze a poznávání nového, ale také uvědomění toho, že všechny krásy světa nenahradí skutečný domov a pocit bezpečí.

2.10 Aleš Hejna – Z chlupaté deky – pohádky nesmyslů zbavené⁹⁵ (2023)

Autor

Aleš Hejna je zakladatelem spolku drobných památek a pořádá navigační závody. Ve svém profesním životě se věnuje kartografii. Také je vášnivým sběratelem pohádkových knížek Aloise Mikuly a Miloše Macourka.⁹⁶ Zpočátku své pohádkové příběhy četl svým vlastním dětem, později dětem svých kamarádů, a navíc se rozhodl v době pandemie tyto pohádky sdílet online na *YouTube*. Setkaly se s velkým ohlasem, a tak se je rozhodl vydat i v knižní podobě.⁹⁷

Ilustrace

Ester Tajrychová ilustrovala knihu s pomocí různých technik, včetně výšivky, textilní koláže a razítek.⁹⁸ Každý příběh má jednu barevnou celostránkovou ilustraci, která

⁹⁴ Srov. HORÁČEK, Petr. *Dlouhá cesta*, s. 1–48.

⁹⁵ HEJNA, Aleš. *Z chlupaté deky: pohádky nesmyslů zbavené*. Ilustrovala Ester TAJRYCHOVÁ. Plzeň: Z chlupaté deky, 2023. ISBN 978-80-907982-0-5.

⁹⁶ Tamtéž.

⁹⁷ Srov. PICEK, Jan. *Aleš Hejna: sloupek mapaře aneb jaké je to mapovat a při tom psát pohádky*. Online. In: News.cz, 18. 11. 2022. Dostupné z: <https://o-news.cz/ales-hejna-sloupek-mapare-aneb-jake-je-to-mapovat-a-pri-tom-psat-pohadky/>. [cit. 2023-10-24].

⁹⁸ Srov. HEJNA, Aleš. *Z chlupaté deky: pohádky nesmyslů zbavené*.

dokresluje děj příběhu, zatímco drobné černobílé ilustrace slouží k doplnění textu a tematickému zdůraznění příběhu.

Jazyk

Jazyk je přizpůsoben dětem mladšího školního věku. Vzhledem k většímu písmu v textu, širším řádkům a krátkým kapitolám je kniha vhodná pro začínající čtenáře. V textu se vyskytují dětské slangy jako např.: „*blivajz, ožblmcaná, žužlat*.“⁹⁹ Nalezneme hovorovou češtinu, cizí slova, ale také zdrobněliny jako např.: „*andílek, mydlinky*.“¹⁰⁰ Jedná se o pohádkové příběhy. Velkým kladem knihy jsou poznámky pod čarou, kde jsou dětem dovysvětlena slova, jež nemusejí znát.

Hlavní postavy

V knize jako hlavní hrdinové vystupují nejen dětské a dospělé postavy, ale také pohádkové bytosti. Každý hlavní hrdina z příběhu přichází s tématem, které je spíše z moderní doby, a snaží se jej vtipně vykreslit, zkritizovat, ale také vést čtenáře k zamyšlení. Součástí knihy jsou následující příběhy:

- *Tilková policie* – příběh o pečlivé babičce, která u svých vnoučat kontroluje nošení tílek.
- *O mamince, která místo děkuji říkala no konečně* – maminka, která neumí říkat děkuji.
- *Lední medvědi na Jadranu* – lední medvěd, který se ocitá na Jadranu mezi turisty.
- *Tajemství úspěchu džudisty Frňálka* – džudista, jenž díky odporu k mytí vyhrával soutěže.
- *O fousaté princezně* – princezna, která je fousatá, a nikdo neví proč.
- *Ta ti hlavu neukousne* – o paní učitelce, která má zvláštní výchovné praktiky.
- *Prapolívka* – polévka, která je důkazem vzniku života.
- *Chlapec s tlačítkem na čele* – o chlapci, jemuž tatínek pořídil na čelo tlačítko, protože si myslel, že mu tím usnadní život.
- *Tajný život kompostu* – děda, který žije v kompostu.
- *O neposedných nožičkách* – o nožičkách, které chvíli nepostojí.

Pro praktickou část diplomové práce byl zvolen příběh *Tilková policie*, kde je hlavní postavou babička, která navštěvuje svá vnoučata a neustále se snaží mít vše pod kontrolou. Jednou z jejích největších starostí jsou holá záda vnoučat, která nenosí tílka.

⁹⁹ HEJNA, Aleš. *Z chlupaté deky: pohádky nesmyslů zbavené*, s. 41–74.

¹⁰⁰ Tamtéž, s. 38–39.

Děj příběhu

V příběhu *Tílková policie* aktivní babička přijíždí se svým policejním vozem za vnoučaty a jakmile vyběhne schody, rozrazí dveře do bytu a s rozprašovačem na vodu, který využívá jako zbraň, začne hledat poschovávaná vnoučátka. Jedno po druhém vytahuje ze skrýší a kontroluje, jestli mají tílka. Postupně na ně tílka navleče, protože říká, že tílka jsou základ.

Náhle v ději dochází k nečekanému zvratu. Babička, jež je většinou tou, která provádí kontrolu, se musí skrýt, protože do bytu přichází děda, jenž postupně všechny vytahuje z jejich skrýší. Děda začne provádět stejnou kontrolu jako babička, ale zaměřuje se na to, jestli babička nosí bačkory, které děda v nadsázce považuje za důležité. Tím babičce vrací její starostlivost. Konec příběhu je otevřený, končí tím, že někdo zvoní a děda zavelí, ať se všichni včetně babičky schovají.¹⁰¹

Tyto moderní pohádky se mohou zalíbit až při druhém čtení. Příběhy jsou velmi vtipné, odlišují se od klasických pohádkových příběhů takřka ve všem. Možná je potřeba zvyknout si na trochu jiný vypravěčský styl a také na to, že většina příběhů je bláznivě ztřeštěných.

Tematika a motivy

Tematika knihy je zaměřena na současný svět, v němž se odehrávají překvapivé události i situace, které jsou lidem vlastní a které je možné v každodenním životě zažít. Kniha se zaměřuje na témata, která jsou spojena s dodržováním pravidel a jsou často vyžadována po dětech. Přesto se s jejich dodržováním potýkají i dospělí.

¹⁰¹ Srov. HEJNA, Aleš. *Z chlupaté deky: pohádky nesmyslů zbavené*, s. 11–18.

3 Vývojová specifika čtenáře mladšího školního věku

Pro praktickou část diplomové práce byla vybrána cílová skupina mladšího školního věku. Autorka diplomové práce se domnívá, že pro tuto specifickou věkovou kategorii má podpora čtenářství svůj význam zejména v rozvoji čtenářských dovedností, kritického myšlení, ale také ve vzájemné sociální interakci.

Označení mladší školní věk se zpravidla používá pro věkové období 6–11 let. Dané rozmezí začíná nástupem do školy a pokračuje až do vyšších ročníků prvního stupně základní školy. S ohledem na rozdíly, které se v této fázi vývoje vyskytují, užívají mnozí autoři ještě dílčí fáze členění, jež zahrnují raný školní věk, střední školní věk a časnou adolescenci.¹⁰² Raným školním věkem se označuje věk, který začíná mezi 6.–7. rokem dítěte. V tomto období zpravidla děti nastupují povinnou školní docházkou, která se pro ně stává přelomovou v rozvoji jejich osobnosti, schopností a dovedností.¹⁰³ Helus se o tomto období zmiňuje jako o náročném zejména v přijetí nové sociální role, která doléhá na celou osobnost dítěte.¹⁰⁴ Střední školní věk obvykle začíná mezi 8.–9. rokem a končí mezi 11.–12. rokem. Všeobecně lze říci, že mladší školní věk je obdobím relativní stability zejména v emoční a osobnostní rovině.¹⁰⁵ S postupujícím věkem děti snadněji rozpoznávají vlastní emoce, díky čemuž lépe zvládají zpracovávat emočně vypjaté situace.¹⁰⁶

Období mladšího školního věku je specifické také v tom, že děti začínají daleko více nazírat na věci kolem sebe reálněji. Touha po poznání a objevování, co se kolem mě děje doopravdy, že vše má svoji logiku či uspořádání, že něco k sobě patří, a něco zase naopak ne.¹⁰⁷ Neméně podstatným faktorem je v tomto období posun v rozvoji jak jemné a hrubé motoriky, tak v koordinaci očí a rukou, která je důležitá zejména pro rozvoj psaní a kreslení. Oproti předškolnímu věku dochází k výraznému posunu ve schopnosti udržet pozornost a vylepšovat pracovní paměť.¹⁰⁸ Děti bez problémů zvládají přechod z hravých činností k cílevědomějším aktivitám. Často mají o práci samy zájem a jsou schopny ji úspěšně dokončit i přesto, že hravé činnosti jsou stále nedílnou součástí jejich životů.¹⁰⁹ V tomto období může také dítě na jednu stranu zažívat příjemné pocity v kontextu toho, že je šikovné, že mu vše jde a baví ho to,

¹⁰² Srov. PUGNEROVÁ, Michaela a kol. *Psychologie: pro studenty pedagogických oborů*. Praha: Grada, 2019. ISBN 978-80-271-0532-8.8, s. 47.

¹⁰³ Srov. VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. Praha: Portál, 2000. ISBN 978-80-7178-308-4, s. 148.

¹⁰⁴ Srov. HELUS, Zdeněk. *Úvod do psychologie*, s. 279.

¹⁰⁵ Srov. PUGNEROVÁ, Michaela a kol. *Psychologie: pro studenty pedagogických oborů*, s. 47.

¹⁰⁶ Srov. KOLLÁROVÁ, P. in BLATNÝ, Marek (ed.). *Psychologie celoživotního vývoje*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2016. ISBN 978-80-246-3462-3, s. 89.

¹⁰⁷ Srov. HELUS, Zdeněk. *Úvod do psychologie*, s. 280–281.

¹⁰⁸ Srov. BLATNÝ, Marek (ed.). *Psychologie celoživotního vývoje*, s. 86.

¹⁰⁹ Srov. PUGNEROVÁ, Michaela a kol. *Psychologie: pro studenty pedagogických oborů*, s. 109.

na druhou stranu se mohou objevovat pocity neschopnosti, méněcennosti a nemožnosti přijít na to, v čem vyniká.¹¹⁰

Dítě s nástupem školní docházky má již dostatečnou slovní zásobu a jazykovou vybavenost. Je schopné mluvit o běžných věcech a rozumí tomu, co se po něm chce. Ve škole dochází k dalšímu rozvoji, děti si uvědomují strukturu jazyka a jeho využití. Dětský slovník se rozšiřuje o specifické výrazy a pojmy zejména pod vlivem rodiny, školy, médií a vrstevnických skupin.¹¹¹ Čtení a psaní je klíčovým faktorem zejména v oblastech sebevyjádření, schopnosti získávat informace, v komunikaci s druhými, ale také ve zvyšování schopnosti řešit problémy.¹¹² Důležitým prvkem nejen pro rozvoj řeči, ale také pro všestranné rozvíjení osobnosti a charakteru dítěte je rozvoj čtenářských dovedností a kladného vztahu ke čtení. Ten není závislý jen na skutečnosti, že se malý čtenář zdokonaluje v technice čtení, ale také na tom, jak moc je v dětství ovlivňován faktory, jež ho doprovázejí při utváření vztahu ke knihám.¹¹³

Počátky dětského čtenářství jsou významné zejména v tom, že malý čtenář přistupuje ke čtení spontánně, s upřímností sobě samou, bez falše a bez toho, aby musel předstírat zájem o četbu. V tomto období děti vyhledávají nejčastěji knihy, kde jsou hlavními postavami pohádkové bytosti či dětské hrdinové. Dokáží vše prožívat s hlavními hrdiny a věří všemu, co se v příběhu odehrává.¹¹⁴ Aspekt, který může rozvoj dětského čtenářství negativně narušit, je zadávání čtení úkolem. Výzkumy prokazují, že čtení knih je sice pro mladší školní věk zábavné, děti čtou s pravidelností, ale zpravidla je to dáno tím, že jde o povinnost, která je svazuje. Možnost, jak tento fakt eliminovat, je zejména ve výběru knih, které jsou přizpůsobeny dovednostem a vkusu malých čtenářů.¹¹⁵

¹¹⁰ Srov. PUGNEROVÁ, Michaela a kol. *Psychologie: pro studenty pedagogických oborů*, s. 48.

¹¹¹ Srov. HELUS, Zdeněk. *Úvod do psychologie*, s. 296–297.

¹¹² Srov. BLATNÝ, Marek (ed.). *Psychologie celoživotního vývoje*, s. 88.

¹¹³ Srov. LABUSOVÁ, Eva. *Mladší školní věk*. Online. In: Šance dětem, 21. 9. 2023. Dostupné z: <https://sancedetem.cz/mladsi-skolni-vek>. [cit. 2023-11-19].

¹¹⁴ Srov. CHALOUPKA, Otakar. *Rozvoj dětského čtenářství*. Praha: Albatros, 1982, s. 199.

¹¹⁵ Srov. PRÁZOVÁ, Irena; HOMOLOVÁ, Kateřina; LANDOVÁ, Hana a RICHTER, Vít. *České děti jako čtenáři*. Brno: Host, 2014. ISBN 978-80-7491-492-8., s. 21–23.

4 Praktická část

Praktická část diplomové práce byla zaměřena na děti mladšího školního věku, s cílem vytvořit metodické a pracovní listy pro předmětnou věkovou kategorii. V rámci metodických a pracovních listů byly začleněny vybrané knižní tituly a didaktické prostředky. Tyto listy byly následně využity v praxi prostřednictvím založení čtenářského kroužku pro děti v *Soukromé základní a mateřské škole Viva Bambini*. Čtenářský kroužek představoval deset pravidelných setkání, která se konala jednou týdně a měla pevně stanovenou délku trvání šedesáti minut.

Při přípravě těchto materiálů bylo pečlivě zváženo několik aspektů. Prvním z nich byl výběr příběhu odpovídající vybrané věkové kategorii. Druhým aspektem bylo nalezení vhodného didaktického prostředku, který by vhodně korespondoval s vybraným příběhem, a posledním, neméně důležitým aspektem byl výběr příběhu, který byl nejen poutavý, ale také měl schopnost děti zaujmout a oslovit.

4.1 Charakteristika zařízení

Realizace deseti literárních setkání se uskutečnila v *Soukromé základní a mateřské škole Viva Bambini* v Českých Budějovicích, kde autorka předkládané práce pracuje jako asistentka pedagoga ve třetím trojročí. Škola disponuje uceleným základním vzděláním s pomocí Montessori pedagogiky. Výuka probíhá v heterogenních skupinách. Hlavním cílem školy je respektování individuálního vývoje dítěte.

Ve škole mají děti k dispozici několik zájmových kroužků, které se týkají převážně zdokonalování jemné a hrubé motoriky, pro starší děti je zde možnost využití kroužků k přípravě na přijímací řízení na SŠ. Autorka práce se vzhledem k absenci čtenářského kroužku rozhodla založit vlastní kroužek se zaměřením na děti mladšího školního věku. Čtenářský kroužek probíhal od ledna do poloviny března, s časovou dotací šedesáti minut. Byl realizován v prostorách školy, představoval deset pravidelných setkání, která se konala jednou týdně vždy ve středu od 13:30 do 14:30 hodin.

4.2 Cíle čtenářského kroužku

Hlavním a dlouhodobým cílem čtenářského kroužku nebyla pouze podpora rozvoje čtenářských dovedností u dětí mladšího školního věku, ale také aktivní přispívání ke zvyšování zájmu těchto dětí o četbu v jejich volném čase. Úkolem čtenářského klubu bylo nejen vytvářet prostředí podporující vzájemnou radost a chuť objevovat nové knihy, ale i poskytovat prostor pro vzájemnou diskuzi a sdílení dojmů z přečtených příběhů a pohádek. Mezi jeho krátkodobé cíle se řadily rovněž ty stanovené jako součást jednotlivých tematických setkání, jež jsou podrobně zaznamenána níže.

4.3 Didaktické metody

V této podkapitole jsou představeny didaktické metody, které byly aplikovány při vytváření metodických a pracovních listů. Při jejich výběru byla klíčovým faktorem kombinace takových metod, které by děti nejen zaujaly a pobavily, ale zároveň by vhodně korespondovaly s obsahem čteného příběhu. Neméně důležitým kritériem bylo zohlednění schopností, dovedností a znalostí cílové skupiny mladšího školního věku.

- **Komunikační kruh** – jedná se o komunikační metodu, jejíž výhodou je fakt, že žáci a vyučující si vidí do očí, nikdo není nikomu nadřazen. Komunikační kruh má čtyři základní pravidla, mezi něž patří: pravidlo naslouchání, respektu, diskrétnosti a práva nemluvit.¹¹⁶
- **Banka nápadů** – je jednou z metod brainwritingu, kdy děti zapisují na lístky své nápady podle zvoleného tématu. Podstatou metody je jeden nápad či myšlenka na jeden lístek. Nápady či myšlenky mohou být eliminovány zadaným počtem. Po skončení aktivity se dané nápady rozprostřou na stůl, tabuli apod.¹¹⁷
- **Metoda ANO/NE** – metoda ANO/NE rozšířena o variantu s písmeny byla využita v několika pracovních listech, kdy děti aktivně vybíraly správnou odpověď. Tato metoda má své využití zejména při porozumění textu a pozornosti, kdy děti označují správná tvrzení.
- **Čtenářské dopisy** – předmětnou metodu lze využít po přečtení textu či knihy k zachycení spontánních reakcí dětí na přečtený materiál a jeho reflexí. Tato forma čtenářského dopisu byla využita v pracovním listu jako varianta zaměřená na psaní dopisu hlavnímu hrdinovi příběhu.
- **Doplňování** – prostřednictvím doplňování různorodých slov do textu dochází k rozvoji a zdokonalování porozumění čtenářských dovedností.
- **Klíčová slova** – jsou užitečná zejména při práci s textem. Dovednost správně vybrat a určit klíčová slova při práci s textem svědčí o schopnosti žáka porozumět čtenému textu. V pracovním listu byla využita varianta základních pojmů, kdy měly děti s pomocí čtyř klíčových slov předvídat děj příběhu.
- **Podvojný deník** – tato metoda zvyšuje porozumění čtenému textu. Děti vybíraly úryvky, asociace či myšlenky, které je v textu zaujaly nebo které se jim líbily a psaly k nim komentáře, kde vysvětlovaly důvody své volby.
- **Rébusy** – součástí pracovních listů jsou různé přesmyčky, doplňovačky a osmisměrka.
- **Ishikawův diagram** – je známý též jako diagram rybí kosti, představuje metodu, s jejíž pomocí dochází k identifikaci problému a následné analýze

¹¹⁶ Srov. ČAPEK, Robert. *Moderní didaktika: lexikon výukových a hodnoticích metod*, s. 272.

¹¹⁷ Srov. tamtéž, s. 43.

příčin. Tato metoda je založena na vodorovné čáře, která značí hlavní problém, a šesti základních větví, jež slouží k zaznamenávání vlastních myšlenek.

- **Vennovy diagramy** – Vennův diagram je často využíván pro rozbor textu, řešení nebo třídění různých jevů. Nejčastěji se používá k porovnávání dvou jevů, přičemž vlastnosti a charakteristiky každého jsou zaznamenány v příslušných elipsách. Průsečík těchto elips následně slouží k záznamu společných znaků.
- **Volné psaní** – tato metoda poskytuje pisatelům absolutní spontaneitu při zaznamenávání myšlenek, které se jim v daném okamžiku na zadané téma naskýtají. Volné psaní přináší možnost objevování nových nápadů a vzájemných souvislostí. Navíc dokáže konkretizovat abstraktní podněty a dojmy.¹¹⁸
- **Pětilístek** – metoda, která pomáhá k rozvoji analytických schopností a kreativitě. Úkolem je vytvořit pětilístek, jenž analyzuje zadaný pojem či termín v pěti řádcích. První řádek obsahuje základní pojem, následuje druhý řádek s dvěma přídavnými jmény, třetí řádek se třemi slovesy, čtvrtý řádek obsahuje čtyři slovní druhy charakterizující základní pojem, a nakonec pátý řádek uvádí synonymum či antonymum základního pojmu.
- **Mapa pojmů** – nabízí širokou škálu využití. Může pracovat s pojmy, klíčovými slovy, terminologií, názvy nebo jmény. Hlavním úkolem je hledat a vytvářet logické souvislosti mezi skupinou pojmů. Tato metoda si klade za cíl ukotvit znalosti, pojmy a jejich významy poskytující orientaci a porozumění danému tématu.
- **Zpřeházení textu** – metoda, která pracuje s logickou návazností textu, se zaměřuje na skládání vět či odstavců tak, aby vytvořily původní text. Jejím cílem je prohlubování pochopení obsahu textu a jeho logické posloupnosti.
- **Čtení s předvídáním** – spočívá v postupném čtení, kde děti na základě klíčových slov či otázek předvídají děj. Pedagog následně předčítá text postupně, což umožňuje dětem aktivně přemýšlet a diskutovat o tom, jak se děj bude dále vyvíjet. Tato metoda nejenže podporuje rozvoj fantazie a kreativního myšlení, ale také přispívá k rozvoji komunikačních dovedností a udržení pozornosti.¹¹⁹
- **Cvičení pro rozvíjení čtení** – úkoly, které jsou zábavnou formou zaměřeny na rozvoj čtenářských dovedností. Tyto úkoly jsou strukturované např. pořadím slov či pořadím čísel v textu.¹²⁰
- **Rychlí špioni** – metoda, při níž děti s pomocí klíčových slov hádají téma hodiny. Je zpravidla realizována prostřednictvím skupinové aktivity. Členové

¹¹⁸ Srov. ČAPEK, Robert. *Moderní didaktika: lexikon výukových a hodnoticích metod*, s. 248–310.

¹¹⁹ Srov. SIEGLOVÁ, Dagmar. *Konec školní nudy: didaktické metody pro 21. století*, s. 105–144.

¹²⁰ Srov. SVOBODA, P. Biblioterapie. In MÜLLER, Oldřich a kol. *Terapie ve speciální pedagogice*. 2., přeprac. vyd. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-4172-7, s. 217–223.

každé skupiny postupně přistupují k pedagogovi, který jim sděluje klíčové slovo. Úkolem dítěte je s pomocí pantomimy či kresby přiblížit ostatním členům skupiny, o jaké klíčové slovo se jedná, ti jej následně hádají. Postup se opakuje tak dlouho, dokud se nevyčerpají a neuhádnou všechna zadaná klíčová slova.¹²¹

¹²¹ Srov. MORCINKOVÁ, Kateřina. *Rychlí špioni*. Online. In: Mendelova. Dostupné z: https://www.mendelova.cz/files/posts/150/files/rychli_spioni.pdf. [cit. 2023-12-01].

5 Průběh čtenářského kroužku

V následující kapitole je zaznamenáno deset literárních setkání. Každé z nich má stanovené cíle, obsahuje průběh a reflexe jednotlivých setkání.

5.1 První setkání

Téma setkání: Opuštění

Cíle setkání:

Čtenář předvídá, o čem bude příběh a porovnává svoji předpověď s textem, reaguje na otázky položené pedagogem, rozvíjí komunikační a sociální dovednosti, rozvíjí spolupráci s ostatními, na základě poslechu vybraného textu zpracovává informace do pracovních listů, hodnotí postavy v příběhu a dokáže k nim vyjádřit své stanovisko, rozvíjí fantazijní myšlení a slovní zásobu.

Datum: 3. 1. 2024

Počet dětí: 10 (7 dívek a 3 chlapci)

Věková kategorie: 8–10 let

Didaktický prostředek: obrazová pomůcka – čtenářské karty *Kouzelná cesta*

Pomůcky: kniha *Indigové pohádky*, pracovní list, psací potřeby

Doba trvání čtenářského klubu: 60 minut

Průběh setkání

První setkání bylo zahájeno vzájemným seznámením. Děti dostaly informaci o tom, že čtenářský klub bude probíhat každou středu, kdy se budeme věnovat čtenářským dovednostem a porozumění textu.

Jako první byla představena kniha *Indigové pohádky*, z níž byla vybrána pohádka *O princezně, která bledla až vybledla*. Děti byly požádány, aby si sedly do komunikačního kruhu. Před samotným čtením byly dětem položeny tři otázky a děti se měly rozhodnout, na kterou z nich odpoví: „*Co myslíš, že se podle názvu může v pohádce stát?*“, „*Kde myslíš, že se bude děj pohádky odehrávat?*“, „*Kdy můžeme zblednout?*“. Děti diskutovaly nad tím, kdy je možné zblednout. Nejvíce se shodovaly, že v momentě, kdy se leknou nebo mají strach.

Po úvodní diskusi se plynule přešlo k přečítání pohádky. Během čtení a prohlížení ilustrací byly dětem položeny otázky z metodického listu I: „*Král se rozhodl splnit svůj sen. Co myslíte, že si mohl přát?*“, „*Proč se princezna promění v mlhovinku?*“, „*Princezna chce zachránit království, jak by se jí to mohlo podařit?*“. Děti společně odhadovaly další sled příběhu, přemýšlely nad tím, jaké by to bylo, kdyby se ony staly

mlhovinkou a nikdo by je neviděl. Shodovaly se, že by po zneviditelnění mohly dělat různé lumpárny, aniž by se přišlo na to, kdo je dělá. Dále diskutovaly nad tím, jak by mohla princezna zachránit království a shodly se, že by mohla bojovat, navíc by také král mohl takovou princeznu lépe provdat. Následovalo předčítání pohádky, po kterém byla s dětmi uskutečněna diskuze a reflexe. K tomu byly využity návodné otázky z metodických listů: „*Kdo nakonec princeznu vysvobodil z mlhoviny?*“, „*Odpustili si král s princeznou?*“, „*Co vás v příběhu nejvíce zaujalo?*“. Z návodných otázek nejvíce děti diskutovaly nad tím, že neznají žádnou pohádku, kde by král zpíval a princezna bojovala. Děti měly společnou radost také z toho, že si král s princeznou vzájemně odpustili.

Při druhé aktivitě děti pracovaly s pracovními a čtenářskými listy, které byly zaměřeny na porozumění čtené pohádce. Během vyplňování měly děti největší problém s první aktivitou, kde doplňovaly slova do příběhu. Během práce s pracovními listy měly možnost kdykoli nahlédnout do knihy pro kontrolu svých odpovědí, čehož využilo pár dětí.

Další část setkání byla věnována společné aktivitě s vyprávěcími kartami. Dětem byly představeny pohádkové karty, z nichž byly vybrány různé pohádkové postavy. Každé dítě si vybralo jednu pohádkovou postavu a mělo ji popsat. Při této činnosti bylo dětem vysvětleno, jak mají postavy popisovat, na co je třeba se zaměřit, případně že mohou zmínit i vlastnosti, které může vybraná pohádková postava mít. Přestože se některé děti zpočátku ostýchaly, s pomocí aktivitu nakonec všechny zvládly.

Poslední aktivitou bylo vymýšlení příběhu s pomocí karet. Bylo vybráno osm karet, na kterých byl zobrazen myšák, jemuž děti společně vybraly jméno Oskar. Vymýšlení příběhu s pomocí vylosovaných karet dětem nedělalo problém, vzájemně si pomáhaly.

Reflexe setkání

První setkání proběhlo úspěšně. Všechny naplánované aktivity a cíle setkání byly splněny. Přestože počáteční reakce dětí byly poněkud ostýchavé, během krátké doby se tento ostych podařilo eliminovat. Z reakcí dětí bylo patrné, že je setkání bavilo. Nejobtížnější z celého setkání pro ně bylo vypracovat pracovní listy, zejména první úkol, který byl zaměřen na doplňování slov do textu. Propříště by bylo vhodnější ubrat text a zvětšit písmo. Děti si nejvíce užily vymýšlení příběhu. Čtená pohádka se jim líbila, po skončení hodiny si některé z nich knihou spontánně listovaly. Ocenily zejména knižní ilustrace. Vyprávěcí karty, které byly využity v této hodině, se ukázaly jako efektivní prostředek zejména při rozvoji fantazijního myšlení a komunikačních schopností u dětí. Mezi pozitiva tohoto didaktického prostředku patřila zejména možnost vyjádření a sdílení svých myšlenek s ostatními. Při popisu pohádkových postav děti dokázaly rozvíjet svoji fantazii a kreativitu. Dalším pozitivem vyprávěcích karet byla podpora vzájemné spolupráce, kdy děti naslouchaly a respektovaly ostatní. Jako

negativní aspekt těchto vyprávěcích karet lze uvést zejména ostych některých dětí, které se z počátku cítily nejistě před ostatními při vyjadřování svých myšlenek a při popisu pohádkových postav. Dále bylo také podstatné zajistit rovnoměrné zapojení všech dětí tak, aby se všechny děti aktivně podílely na vymýšlení příběhu. Celková doba setkání mírně přesáhla šedesát minut, což bylo způsobeno především tím, že byl začátek hodiny věnován seznámení se strukturou čtenářského klubu.

5.2 Druhé setkání

Téma: Hněv

Cíle setkání:

Čtenář reaguje na otázky položené pedagogem, rozvíjí fantazii a pozornost, rozvíjí komunikační a sociální dovednosti, na základě poslechu vybraného textu zpracovává informace do pracovních listů, rozvíjí čtenářskou gramotnost a pojmenovává druhy emocí.

Datum: 10. 1. 2024

Počet dětí: 9 (6 dívek a 3 chlapci)

Věková kategorie: 8–10 let

Didaktický prostředek: obrazová pomůcka – terapeutické karty *Moře emocí*

Pomůcky: kniha *Mušlenčiny léčivé pohádky pro dětskou duši*, pracovní list, psací potřeby

Doba trvání čtenářského klubu: 60 minut

Průběh setkání

Druhé setkání začalo v komunikačním kruhu. Na začátku byla dětem představena struktura druhého setkání, která se týkala společného čtení, vypracování pracovních a čtenářských listů a společné práci s emočními kartami. Ještě před začátkem čtení byly využity otázky z metodického listu II: „*Už jsi někdy četl/a knihu o drakovi? Vzpomeneš si jakou?*“, „*Jací bývají draci v pohádkách?*“, „*Co se s nimi většinou v pohádkách stane?*“. Děti se při společné diskuzi shodovaly, že draci jsou v pohádkách zpravidla zlí, ale objevovaly se názory, kdy děti znaly draky hodné či legrační.

Následovalo krátké představení knihy *Mušlenčiny léčivé pohádky* a předčítání pohádky *Drak Bouřlivák*. Během čtení byly pokládány otázky k pohádce: „*Proč myslíš, že je drak tak rozzlobený?*“, „*Vzpomeneš si, co dokáže rozzlobit Tebe?*“, „*Co Ti na zlobu pomáhá, poradíš drakovi?*“. Děti vyprávěly o tom, co je dokáže rozzlobit, většinou se shodovaly, že jsou nazlobené, když jim někdo něco poručí nebo když se neshodnou s kamarádem. Na zlobu jim nejvíce pomáhá, když se někomu mohou

svěřit nebo pokud zhluboka dýchají, což vzápětí společně vyzkoušely. Po přečtení pohádky byla s dětmi uskutečněna reflexe s návodnými otázkami: „*Co se Ti v příběhu líbilo a co bys naopak změnil/a?*“, „*Myslíš si, že je důležité mít se rád/a? Proč?*“, „*Měla pohádka šťastný konec?*“. Děti vzájemně sdílely radost z dobrého konce pohádky a shodly se na důležitosti lásky k sobě samým a kamarádům. Při diskuzi o možné změně v příběhu by nezměnily nic, protože by to znamenalo nejen změnu v názvu pohádky, ale také zásadní zásah do zápletky.

Druhou aktivitou bylo vyplnění pracovních a čtenářských listů zaměřených na porozumění čtenému příběhu. Po rozdání bylo dětem vysvětleno, jak s těmito listy pracovat. Některé děti se rozhodly vypracovat pracovní list společně. Vyplňování zvládly děti bez pomoci.

Třetí aktivitou byla práce s kartami emocí. Na začátku byla společná diskuze, co to jsou emoce. Děti shodně odpovídaly, že emoce je jakýsi pocit, který zažíváme, a mohou zahrnovat například radost, překvapení, nebo naopak hněv, smutek apod. Karty s emocemi byly rozloženy po zemi a děti hledaly obrázky emocí, které odpovídaly hlavním postavám v pohádce. Během této aktivity byly kladeny následující otázky: „*Najdete kartu, která se nejvíce podobá emoci, kterou prožíval drak Bouřlivák?*“, „*A co Mušlenka, Brbla, jak ti se cítili?*“. Děti popisovaly různé emoce a kromě hněvu, vzteku, lítosti či opuštěnosti mluvily i o odpuštění, spokojenosti, laskavosti a radosti z toho, že vše nakonec dobře dopadlo. Následně byly karty využity k dalšímu poznávání a pojmenování různých emocí. Každé dítě si vybralo dvě karty a popisovalo, co pro něj daná emoce znamená. Velmi často se objevovala karta radosti, kterou děti spojovaly s víkendem. Kromě toho byly diskutovány také karty, kde byla zobrazena unavená nebo vystrašená velryba, což otevíralo prostor pro hlubší pojmenování a porozumění tomu, co děti právě cítí. Aktivitu zaměřenou na práci s různými situacemi, v nichž se děti mohou ocítat a následně zkoumat pocity a hledat s pomocí karet řešení, již z časových důvodů nebylo možné realizovat.

Závěr setkání byl věnován komunikačnímu kruhu, kde děti sdílely své dojmy z druhého setkání. Vzájemně se podělily o to, co je bavilo a co ne. Děti nejvíce zdůrazňovaly, že je bavila práce s emočními kartami. Také se shodly na tom, že mají radost z aktivit, při kterých mohou spolupracovat a vzájemně si pomáhat. Čtení pohádky je bavilo, i přesto, že předešlá pohádka pro ně byla zábavnější. S pracovním listem neměly žádný problém a nepotřebovaly pomáhat.

Reflexe setkání

Druhé setkání bylo úspěšné, cíle a většina naplánovaných aktivit byla splněna. Děti aktivně spolupracovaly jak při společných aktivitách, tak při individuální práci, a to včetně těch, které se v předchozí hodině ještě ostýchaly. Během druhého setkání děti kladně hodnotily zejména společnou práci s emočními kartami. Pohádkový příběh byl

hodnocen jako slabší než předešlý, i když děti pozitivně hodnotily doprovodné ilustrace k příběhu. Pracovní listy dětem nepůsobily žádné potíže a zvládly je vyplnit bez větších problémů. Práce s kartami emocí byla efektivní zejména pro porozumění různých emocí. Děti projevovaly aktivní zájem do diskuze o vlastních pocitech. Aktivita, která se s těmito kartami uskutečnila, umožnila dětem emoce pojmenovávat a vyjadřovat své pocity. Spojení emočních karet s pohádkovými postavami poskytovalo dětem identifikaci různorodých emocí. Kladem bylo zapojení návodných otázek zejména proto, že děti tyto otázky daleko více povzbuzovaly k přemýšlení a vyjadřování svých pocitů. Dalším kladným aspektem byla například karta radosti, kterou děti spojovaly s víkendem. Tato skutečnost ukazovala na fakt, že děti dokáží spojovat své pocity s konkrétní událostí. Vzhledem k nedostatku času nedošlo k realizaci aktivity zaměřené na různé reálné situace, díky čemuž nemohlo dojít k hlubšímu pochopení emocí. Navíc u některých dětí by bylo potřeba více prostoru jak k porozumění vlastních, tak ostatních emocí. Celková doba nepřesáhla stanovených šedesát minut.

5.3 Třetí setkání

Téma setkání: Přání

Cíle setkání:

Čtenář reaguje na otázky položené pedagogem, rozvíjí fantazii a kritické myšlení, rozvíjí komunikační a sociální dovednosti, na základě poslechu vybraného textu zpracovává informace do pracovních listů, při tvorbě tematické koláže rozvíjejí kreativitu, nápaditost a spolupráci s ostatními.

Datum: 17. 1. 2024

Počet dětí: 10 (7 dívek a 3 chlapci)

Věková kategorie: 8–10 let

Didaktický prostředek: tematická koláž

Pomůcky: kniha *Přání*, pracovní list, psací a kreslicí potřeby, velký list papíru na koláž, staré noviny, časopisy, kalendáře.

Doba trvání čtenářského klubu: 60 minut

Průběh setkání

Třetí setkání začalo v komunikačním kruhu. Před samotným čtením byla dětem představena kniha s názvem *Přání*. Jejich úkolem bylo napsat na lístečky všechny nápady a myšlenky, které si představují, když se řekne přání (na jeden lísteček vždy jeden nápad). Do této aktivity se nijak nezasahovalo, šlo o spontánnost nápadů. Po skončení aktivity byl dětem přečten příběh z knihy. Během předčítání byly využity

otázky z metodického listu III: „*Co vše by si mohl Tony přát?*“, „*Kde všude mohli Tony s Titi bydlet?*“, „*Koho mohl Titi potkat?*“ Děti se aktivně zamýšlely, co vše by si mohl hlavní hrdina přát. Nejčastěji se shodovaly na přání dalšího domácího mazlíčka, ale mluvily také o nových kamarádech či sourozencích. V diskuzi o dalších možných místech bydlení hlavních hrdinů vynikly nápady jako stan, obytný vůz či karavan. Na otázku, koho by mohl chlapec potkat v příběhu, děti nejčastěji odpovídaly tatínka nebo kamaráda.

Po přečtení knihy byla s dětmi uskutečněna reflexe příběhu s návodnými otázkami: „*Vzpomenete si na nějaké přání, které se vám vyplnilo a měli jste z něj velkou radost?*“, „*Je podle tebe příběh spíše veselý, nebo smutný? Proč?*“ „*Co pro Tebe znamená, když se řekne domov?*“ Děti se vášnivě zapojily do diskuze, ve které sdílely své zážitky. Zejména se zaměřily na to, jaká přání se jim již splnila a vyjadřovaly svoji radost z domácích mazlíčků. Domov je pro ně nejen prostor, ale také přítomnost rodičů a sourozenců, a především je spojen s pocitem bezpečí. Při diskuzi děti zdůraznily, že nikdy nemusely přemýšlet nad tím, jaké to je přijít o domov, a vzájemně se shodly, že mají štěstí, že se takovou situací nemusejí ve svém životě zabývat.

Další aktivitou bylo vyplnění pracovních a čtenářských listů zaměřených na porozumění čtenému příběhu. Po rozdání bylo dětem vysvětleno, jak s listy pracovat. Některé děti měly problém s prvním úkolem, který byl zaměřen na posloupnost textu, proto byla tato aktivita udělána společně. S ostatními úkoly děti problém neměly.

Třetí částí setkání byla tvorba tematické koláže. Úkolem dětí bylo vytvořit tematickou koláž na přání, která si napsaly na lísteček při první aktivitě. K dispozici měly výtvarné, kreativní potřeby a dětské časopisy, jež mohly využít k tvorbě svých koláží.

Na závěr proběhlo setkání v komunikačním kruhu s cílem reflektovat společně strávený čas. Děti vzájemně sdílely, co je bavilo a co ne. Překvapivě přesto, že některým dětem připadal příběh na začátku nudný a nezajímavý, nakonec je zaujal svým průběhem. Tvorbu tematické koláže si vyzkoušely všechny děti poprvé, měly z ní radost a bavila je. Nejčastějším přáním, které si zapsaly, bylo přání nového domácího mazlíčka. Pracovní listy, vyjma prvního úkolu, byly dětmi vyhodnoceny jako jednoduché, neměly s nimi žádný problém.

Reflexe setkání

Naplánované aktivity a cíle třetího setkání byly splněny. Děti projevily ochotu a schopnost spolupracovat, aktivně se zapojovaly do všech nabízených činností. Při metodě Banka nápadů se čtyři dívky dotazovaly, zda jsou povinné sdílet svá přání s ostatními. Byly ujištěny, že to není podmínkou, nicméně při tvoření tematické koláže neměly nakonec problém své nápady na téma přání svěřit ostatním. Některé děti vykazovaly potíže s udržením pozornosti u čteného příběhu, příběh se jim zdál moc

dlouhý. V pracovních listech se objevil problém s posloupností textu. Tři děti měly se seřazením problém a požádaly o pomoc. Tematická koláž byla pro děti zajímavá, s touto technikou se setkaly poprvé. Projevily zájem o novou techniku a kreativitu při tvorbě koláže. Díky tematické koláži byly děti schopny realizovat a reflektovat zadané téma. Možnost pracovat individuálně nebo ve skupinách poskytla dětem příležitost k výběru, což podporovalo jejich motivaci k tvorbě. Zároveň byl však u této techniky záporným nedostatek času, díky čemuž děti neměly možnost detailněji pracovat na koláži. Celková doba trvání přesáhla mírně šedesát minut, zejména kvůli tematické koláži, kterou děti chtěly dodělat.

5.4 Čtvrté setkání

Téma setkání: Odlišnost

Datum: 24. 1. 2024

Počet dětí: 6 (5 dívek a 1 chlapec)

Věková kategorie: 8–10 let

Didaktický prostředek: čtenářské sáčky

Pomůcky: kniha *Eda*, pracovní list

Doba trvání čtenářského klubu: 60 minut

Cíle setkání

Čtenář předvídá, o čem bude příběh a porovnává svoji předpověď s textem, reaguje na otázky položené pedagogem, rozvíjí fantazijní a kritické myšlení, rozvíjí komunikační a sociální dovednosti, na základě poslechu vybraného textu zpracovává informace do pracovních listů, hodnotí postavy v příběhu a dokáže k nim vyjádřit své stanovisko.

Průběh setkání

Čtvrté setkání čtenářského klubu začalo v komunikačním kruhu. Z důvodu vyšší nemocnosti se tentokrát zúčastnilo méně dětí. Před samotným čtením byl dětem ukázán obrázek (s. 12) z knihy *Eda*. Úkolem dětí bylo přemýšlet nad tím, o čem nebo o kom by podle obrázku mohl příběh být. Děti se zaměřily na detaily, jako je západ slunce, který pozoruje nějaké zvíře. Zvíře působilo osaměle, děti diskutovaly, zda by to mohla být sova nebo zvíře, které má spojitost s mravenci, kteří byli také součástí obrázku. Následně bylo dětem vysvětleno, že v této hodině budou pracovat se čtenářskými sáčky, které jsou rozděleny na otázky před čtením, během čtením a po čtení. Každé z dětí si vždy ze sáčku losovalo dvě otázky, na něž mělo odpovídat.

Během fáze předvídání byl využit sáček s otázkami „před čtením“. Nejvíce diskutovanými otázkami byly ty, které byly směřované k odhadování příběhu na základě ilustrací, otázky, zda je příběh smyšlený či o čem by děti chtěly, aby příběh byl. Děti se snažily na základě vylosované otázky formulovat své odpovědi samostatně, ostatní měly tendence tyto jejich odpovědi ještě doplňovat. Zvláštní pozornost vzbuzovaly zejména otázky, proč je mravenečník růžový. Společná diskuze dětí vedla k myšlenkám o možných důvodech, zda nesnědl něco, díky čemuž zrůžověl, nebo zda to není jen odlišnost, která ho odlišuje od ostatních mravenečnicků. Na základě obrázků se děti zamýšlely ještě nad možnostmi, zda mravenečník není moc líný, a dohadovaly se o tom, že by příběh mohl být o lenosti.

Při samotném čtení příběhu byly využity otázky ze sáčku „během čtení“. Tyto otázky byly rozloženy na zem a každé z dětí si vybralo takovou, na kterou chtělo odpovědět. Otázky během čtení byly zaměřeny na porozumění a reflexi příběhu. Mezi nejvíce diskutované patřily ty, které se zaměřovaly na to, co se dětem zatím nejvíce líbilo, jak by mohl příběh skončit, jaké otázky je při čtení napadají, ale také například otázky spojené s vyhledáváním popisu či citace v textu. Děti shodně odpovídaly, že se jim líbí mravenečník proto, že je přátelský a má veselou barvu a také proto, že se příběh odehrává v lese se zvířátky. Zamýšlely se nad tím, že se zatím z příběhu nedozvěděly, proč je mravenečník růžový. Mezi popisy v textu vyhrál popis mravenečnicka, který zdůrazňoval růžovou barvu jako barvu, která zářila až na okraj lesa.

Po společném přečtení byly použity otázky „po čtení“, které byly rozloženy lícem na zem a děti si vybíraly takové, na které chtěly odpovídat. Nejvíce diskutovanými otázkami v této části byly zaměřené na to, jak by se příběh mohl jmenovat jinak, na otázky, které by děti položily hlavní postavě či autorce příběhu a také na to, proč by si měl tuto knihu někdo přečíst. Děti vymýšlely různé názvy pro příběh, vyhrál by název „Nikdo není dokonalý“. Autorky knihy by se chtěly zeptat, proč si vybrala zrovna růžovou barvu pro mravenečnicka a také, zda se jí někdy stalo něco podobného jako v příběhu. Důvody, proč by knihu doporučily ostatním, byly zejména v tom, že je o zvířatech, má krásné ilustrace a mohou ji číst jak malé děti, tak dospělí. Děti zdůraznily, že má kniha hezký příběh s dobrým koncem.

Další aktivitou bylo vyplnění pracovních a čtenářských listů zaměřených na porozumění čtenému příběhu. Dětem bylo vysvětleno, jak s těmito listy pracovat. Během vyplňování potřebovaly děti průběžně dovysvětlovat a pomáhat s úkoly v listech. U některých aktivit si nebyly jisté nebo si nepamatovaly správné řešení.

Na závěr jsme se sešly v komunikačním kruhu s cílem reflektovat společnou hodinu. Děti vzájemně sdílely, co je bavilo a co ne. Děti se společně shodly na atraktivnosti příběhu, který byl předčítán. Pozitivně hodnotily výběr hlavní postavy, ilustrace v knize, ale také prostředí, kde se děj knihy odehrával. Díky čtenářským

sáčkům, s nimiž se pracovalo takřka celé setkání, bylo toto více zaměřeno na vzájemnou diskuzi.

Reflexe setkání

Naplánované aktivity a cíle čtvrtého setkání byly splněny. Vzhledem k menšímu počtu dětí probíhalo setkání v otevřenějším prostředí, což podporovalo vzájemnou komunikaci. Otázky z čtenářských sáčků byly pro děti srozumitelné, některé otázky měly podobný charakter. Děti neměly problém diskutovat a vzájemně se doplňovat v odpovědích. Shodly se však na tom, že by uvítaly, kdyby bylo setkání doplněno o nějakou kreativní aktivitu, která by byla příjemným zpestřením. Pracovní listy ze čtvrtého setkání byly zaměřeny především na porozumění textu a některé úkoly bylo potřeba dětem vysvětlit a pomoci vyplnit. Děti projevovaly zájem o zapojení do činností spojených se čtenářskými sáčky a následnou diskuzí. Kladem tohoto didaktického prostředku je hloubková analýza a porozumění čteného příběhu s pomocí návodných otázek – před čtením, během čtení a po čtení. Díky diskuzi na návodné otázky ze čtenářských sáčků vznikl prostor vzájemně sdílet své myšlenky a dojmy z příběhu. Dalším kladem čtenářských sáčků je rozvíjení dovedností, jako je předvídaní, reflexe a aktivní účast při společných diskuzích. Záporům těchto sáčků bylo časté opakování otázek, což snižovalo pozornost a motivaci dětí. Dalším záporům čtenářských sáčků může být také časová náročnost zvláště ve větších skupinách. Celková doba setkání nepřesáhla stanovených šedesát minut.

5.5 Páté setkání

Téma setkání: Dobrodružství

Datum: 31. 1. 2024

Počet dětí: 9 (6 dívek a 3 chlapci)

Věková kategorie: 7–10 let

Didaktický prostředek: komiks

Pomůcky: kniha *Hubert a Hugo*, pracovní list, psací a kreslicí potřeby

Doba trvání čtenářského klubu: 60 minut

Cíle setkání

Čtenář předvídá, o čem bude příběh a porovnává svoji předpověď s textem, reaguje na otázky položené pedagogem, rozvíjí komunikační a sociální dovednosti, na základě poslechu vybraného textu zpracovává informace do pracovních listů, hodnotí postavy v příběhu a dokáže vyjádřit svůj postoj k nim, při tvorbě komiksu rozvíjí svoji fantazii a slovní zásobu.

Průběh setkání

Páté setkání začalo v komunikačním kruhu, ve kterém byla dětem představena jeho struktura spočívající ve společném přečtení knihy, vyplnění pracovních a čtenářských listů, a nakonec ve tvorbě komiksu. Před začátkem čtení byla s dětmi zahájena diskuze s pomocí vstupních otázek, jež byly využity z metodického listu V: „*Proč myslíš, že autor zvolil název příběhu Piráti ze Záhoří?*“, „*Co bys chtěl/a, anebo nechtěl/a, aby se v takovém příběhu odehrálo?*“, „*Jaká jiná jména bys hlavním postavám vymyslel/a ty?*“ Děti přemýšlely nad názvem příběhu, přišlo jim zvláštní, že se tak jmenuje. Piráty si většinou představují na lodi někde v moři, u nás máme pouze rybníky. Přály by si nějaký dobrodružný příběh se zápletkou. Také se shodovaly v tom, že pokud by měly vymýšlet jiná jména, byla by to zpravidla jména jejich kamarádů.

Po krátké diskuzi byla dětem představena kniha Hubert & Hugo. Některé děti měly radost, protože tyto postavy znaly z časopisu. Vzhledem ke komiksové formě čteného příběhu byly využity dvě knihy proto, aby se dětem komiksové zpracování příběhu četlo a prohlíželo lépe. Během společného čtení byly pokládány otázky, které se vztahovaly k příběhu: „*Proč myslíte, že se dědovi přezdívá Baron Prášil?*“, „*Kde všude by mohl děda získat své cenné poklady?*“, „*Proč myslíš, že se v opuštěné chatě svítí?*“. Děti se s pojmem Baron Prášil nikdy nesetkaly, netušily, že se tak označuje člověk, který si vymýšlí. Nad otázkou, kde všude mohl děda získat cenné poklady, vzájemně diskutovaly a podle obrázků v příběhu zkoušely odhadovat místa, která mohl děda navštívit. Vzájemně se shodly na tom, že se v chatce svítí, protože tam může loupit zloděj.

Po přečtení příběhu byla s dětmi uskutečněna reflexe příběhu s návodnými otázkami: „*Kde se příběh odehrává?*“, „*Co je hlavní zápletkou příběhu?*“, „*Líbil se ti závěr příběhu? Proč?*“. Děti si příběh pamatovaly a na návodné otázky znaly správné odpovědi. Závěr příběhu se většinou děti líbil, dva chlapeci by nechali konec příběhu otevřený tak, aby si jej každý čtenář mohl domyslet podle své fantazie.

Druhou aktivitou bylo vyplnění pracovních a čtenářských listů zaměřených na porozumění čtenému příběhu. Po rozdělení bylo dětem vysvětleno, jak s těmito listy pracovat. Ani jedno z dětí si nevědělo rady s úkolem číslo dva, tzv. Rybí kostí. S touto metodou se setkaly poprvé a potřebovaly dovysvětlit, co mají dělat. Zbylé úkoly zvládly bez pomoci.

Třetí část setkání byla věnována tvorbě komiksu. Děti měly možnost výběru ze dvou variant. První z nich byla možnost využít ilustrace z příběhu a do bublin dosadit vlastní příběh podle fantazie, druhou možností byla vlastní tvorba komiksu. Děti vyzkoušely obě dvě varianty komiksového zpracování. U první varianty měla většina z nich problém vymyslet příběh k již hotovým ilustracím z příběhu. Tato tvorba komiksu se jim zdála velmi těžká. U druhé varianty, kdy měly vymyslet a nakreslit

vlastní komiks děti problém neměly, práce je bavila, některé děti využily možnost skupinové tvůrčí práce.

Na závěr proběhlo setkání v komunikačním kruhu s cílem zreflektovat společnou hodinu. Děti setkání vzájemně komentovaly bez většího pobízení. Shodly se, že je nejvíce bavilo pročitání příběhu a do budoucna by si přály ještě uskutečnit nějakou literární hodinu s komiksovou tematikou. V závěru hodiny se společně procházely vytvořené komiksy, děti měly možnost vzájemně vymyšlené příběhy zhodnotit a přemýšlet nad tím, co by mohly příště udělat jinak.

Reflexe setkání

Páté setkání bylo přes určité výhrady úspěšné. Jeho cíle se podařilo naplnit. Tvorba vlastního komiksu děti bavila, větší problémy měly s vymyšlením komiksu na základě již vytvořených ilustrací. Tuto tvorbu si sice vyzkoušely všechny děti, přesto měly tendence od komiksu odcházet. Shodly se na obtížnosti vymýšlení příběhu do ilustrací, které nebyly jejich. Pracovní listy odevzdaly všechny děti vyplněné, pomoc potřebovaly zejména s metodou rybí kosti, kterou po vysvětlení, jak s ní pracovat, vyplnit zvládly. Příběh děti bavil, oceňovaly jednoduchost ilustrací a návaznost. Během společné diskuze se shodly na tom, že komiksy mají v oblibě takřka všichni. Děti u komiksu projevovaly různé úrovně dovedností při zpracování. Tvorba vlastního komiksu vedla děti k tvůrčí činnosti a rozvinula jejich fantazii při vymýšlení příběhů a postav. Možnost pracovat individuálně nebo ve skupině umožňovala dětem různé způsoby spolupráce a sdílení nápadů, což vedlo k posílení komunikačních dovedností a vzájemné spolupráci. Skupinová práce se ukázala jako efektivní zejména při sdílení nápadů. Negativním aspektem u práce s komiksem bylo vymýšlení příběhu, k již hotovým ilustracím, což by mohlo naznačovat obtíže s adaptací na daný materiál. Tvorba komiksu může být také časově náročnější, zejména pokud mají děti problémy s rozhodováním a souladem ve skupině. Celková doba setkání nepřesáhla stanovených šedesát minut.

5.6 Šesté setkání

Téma setkání: Babička

Datum: 7. 2. 2024

Počet dětí: 6 (5 dívek a 1 chlapec)

Věková kategorie: 8–10 let

Didaktický prostředek: desková hra BlaBlaBla

Pomůcky: kniha *Z chlupaté deky*, pracovní list, psací a kreslicí potřeby

Doba trvání čtenářského klubu: 60 minut

Cíle setkání

Čtenář s pomocí klíčových slov předvídá, o čem bude příběh a porovnává svoji předpověď s textem, reaguje na otázky položené pedagogem, rozvíjí komunikační a sociální dovednosti, na základě poslechu vybraného textu zpracovává informace do pracovních listů, hodnotí postavy v příběhu a dokáže k nim vyjádřit své stanovisko, rozvíjí slovní zásobu, fantazii a kreativitu.

Průběh setkání

Šesté setkání čtenářského klubu začalo opět v komunikačním kruhu. Z důvodu opět vyšší nemocnosti se i tentokrát setkání zúčastnilo méně dětí. Před samotným čtením bylo s dětmi vyzkoušeno předvídání děje na základě zadaných klíčových slov. Mezi tato slova patřila: babička – tílko – hlídání – bačkory.

Děti vzájemně spolupracovaly a sdílely své názory na to, o čem by příběh mohl pojednávat. Hledaly různé varianty a zápletky, které by se mohly v příběhu objevit. Nakonec byl vybrán příběh, který byl dětmi převyprávěn. Jednalo se o detektivní zápletku, kde babičce zmizelo tílko a bačkory ze skříně, když hlídala sousedce psa. Během pátrání a vyšetřování, jež babička vyhlásila po domě, se nakonec odhalilo, že tílko i bačkory schoval do pračky její žárlivý pes, když hlídala sousedčina kocoura.

Následovalo předčítání příběhu *Tílková policie*. Během předčítání byly využity návodné otázky z metodického listu VI: „*Proč myslíš, že děti nechtějí otevřít dveře babičce? „Co má babička pro děti v batohu? „Přijel děda děti vysvobodit?“*. Děti společně přemýšlely nad zadanými otázkami. Shodovaly se, že děti babičce nechtějí otevřít, protože jim určitě bude rozkazovat, co vše by měly udělat, hlavně uklízet a uklízení nemá rád nikdo. Přivezla jim určitě nějaké zakázané sladkosti, protože to babičky často dělají a děda děti určitě přijel vysvobodit, protože dědové nejsou tak přísní jako babičky a nevyžadují takový pořádek. Po přečtení příběhu byla s dětmi uskutečněna reflexe s návodnými otázkami: „*Proč má příběh název Tílková policie? „ „Jaká část příběhu ti přišla nejvtipnější?“, „Chtěl/a bys také zažít něco z příběhu?“*. Děti se aktivně zapojovaly do diskuze a sdílely své dojmy, většina z nich se shodovala v tom, že jim příběh přišel legrační zejména díky babičce a její důkladné kontrole tílek u vnučat. Děti také dokázaly odpovědět na to, proč se příběh jmenuje *Tílková policie*. Zdůraznily, že by si dokázaly představit podobnou situaci i ve svých životech, možná by tak byly více s babičkami, se kterými se během roku tolik nesetkávají.

Třetí aktivitou bylo vyplnění pracovních a čtenářských listů zaměřených na porozumění čtenému příběhu. Po rozdání listů bylo dětem podrobně vysvětleno, jak s nimi pracovat. Při plnění úkolů v listech se u dětí vyskytl problém s třetím úkolem, kde měly v textu vyhledávat slova, která do něho nepatří. K řešení úkolu byla dětem

poskytnuta kniha s příslušnou částí textu, což jim následně umožnilo úkol dokončit. U tří dětí se ještě vyskytl problém se čtvrtým úkolem, který se týkal zpřeházených slov. Tyto děti měly problém zejména s delšími zpřeházenými slovy a požádaly o pomoc s vyplněním.

Následně se plynule přešlo k deskové hře, kde bylo společným úkolem vymýšlení příběhů. Dětem byla vysvětlena pravidla. První hrou, kterou se rozhodly vyzkoušet, byla obrázková asociace, kdy jeden z hráčů otočí kartu z dobíracího balíčku a zbylí hráči hledají spojitost s obrázkem mezi svými pěti vyloženými kartami. Zpočátku bylo potřeba děti více vést, s kartami si nevěděly rady a bylo pro ně obtížné dávat obrázky do souvislostí. Byly voleny pouze jednoduché věty. Děti hra bavila, přicházely na různě vtipné spojitosti jako například karta paní učitelky, k níž hledaly spojitost ze svých karet jako například – paní učitelka ráda žvýká, chtěla by být princeznou, jako dárek dostala lampičku, protože ráda čte, bývá často ospalá apod.

Druhou variantou bylo vymýšlení příběhu, kdy opět jeden z hráčů otočí vrchní kartu z dobíracího balíčku a ostatní se snaží ze svých deseti vyložených karet vybrat dvě, jež by vhodně propojily příběh. Tato varianta již byla pro děti dobře hratelná i z důvodu, že bylo na výběr z většího množství karet. Děti si vymýšlení příběhu užívaly a volily zajímavé varianty, kdy například mužská postava František nerad vstával do práce a každý den vymýšlel, jak se do práce dostat tak, aby měl lepší den – jednou letěl balónem, poté letadlem, ale nejraději jezdil na koloběžce. Těchto příběhů bylo vyzkoušeno několik.

Závěr setkání byl opět věnován reflexi společné hodiny v komunikačním kruhu. Děti čtený příběh velmi pobavil a aktivně diskutovaly nad tím, že si rády přečtou i zbytek knihy. Podle jejich slov byl příběh nejen vtipný, ale i dobře vymyšlený. Pracovní listy zvládly s pomocí vyplnit, některé úkoly jim přišly obtížné. Společnou aktivitu v podobě deskové hry si vzájemně užívaly a vymýšlení příběhu hodnotily jako zábavné a úsměvné.

Reflexe setkání

Plánované aktivity a cíle šestého setkání byly úspěšně splněny. Děti byly po celou dobu setkání schopné aktivně spolupracovat a udržet si pozornost. Aktivně se zapojovaly do vymýšlení příběhů, i přesto, že se jim to zpočátku zdálo obtížné. Zejména obrázková asociace, kdy měly za úkol přiřazovat své karty na základě podobnosti, jim zpočátku činila potíže. Během setkání opakovaně vyjádřily svůj zájem a přání číst více veselých příběhů. Při práci s pracovními listy se děti potýkaly s obtížemi při hledání chyb v textu a skládání zpřeházených slov. Desková hra se ukázala jako vhodný didaktický prostředek, děti se aktivně zapojily. Mezi pozitivní aspekty této hry patřilo rozvíjení fantazie a kreativity prostřednictvím vymýšlení příběhů a hledání spojitostí mezi příběhy. Zábavná forma hry navíc umožňovala zvyšování motivace a zapojení do

aktivity. Neméně podstatným aspektem byla vzájemná spolupráce a komunikace mezi dětmi, protože tato forma hry vyžadovala diskuzi a sdílení nápadů při hledání spojitostí mezi kartami. Mezi negativní aspekty patřila větší potřeba vedení ze strany pedagoga tak, aby děti porozuměly pravidlům hry a naučily se efektivně využívat karty. Také nastávaly momenty, kdy se některé děti omezovaly na jednoduché spojitosti mezi kartami, což vedlo ke snížení rozmanitosti a hloubce vymyšlených příběhů. V tomto kontextu se osvědčilo začít s jednoduchými spojitostmi, které se postupně navyšovaly v obtížnosti. Celková doba setkání nepřesáhla šedesát minut.

5.7 Sedmé setkání

Téma setkání: Odvaha

Datum: 14. 2. 2024

Počet dětí: 9 (6 dívek a 3 chlapci)

Věková kategorie: 8–10 let

Didaktický prostředek: plakát

Pomůcky: kniha *O mráčkovi*, pracovní list, psací a kreslicí potřeby

Doba trvání čtenářského klubu: 60 minut

Cíle setkání

Čtenář reaguje na otázky položené pedagogem, rozvíjí komunikační a sociální dovednosti, na základě poslechu vybraného textu zpracovává informace do pracovních listů, při tvorbě plakátu rozvíjí svoji fantazii, kreativitu a tvořivost.

Průběh setkání

Sedmé literární setkání začalo v komunikačním kruhu. Před samotným čtením byla dětem představena kniha *O mráčkovi*. Úkolem dětí bylo na slovo mrak vytvořit myšlenkovou mapu a zapsat všechna slova, která je na vybrané slovo napadají. Dětem bylo vysvětleno, že mohou zapsat cokoli, co je napadne, ať už se jedná o různé vlastnosti či asociace spojené s tímto slovem. Po vysvětlení děti na papír spontánně zapisovaly vše, co je napadlo. Chlapce tato aktivita příliš nebavila, přesto každý nakonec svoji myšlenku do mapy zapsal.

Před samotným předčítáním příběhu byly využity návodné otázky z metodického listu VII: „*Proč myslíš, že má kniha takový název?*“, „*Pozoruješ rád/a mraky?*“, „*Může mít mráček nějaký příběh?*“ Děti se shodly na tom, že příběh bude pravděpodobně o mráčku nebo klukovi, který bydlí na obláčku, protože je nakreslený na titulní straně a také, že i mráček může mít příběh. Nejčastěji děti pozorují mraky, když je teplé počasí, mohou ležet v trávě a koukat na nebe.

Následovalo předčítání příběhu *O Mráčkovi*. Příběh byl bohatě ilustrovaný, byl čten a prohlížen společně. Během čtení byly využity otázky: „*Napadá tě, koho by mohl vzít chlapec s sebou na kopec?*“, „*Co vše může vidět na obloze?*“, „*Kam si myslíš, že se chlapec schová před bouřkou?*“. Děti rozvinuly diskuzi ohledně možností, koho by mohl chlapec vzít s sebou na kopec. Nejčastěji se shodovaly na tom, že by mohl vzít nějakého kamaráda nebo domácího mazlíčka. Ohledně pozorování oblohy mluvily děti o tom, že se na obloze dají pozorovat různé tvary, přičemž jedna dívka sdílela zážitek, že na nebi často vidí obraz svého zemřelého králíčka. Diskutovalo se také o tom, že nejlepší ochranou před bouřkou je utéct někam, kde je bezpečno, nejlépe domů.

Po příběhu nastala společná rekapitulace přečteného příběhu s otázkami: „*Kam se před bouřkou schováváš ty?*“, „*Pamatuješ si, co se stalo s mráčkem v příběhu?*“, „*Už jsi někdy viděl/a padat hvězdu?*“. Děti sdílely, že se nejčastěji před bouřkou schovávají doma, protože se jí bojí, nebo se schovávají s rodiči v autě, pokud jsou na výletě. Upozornily také na nebezpečí schovávání pod stromem během bouřky. Diskutovalo se o tom, že kluk z příběhu udělal chybu, ale naštěstí se nic nestalo. Děti rovněž sdílely zkušenosti s pozorováním padajících hvězd a shodly se, že vždy, když vidí padat hvězdu, něco si přejí.

Třetí aktivitou bylo vyplňování pracovních listů, při kterém bylo dětem vysvětleno, jak s jednotlivými úkoly pracovat. I přesto se některé děti chodily doptávat na pomoc. Největší problém nastal u třetího úkolu, kde měly dohledávat jeden druh písma, který jim měl najít slova z příběhu. Dalším úkolem, se kterým měly děti potíže, byl čtvrtý v pořadí, kdy měly napsat dopis klukovi z příběhu. Děti si nebyly jisté, jakým způsobem dopis psát, a chodily se ujišťovat, zda píšou dobře.

Poslední aktivitou byla společná práce na tvorbě plakátu, který měl reprezentovat předčítaný příběh. Děti měly za úkol vytvořit plakát, který by zachytil podstatu knihy. Během této společné aktivity se více zapojily dívky, chlapci projevovali menší zájem a byli spíše pasivnější. Naopak dívky se kreativní práci věnovaly s radostí a nadšením.

Závěr setkání byl společně věnován reflexi v komunikačním kruhu. Děti pozitivně hodnotily příběh, zejména ilustrace, které jej doprovázely. Čtyři děti řekly, že znají autora knihy, a že některé jeho příběhy již četly. Jeden z chlapců dokonce znal i předčítanou knihu. Děti v této hodině nejvíce ocenily předčítání příběhu a aktivní diskuzi nad návodnými otázkami. Na závěr dívky představily plakát, který vytvořily, a shodly se vzájemně na tom, že by k tvorbě potřebovaly více času.

Reflexe setkání

Sedmé setkání bylo úspěšné, přestože se občas projevila pasivita dětí. Navzdory tomu se podařilo cíle setkání naplnit. Společné aktivity jako myšlenkovou mapu a tvorbu příběhu si více užívaly dívky, chlapci projevovali větší pasivitu zejména při tvorbě plakátu. Dívky by naopak pro tvorbu uvítaly mnohem více času. Pracovní listy děti

zvládaly dovyplnit většinou s pomocí. Největší problém nastal s dohledáváním slov a psaním dopisu hlavnímu hrdinovi z příběhu. Zde často nevěděly, co napsat, a musely se doptávat. Společné aktivity jako myšlenkovou mapu a tvorbu příběhu si více užívaly dívky, chlapci projevovali větší pasivitu zejména při tvorbě plakátu. Pasivita chlapců při tvorbě plakátu byla spíše důsledkem jejich menšího zájmu o společnou výtvarnou činnost. Naopak zájem dívek o tvorbu plakátu a jejich nadšení naznačovalo, že tato aktivita pro ně byla atraktivní a motivující i přesto, že by potřebovaly na tvorbu plakátu více času. Pozitivním aspektem tohoto didaktického prostředku byla možnost obrazové prezentace přečteného příběhu, což mohlo posílit porozumění a zapamatování obsahu přečteného příběhu. Děti měly možnost se kreativně vyjádřit a prezentovat své myšlenky formou výtvarného vyjádření. Neméně podstatným pozitivním aspektem byla vzájemná spolupráce při tvorbě plakátu. I přes určité výhrady se děti během společné diskuze shodly na tom, že je setkání bavilo, zejména čtený příběh a návodné otázky k němu. Celková doba setkání nepřesáhla stanovených šedesát minut.

5.8 Osmé setkání

Téma setkání: Poezie není nuda

Datum: 21. 2. 2024

Počet dětí: 9 (6 dívek a 3 chlapci)

Věková kategorie: 8–10 let

Didaktický prostředek: didaktický kufřík

Pomůcky: kniha *Kam až smí smích*, pracovní list, psací a kreslicí potřeby

Doba trvání čtenářského klubu: 60 minut

Cíle setkání

Čtenář reaguje na otázky položené pedagogem, rozvíjí komunikační, sociální dovednosti a kritické myšlení, na základě poslechu vybraného textu zpracovává informace do pracovních listů, hodnotí postavy v příběhu a dokáže k nim vyjádřit svůj postoj, při tvorbě básní rozvíjí svoji fantazii a slovní zásobu, seznamuje se hravou formou s poezií.

Průběh setkání

Osmé setkání začalo v komunikačním kruhu, kde se děti seznámily s knihou básní s názvem *Kam až smí smích*. Před samotným čtením proběhla s dětmi diskuze na otázky: „Proč je důležité se smát?“, „Vzpomeneš si, kdy jsi se naposledy něčemu pořádně zasmál?“, „Viš, co znamená, když se řekne poezie?“. Děti se vzájemně shodly, že smát se je důležité, protože pak má každý lepší den a vše ho více baví. Dvě děti

se podělily o historky, které je naposledy rozesmály. Pod pojmem poezie si děti představují básně a věty, které se rýmují. Děti mluvily o tom, že poezii moc rády nemají a že se na tuto hodinu moc netěšily.

Prvním úkolem dětí bylo na základě předložené ilustrace přemýšlet o tom, co je na ilustraci zvláštního a co se jim na ní líbí, či nelíbí. Dětem se zdála ilustrace sedícího měsíce u stolu veselá, obrázek na ně působil mile. Přemýšlely, co by mohl dělat chlapec, který stál na židli naproti sedícímu měsíci. Shodly se, že mu zpívá nebo něco veselého vypráví. Děti po přečtení krátké básně souhlasily s tím, že ilustrace básně velmi dobře vystihuje. Plynule se přešlo ke čtení vybraných básní z oddílu *Lyrika záškolácká – Strýček Standa, Mám všech pět pohromadě, Parník, Bětka spěchá po pěšině, Děti*.¹²² Děti se rozhodly básně předčítat samy. Po přečtení vybraných básní byla s dětmi navázána diskuze s otázkami: „Která z přečtených básniček tě nejvíce rozveselila?“, „Kterou situaci z knihy bys chtěl zažít? Proč?“, „Je v básních důležitý nějaký předmět nebo zvíře?“. Děti na všechny dotazy reagovaly kladně, u všech vyhrála básně *Strýček Standa*. Během diskuze se vášnivě vyjadřovaly o tom, jak by zareagovaly, kdyby potkaly v lese slona. Většina z nich s úsměvem odpovídala, že by raději utekly než se s ním přát.

Druhou aktivitou bylo vyplnění pracovních a čtenářských listů zaměřených na porozumění čteného příběhu. Po jejich rozdání bylo dětem vysvětleno, jak s nimi pracovat. Děti všechny aktivity v pracovních listech zvládly vyplnit samy bez pomoci.

Následně byl dětem představen didaktický kufřík, ve kterém byly připraveny aktivity z metodického listu VIII. Mezi tyto aktivity patřily: rýmující slova, tajemné slovo, básnický akrostich, doplňování rýmů, zpřeházené básně a poetoterapeutická koláž. Dětem byly jednotlivé aktivity představeny a měly pak možnost na nich po zbytek hodiny samostatně pracovat.

Na závěr proběhlo setkání v komunikačním kruhu za účelem reflexe společné hodiny. Děti byly z hodiny příjemně překvapeny, předčítané básně a vybrané aktivity je bavily. Nejvíce si oblíbily poetoterapeutickou koláž, jež byla velmi podobná tematické koláži, se kterou již pracovaly a nadchla je. Naopak aktivita zpřeházených básní, kde měly složit básně rozstříhanou na verše a básnický akrostich, je tolik nezaujala.

Reflexe setkání

Plánované aktivity a cíle devátého setkání byly úspěšně splněny. Přestože se děti na začátku hodiny vyjádřily, že poezii nemají rády a netěší se na ni, nakonec byla většina z nich pozitivně překvapena a hodina se jim líbila. Pouze dva chlapci odcházeli s tím, že poezii nikdy mít rádi nebudou. Pracovní listy byly pro děti srozumitelné a většina z nich zvládla úkoly bez pomoci. Didaktický kufřík dětem poskytl širokou škálu aktivit, což dětem umožnilo vybírat si aktivity dle svých preferencí a zájmů.

¹²² MALÝ, Radek. *Kam až smí smích*, s. 60–89.

Aktivita jako poetoterapeutická koláž nebo básnický akrostich podporovaly fantazijní a kreativní myšlení a umožnily dětem vyjádřit své myšlenky. Některé aktivity z didaktického kufříku jako tvoření rýmů dle principů nebo skládání rozstříhaných veršů byly pro děti náročné či nezajímavé a měly tendenci je nedokončit nebo úplně vynechat. Variabilitou pro příště by mohlo být poskytnutí jednodušších aktivit, které by umožnily dětem úspěšné dokončení. Celková délka čtenářského klubu mírně přesáhla stanovenou dobu šedesáti minut.

5.9 Deváté setkání

Téma setkání: Cesta

Datum: 28. 2. 2024

Počet dětí: 9 (6 dívek a 3 chlapci)

Věková kategorie: 8–10 let

Didaktický prostředek: mapa

Pomůcky: kniha *Dlouhá cesta*, pracovní list, psací potřeby, výtvarné potřeby

Doba trvání čtenářského klubu: 60 minut

Cíle setkání

Čtenář reaguje na otázky položené pedagogem, rozvíjí svou fantazii a pozornost, rozvíjí komunikační a sociální dovednosti, na základě poslechu vybraného textu zpracovává informace do pracovních listů, rozvíjí čtenářskou gramotnost a kritické myšlení, při tvorbě mapy rozvíjí kreativitu a porozumění textu.

Průběh setkání

Deváté setkání začalo v komunikačním kruhu, ve kterém byla dětem představena struktura setkání, jež spočívala ve společném přečtení knihy, vyplnění pracovních a čtenářských listů, a nakonec ve tvorbě mapy. Před začátkem čtení byla s dětmi zahájena diskuze na téma cestování. Vstupní otázky byly využity z metodického listu IX: „Proč myslíš, že se kniha jmenuje *Dlouhá cesta*?“, „Už jsi někdy uskutečnil/a nějakou dlouhou cestu?“, „Byla pro Tebe obtížná?“ Odpovědi dětí se vztahovaly zejména k letním prázdninám, kdy cestovaly s rodiči.

Po krátké diskuzi byla představena a přečtena kniha *Dlouhá cesta*. Během čtení byly pokládány otázky, které se vztahovaly k příběhu: „Myslíš, že je důležité, aby měl trpaslík krátké nohy?“, „Proč František všude, kam dojde, zasazuje semínko?“, „Poznáš podle obrázků, jaká místa trpaslík navštívil?“, „Co by se mohlo po Františkově návratu v zahradě změnit?“. Děti na otázky odpovídaly odhadem a zapojovaly se bez pobízení do diskuze. U otázky, jestli je důležité, aby měl trpaslík

krátké nohy, shodně odpovídaly, že ne a spíše se pozastavovaly nad tím, že to někomu může vadit a že se kvůli tomu vrabčáci trpaslíkovi posmívali.

Po přečtení knihy byla s dětmi uskutečněna reflexe příběhu s návodnými otázkami: „*V příběhu František hodně cestuje, pamatuješ si z příběhu nějaké město, které navštívil?*“, „*S pomocí kouzelného prstenu jsi na chvíli vstoupil/a do příběhu. Co by byla první věc, kterou bys udělal/a?*“, „*Mohl by příběh dopadnout jinak?*“. Děti spontánně diskutovaly o tom, co by udělaly, kdyby se staly součástí příběhu. Shodovaly se v tvrzení, že by chtěly cestovat s trpaslíkem po městech a že by mu rády pomohly od vrabčáků, kteří se mu ze začátku posmívali.

Druhou aktivitou bylo vyplnění pracovních a čtenářských listů zaměřených na porozumění čtenému příběhu. Po rozdání bylo dětem vysvětleno, jak s těmito listy pracovat, některým dětem bylo poskytnuto dodatečné dovysvětlení, jak jednotlivé úkoly v listech vyplnit.

Třetí částí setkání byla tvorba mapy. Úkolem dětí bylo vytvořit mapu, podle které by se trpaslík František mohl pohybovat. Děti tento úkol plnily ve dvojici nebo samostatně podle svého výběru.

Na závěr proběhlo setkání v komunikačním kruhu s cílem zreflektovat společnou hodinu. Děti vzájemně sdílely, co je bavilo, a co ne. Největší radost měly z tvorby map. Každý představil svoji mapu pro Františka a nápady, kam všude by mohl cestovat. Někdo maloval ostrov, cizí krajinu, jiné děti naopak lesy a rybníky, které dobře znají a chtěly by je trpaslíkovi ukázat. Jako náročnější hodnotily pracovní list, zejména osmisměrku, která se jim zdála obtížná, ale celkově byly nadšené z příběhu u ilustrací, jež se jim líbily.

Reflexe setkání

Deváté setkání bylo úspěšně, všechny naplánované aktivity a cíle byly splněny. Děti při aktivitách spolupracovaly, vzájemně diskutovaly a odpovídaly na položené otázky. Vyplňování pracovních listů bylo mezi dětmi nejméně oblíbené, problémová byla zejména osmisměrka, kterou ne všechny zdárně dokončily. Některé se s osmisměrkou setkaly poprvé a potřebovaly vysvětlit postup a během vyplňování se doptávaly. Čtený příběh děti zaujal, nadšené byly zejména z celostránkových ilustrací. Nejvíce pozitivně reagovaly na vytváření mapy, kde měly možnost využít svoji kreativitu a fantazii. Dalším pozitivem tohoto didaktického prostředku byla vizuální stránka, kdy si děti prohlubovaly porozumění a zapamatování příběhu. Dětem byla poskytnuta možnost individuální či skupinové práce, což vedlo k upřednostnění jejich preferencí při tvorbě. Negativním aspektem byl fakt, že některým dětem nebyla jasná struktura mapy a potřebovaly si během tvorby ujasňovat, jak mapu vytvářet. Pro příště by bylo jednodušší dětem přinést ukázky map, aby měly jasnější strukturu. Celková doba

setkání nepřesáhla stanovených šedesát minut. Některé děti projevily zájem odnést si svou mapu domů a pokračovat v jejím dokreslování i ve volném čase.

5.10 Desáté setkání

Téma setkání: Každý má na světě své místo

Datum: 6. 3. 2024

Počet dětí: 10 (7 dívek a 3 chlapci)

Věková kategorie: 8–10 let

Didaktický prostředek: technická pomůcka – audio-nahrávka

Pomůcky: kniha *Indigové pohádky*, CD *Indigové pohádky*, pracovní list, psací a kreslicí potřeby

Doba trvání čtenářského klubu: 60 minut

Cíle setkání

Čtenář předvídá, o čem bude příběh a porovnává svoji předpověď s textem, reaguje na otázky položené pedagogem, rozvíjí komunikační a sociální dovednosti, na základě poslechu vybraného textu zpracovává informace do pracovních listů, rozvíjí sluchovou paměť a fantazii, hodnotí postavy v příběhu a dokáže k nim vyjádřit své stanovisko.

Průběh setkání

Desáté setkání začalo v komunikačním kruhu, kde byla dětem představena hra Rychlí špioni. Čtyři obrázky (strom, pařez, vítr, košík), které byly připraveny předem, byly ponechány stranou. Děti se následně rozdělily do tří skupin, přičemž vždy jeden ze skupiny přišel k obrázkům a pedagog jeden obrázek ukázal. Úkolem dítěte bylo ostatním ve skupině buď pantomimou, nebo kresbou vyjádřit, co na obrázku vidělo. Takto bylo postupováno i se zbylými obrázky, dokud se děti nevystřídaly. Poté děti společně v komunikačním kruhu předvídaly, o čem by mohl příběh být. Nejčastěji se shodovaly nad tím, že by mohl být příběh o jabloni, která na podzim plodí jablka a lidé je chodí sbírat do košíků. Vzhledem k tomu, že na podzim fouká vítr, mohla by se jablona díky větru zlomit.

Dětem byla následně představena kniha *Indigové pohádky* a vybraná pohádka *Jak ořešák přišel o kamaráda*. Před začátkem čtení byla s dětmi zahájena diskuze na téma kamarádství. Vstupní otázky byly využity z metodického listu X: „*Co vše tě napadne, když se řekne kamarádství?*“, „*Je důležité mít kamarády? Proč?*“ „*Kde všude můžeš poznat kamarády?*“. Děti spontánně sdílely své myšlenky, zmiňovaly, že je pro ně kamarádství důležité, protože kamarád je někdo, kdo je má rád, pomáhají si navzájem,

půjčují si věci a těší se na sebe. Kamarády mohou potkat například ve škole, na kroužku, venku nebo na táboře.

Následně byla dětem přehrána audionahrávka s příběhem *Jak ořešák přišel o kamaráda*. Děti pozorně poslouchaly, i když pro některé z nich bylo náročné udržet pozornost po celou dobu. Po poslechu audioknihy následovala reflexe příběhu s návodnými otázkami: „*V jakém ročním období se příběh podle Tebe odehrával?*“, „*Jak bys pojmenoval/a bezejmenný strom?*“, „*Jakou hlavní myšlenku má podle tebe přečtený příběh?*“, „*Je něco, co tě v příběhu překvapilo?*“, „*Myslíš si, že je příběh více veselý nebo smutný?*“. Děti dokázaly odpovídat spontánně na položené otázky. Shodly se na tom, že každý na světě má své místo a je důležitý. Příběh se dětem zdál dojemný, správně odpověděly, že se odehrává na podzim a bezejmenný strom by se mohl jmenovat buď ochránce, nebo záchranář.

Třetím úkolem bylo vyplnění pracovních listů. Dětem bylo předem vysvětleno, jak s pracovním listem pracovat. Některé měly problém s prvním úkolem, nevěděly si rady a potřebovaly úkol dovysvětlit. Většina dětí vyplnila pouze první část, kdy měly vybrat jednu větu z textu a napsat co si o tom myslí. Zbylé úkoly byly pro děti jednoduché a vyplnily je bez obtíží.

Na závěr jsme se sešly v komunikačním kruhu, s cílem zreflektovat naši společnou hodinu. Děti vzájemně sdílely, co je bavilo a co ne. Největší radost měly z úvodní hry, která všechny bavila. Za náročnější hodnotily práci s pracovními listy, zejména první úkol, který se jim zdál obtížný a většina dětí z tohoto úkolu udělala jen část. Audionahrávka s příběhem byla pro děti příjemným zpestřením. Společně porovnály audionahrávku s příběhem z knihy, která se jim také líbila, zejména díky pestrým ilustracím, které příběh doplňovaly.

Reflexe setkání

Naplánované aktivity a cíle desátého setkání byly splněny. Děti se aktivně zapojovaly do hry, která je dle jejich reakcí bavila. Vyzkoušely si jak pantomimu, tak kresbu. S touto aktivitou neměly žádný problém. Audionahrávka byla pro děti příjemným zpestřením, díky čemuž by tato aktivita mohla být příjemným doplňkem v rámci dalších literárních setkání. Zahrnutí různých žánrů a audioknih by mohlo dětem poskytovat širší zážitek a podněcovat jejich zájem o poslech. Čtyři děti se s poslechem audiopohádky setkaly poprvé. Audionahrávka poskytla dětem novou a zábavnou formu zážitku z příběhu. Poslech audionahrávky u dětí posiloval sluchovou paměť, což je důležitý aspekt k jejich rozvoji. Pro některé děti byl poslech náročnější, zejména ve schopnosti se soustředit. Uvědomovaly si důležitost klidného a tichého prostředí pro soustředění během poslechu. Pracovní listy byly pro děti srozumitelné, problém měly s prvním úkolem, který se jim zdál náročný. Celková doba setkání nepřesáhla šedesát minut.

Při společné reflexi se děti shodly, že je společná literární setkání baví a rády by čtenářský klub navštěvovaly nadále.

5.11 Závěrečné zhodnocení čtenářského klubu

Možnost zrealizovat čtenářský klub byla pro autorku předkládané práce velkou výzvou. Přestože školní prostředí, ve kterém došlo k realizaci čtenářského klubu, pro ni nebylo ničím nové, možnost práce s dětmi mladšího školního věku byla podnětem zcela novým a obohacujícím. Záměrem čtenářského klubu nebyla jen podpora rozvoje čtenářských dovedností, ale také snaha vytvořit pozitivní prostředí, jež by nenásilnou formou podněcovalo zájem dětí o čtení a jejich vzájemné sdílení zážitků z přečtených knih. V průběhu čtenářského klubu byly využity různorodé metody a aktivity tak, aby byla zajištěna pestrost a rozmanitost každého setkání.

Do čtenářského klubu se přihlásily děti, které samy projevily zájem o tuto činnost. Vzhledem k tomu, že nikdy takový čtenářský kroužek nenavštěvovaly, bylo pro ně stejně tak jako pro zakladatelku čtenářského klubu vše nové. U výzev, které se v rámci čtenářského klubu vyskytly, zakladatelka prožívala smíšené pocity. Velmi dobré byly zejména proto, že děti vyjadřovaly dobrovolný zájem o klub a přistupovaly k němu s nadšením. Nicméně v klubu také docházelo k okamžikům, kdy bylo náročné přijmout fakt, že děti mohou být s některými aktivitami nespokojené, případně, že jim nemusejí vyhovovat. V tomto kontextu bylo pro zakladatelku důležité a někdy i náročné učit se přijímat neúspěchy v situacích, které nebyly vždy ideální. Zejména u negativních reakcí vznikl prostor ke kompromisům a dobrovolnosti se dané aktivity zúčastnit. Vytvoření pozitivní a podporující atmosféry nebylo vždy samozřejmostí, docházelo k výzvám, na něž bylo potřeba reagovat a hledat efektivní řešení.

Hned v první hodině byla zavedena možnost pohodlného sezení na zemi během předčítání i plnění dalších aktivit, což posilovalo u dětí komfort a zvyšovalo možnosti zapojení se do čtenářských aktivit. Mezi výzvy patřil také nedostatek pozornosti, kdy děti měly tendence ubírat pozornost jiným směrem. Tato nepozornost byla zejména u předčítání. Mezi jeden z přístupů, jak nepozornost eliminovat, patřilo vkládání návodných otázek při čtení, což vedlo nejen k ujištění, že děti příběh poslouchají, ale také k jejich aktivnímu zapojení a udržení zájmu. Při společných kreativních aktivitách také vznikaly situace, kdy se děti neshodovaly hlavně ve vzájemné kooperaci. Efektivním řešením byla otevřená komunikace, naslouchání jejich názorům a podpora při vzájemných dohodách, kdy bylo nutné připomínat výhody vzájemné spolupráce a respektu k druhému. V průběhu vyplňování pracovních listů byla někdy nízká motivace některých dětí je vyplnit. Preferovaly rychlé vyplnění před hlubším přemýšlením. Úspěšným přístupem bylo provádění zpětné kontroly společně s dětmi,

což podporovalo nejen reflektování vyplněných úkolů, ale také postupné zdokonalování zadané práce.

Osobní zkušenost se čtenářským klubem představovala významný posun vpřed zejména ve schopnosti pracovat s dětmi samostatně. Realizace zakladatelce pomáhala překonávat ostych a naučila ji otevřeně přiznat, když něco nešlo podle plánu, nebo když se něco nepovedlo podle představ. Významným bonusem byl také proměnný vztah mezi zakladatelkou a dětmi. Uvědomění si schopnosti mluvit před dětmi a schopnosti přijímat chyby či vlastní nedokonalost bylo posunem dopředu a daleko lépe se tak vytvářela atmosféra vzájemné rovnosti a uvolnění a možnosti sdílet svobodně své názory a pocity. Pro zakladatelku mělo takové vytváření vztahů velký profesní i osobní význam zejména v kontextu budování autentických a otevřených vztahů.

V průběhu čtenářského klubu docházelo jak k rozvíjení sdílení vlastních dojmů z čtených příběhů a pohádek, tak také k rozvoji vzájemných vztahů. Momenty, které dokazovaly vzájemnou podporu a spolupráci, byly zřejmé jak při společných aktivitách, tak i v průběhu času, kdy děti postupně nacházely více prostoru pro vzájemné porozumění a komunikaci. Zvláště momenty, kdy samy děti začaly vnímat, že se více sbližují a mají možnost se lépe poznávat, byly důležitým ukazatelem rozšiřování vzájemného porozumění.

S ohledem na stále trvajícím zájem dětí zakladatelka čtenářského klubu plánuje dále pokračovat v jeho realizaci. Po reflexi deseti setkání si klade za cíl aktivněji řídit skupinu, zejména ve zvládnutí případných konfliktů mezi dětmi a zlepšení schopnosti sledování individuálních pokroků účastníků. Chce také přizpůsobit aktivity tak, aby byly pro každého jednotlivce zajímavé a motivující. Vzhledem k oblíbenosti kreativních aktivit je také záměrem podpořit tvořivost dětí širší nabídkou tvůrčích projektů.

Závěr

Cílem předkládané diplomové práce bylo představit a následně efektivně využít vybrané didaktické prostředky v rámci volnočasové výchovy ke čtenářství u dětí mladšího školního věku. Jedním ze záměrů bylo přinést inspiraci a návody pro využití těchto didaktických prostředků ve výchově ke čtenářství. Didaktické prostředky a vybrané knižní tituly byly využity v prostředí čtenářského klubu.

Teoretická část byla rozdělena do tří kapitol. První kapitola definovala pojem didaktické prostředky, jejich různé způsoby vymezení a členění. Dále byla popsána charakteristika vybraných didaktických prostředků, které byly využity v praktické části diplomové práce. Ve druhé kapitole teoretické části bylo představeno deset knižních titulů pro děti mladšího školního věku. Vybranými tituly byly: *Indigové pohádky*, *Indigové pohádky – kniha druhá*, *Přání*, *Eda*, *O mráčkovi*, *Mušlenčiny léčivé pohádky pro dětskou duši*, *Hubert & Hugo*, *Kam až smí smích*, *Dlouhá cesta*, *Z chlupaté deky – pohádky nesmyslů zbavené*. Tyto knižní tituly byly společně s vybranými didaktickými prostředky využity jako podklad k tvorbě metodických a pracovních listů. Třetí kapitola teoretické části se zaměřila na vývojová specifika a charakteristiku mladšího školního věku, jelikož pro tuto konkrétní věkovou skupinu byl založen čtenářský klub. Čtvrtá kapitola byla zaměřena na praktickou část, s cílem vytvořit metodické a pracovní listy, jež byly následně využity v praxi prostřednictvím založení čtenářského klubu. Literární setkání byla koncipována pro volnočasovou výchovu ke čtenářství na vybrané základní škole. Následovala charakteristika zařízení a dlouhodobých cílů, které byly stanoveny při založení čtenářského klubu. Dále byly prezentovány metody, jež byly využity při tvorbě metodických a pracovních listů. V páté kapitole bylo podrobně analyzováno deset setkání čtenářského klubu, která probíhala od ledna do začátku března s časovou dotací šedesáti minut. V této části jsou také zhodnoceny dílčí cíle, jež byly stanoveny pro jednotlivá setkání.

Pro autorku diplomové práce byla příprava a tvorba metodických a pracovních listů obohacujícím procesem. Cílem nebylo pouze vytvořit a aplikovat předmětné materiály v praxi, ale také podpořit rozvoj čtenářských dovedností a zvýšit zájem dětí o četbu ve volném čase. Významným aspektem se stala i snaha vytvořit prostředí, které by podporovalo radost a chuť k vzájemnému setkávání a sdílení zážitků i dojmů ze společného čtení. Při realizaci čtenářského klubu se autorka potýkala s několika výzvami. Jednou z nich byla nedostatečná pozornost dětí při předčítání, která se eliminovala tím, že se vkládaly návodné otázky během čtení. Cílem bylo udržet zájem a aktivní zapojení dětí při poslechu. Kromě toho se v průběhu kreativních aktivit objevovaly neshody ve vzájemné kooperaci, jež se autorka snažila řešit prostřednictvím otevřené komunikace a podporou při vzájemných dohodách. Další výzvou byla občasná nízká motivace při vyplňování pracovních listů. Jako vhodné řešení se osvědčila

vzájemná zpětná kontrola vyplněných úkolů, což podpořilo nejen reflexi vyplněných úkolů, ale také vedlo k postupnému zdokonalování zadané práce.

Hlavním cílem diplomové práce bylo představení vybraných didaktických prostředků ve volnočasové výchově ke čtenářství, jejich využití společně s vybranými tituly při tvorbě metodických a pracovních listů a následné ověření v praxi. Tento cíl se podařilo naplnit, stejně jako dílčí cíle jednotlivých literárních setkání. V přílohách jsou uvedeny všechny metodické a pracovní listy spolu s fotodokumentací, která zachycuje ukázky vyplněných pracovních listů a výtvarných aktivit dětí ze čtenářského klubu. Autorka se domnívá, že díky pravidelnému čtení knih a diskuzím v rámci čtenářského klubu se děti postupně zdokalovaly v analýze příběhů, daleko lépe vyjadřovaly své pocity a byly schopny kvalitněji interpretovat vlastní myšlenky. Prostřednictvím čtenářského klubu měly děti možnost spolupracovat při různých aktivitách, což jim pomáhalo rozvíjet vzájemnou komunikaci, respekt a spolupráci. Vzájemná radost a sdílení zážitků ze čtení vytvářelo pozitivní zkušenosti, na základě nichž mohou děti postupně rozvíjet vlastní vztah ke knihám. Autorka věří, že předkládaná diplomová práce by mohla být inspirací pro vznik čtenářských aktivit či projektů, které by napomáhaly zejména u dětské populace rozvíjet pozitivní vztah k literatuře.

Seznam použitých zdrojů

Baobab. *Tereza Horváthová*. Online. Dostupné z: <https://www.baobab-books.net/author/tereza-horvathova>. [cit. 2023-10-12].

BLATNÝ, Marek (ed.). *Psychologie celoživotního vývoje*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2016. ISBN 978-80-246-3462-3.

BUBENÍČKOVÁ, Petra. *Kouzelná cesta: Čtenářské karty*. Online. In: Učebnice Fraus, 2022. Dostupné z: <https://ucebnice.fraus.cz/catalog/cs/1-stupen-zs-a-materske-skoly-cesky-jazyk-geneticka-metoda-1-rocnik-ctenarske-karty-kouzelnna-cesta/p100480ick1scjgmick1scjick1s.html>. [cit. 2023-09-23].

Craftees. *Eliška Straková (malovanéj svět)*. Online. 2023. Dostupné z: <https://craftees.eu/cz/autori/malovanejsvet.html>. [cit. 2023-10-15].

ČAPEK, Robert. *Moderní didaktika: lexikon výukových a hodnoticích metod*. Pedagogika (Grada). Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-3450-7.

ČECH, Pavel, 2016. *O mráčkovi*. 2. vyd. Havlíčkův Brod: Petrkov. ISBN 978-80-87595-56-5.

Český rozhlas. *Tereza Horváthová: Jak jsem se měla stát prozaičkou*. Online. In: Vltava rozhlas, 6. 6. 2023. Dostupné z: <https://vltava.rozhlas.cz/tereza-horvathova-jak-jsem-se-mela-stat-prozaickou-9007524>. [cit. 2023-10-12].

Databáze knih. Online. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz>. [cit. 2023-10-08].

DOSTÁL, Jiří. *Učební pomůcky a zásada názornosti*. Olomouc: Votobia, 2008. ISBN 978-80-7220-310-9.

Galerie výtvarného umění v Havlíčkově Brodě. *Tajuplný svět Pavla Čecha*. Online. Dostupné z: <https://www.galeriehb.cz/cs/vystavy/archiv/495-cech->. [cit. 2023-11-01].

HAVELKOVÁ, Lenka; HANUS, Martin. *Význam rozvoje mapových dovedností ve výuce*. Online. *Geografické rozhledy*, 2014, roč. 24, č. 3, s. 14. ISSN 1210-3004. Dostupné z: <https://www.geograficke-rozhledy.cz/archiv/clanek/207>. [cit. 2023-09-23].

HEJNA, Aleš. *Z chlupaté deky: pohádky nesmyslů zbavené*. Ilustrovala Ester TAJRYCHOVÁ. Plzeň: Z chlupaté deky, 2023. ISBN 978-80-907982-0-5.

HÉLOT, Eric. *Bla Bla Bla*. Online. In: Agátin svět. Dostupné z: <https://www.agatin-svet.cz/bla-bla-bla-vypravejte-pribehy/#description>. [cit. 2023-09-30].

HELUS, Zdeněk. *Úvod do psychologie. 2., přeprac. a dopln. vyd.* Psyché (Grada). Praha: Grada, 2018. ISBN 978-80-247-4675-3.

HORÁČEK, Petr. *Dlouhá cesta.* Praha: Pinwheels, 2017. ISBN 978-80-906921-0-7.

HORÁČEK, Radek. *Galerijní animace a zprostředkování umění: poslání, možnosti a podoby seznamování veřejnosti se soudobým výtvarným uměním prostřednictvím aktivizujících programů na výstavách.* Brno: CERM, 1998. ISBN 80-7204-084-7.

HORVÁTHOVÁ, Tereza a KUKOVIČOVÁ, Michaela. *Přání.* Praha: Baobab, 2022. ISBN 978-80-7515-155-1.

CHALOUPKA, Otakar. *Rozvoj dětského čtenářství.* Praha: Albatros, 1982.

JANIŠ, Kamil. *Obecná didaktika – vybraná témata. 2. vyd.* Hradec Králové: Gaudeamus, 2006. ISBN 80-7041-584-3.

JEŽEK, Radim. *Čtenářské sáčky.* Online. In: Ježpodi. Dostupné z: <https://www.jezpodi.cz/ctenarske-sacky/>. [cit. 2023-09-27].

KALHOUS, Zdeněk; OBST, Otto a kol. *Školní didaktika.* Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-253-X.

KOBR, Jaroslav. *Malý slovník literárních pojmů.* Oktáva. Praha: Linx, 2001. ISBN 80-86194-08-6.

KOUBA, Luděk a kol. *Výzkum tvorby a využití materiálních didaktických prostředků pro školy základní a střední: sborník.* Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1986.

LABUSOVÁ, Eva. *Mladší školní věk.* Online. In: Šance dětem, 21. 9. 2023. Dostupné z: <https://sancedetem.cz/mladsi-skolni-vek>. [cit. 2023-11-19].

LOUDA, Jiří. *Liberecká autorka napsala knihu o Mravenečnickovi. Má pomáhat dětem.* Online. In: Jablonecký deník, 23. 6. 2020. Dostupné z: https://jablonecky.denik.cz/zpravy_region/liberecka-autorka-napsala-knihu-o-mravenecnikovi-ma-pomahat-detem-20200623.html. [cit. 2023-10-15].

MACHALICKÝ, Jiří. *Česká koláž: Sbirka Pražské plynárenské.* České Budějovice: Gallery, 2010. ISBN 80-86010-97-X.

MALÝ, Radek. *Kam až smí smích.* 2. vyd. Ilustrovala Anna NEBOROVÁ. Modrý slon (Meander). Praha: Meander, 2015. ISBN 978-808-75-9682-1.

MALÝ, Radek. *Radek Malý spisovatel.* Online. Dostupné z: <https://radek-maly-spisovatel.webnode.cz>. [cit. 2023-10-22].

- MAŇÁK, Josef. *Nárys didaktiky*. 2. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1999. ISBN 80-210-1661-2.
- MAREŠ, Jiří. *Pedagogická psychologie*. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0174-8.
- MORCINKOVÁ, Kateřina. *Rychlí špioni*. Online. In: Mendelova. Dostupné z: https://www.mendelova.cz/files/posts/150/files/rychli_spioni.pdf. [cit. 2023-12-01].
- Mravenčí chuva. *Přání*. Online. 2023. Dostupné z: <https://mravencichuva.cz/prani/>. [cit. 2023-10-12].
- MÜLLER, Oldřich a kol. *Terapie ve speciální pedagogice*. 2., přeprac. vyd. Pedagogika (Grada). Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-4172-7.
- NIKKARIN. *Hubert & Hugo*. Komiks (Labyrint). Praha: Labyrint, 2021. ISBN 978-80-88378-07-5.
- OCISKOVÁ, Eva. *Petr Horáček: O příběhu přemýšlím v obrázcích*. Online. In: Program rozhlas, 9. 11. 2020. Dostupné z: <https://program.rozhlas.cz/petr-horacek-o-pribehu-premyslim-v-obrazcich-8357858>. [cit. 2023-11-09].
- PETRÁČKOVÁ, Věra; KRAUS, Jiří. *Akademický slovník cizích slov*. Praha: Academia, 1995. ISBN 80-200-0497-1.
- PETTY, Geoffrey. *Moderní vyučování*. 2. vyd. Praha: Portál, 1996. ISBN 80-7178-681-0.
- PICEK, Jan. *Aleš Hejna: sloupek mapáře aneb jaké je to mapovat a při tom psát pohádky*. Online. In: News.cz, 18. 11. 2022. Dostupné z: <https://o-news.cz/ales-hejna-sloupek-mapare-aneb-jake-je-to-mapovat-a-pri-tom-psat-pohadky/>. [cit. 2023-10-24].
- PRÁZOVÁ, Irena; HOMOLOVÁ, Kateřina; LANDOVÁ, Hana a RICHTER, Vít. *České děti jako čtenáři*. Brno: Host, 2014. ISBN 978-80-7491-492-8.
- PUGNEROVÁ, Michaela a kol. *Psychologie: pro studenty pedagogických oborů*. Pedagogika (Grada). Praha: Grada, 2019. ISBN 978-80-271-0532-8.
- RAMBOUSEK, Vladimír a kol. *Technické výukové prostředky*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1989.
- REJZEK, Jiří. *Český etymologický slovník*. 3. vyd. Praha: Leda, 2015. ISBN 978-80-7335-393-3.
- SHYMON, Magda. *Lektorské a terapeutické pomůcky*. Online. In: b-creative. Dostupné z: <https://www.b-creative.cz/produkty>. [cit. 2023-09-25].

SCHWARZOVÁ ŽALLMANNOVÁ, Petra. *Kdo to je a kdo to byl Nikkarin? A chodil někdy do výtvarky?* Online. In: Mravenčí chuva, 22. 8. 2021. Dostupné z: <https://mravencichuva.cz/kdo-to-je-a-kdo-to-byl-nikkarin-a-chodil-nekdy-do-vytvarky/>. [cit. 2023-10-20].

SIEGLOVÁ, Dagmar. *Konec školní nudy: didaktické metody pro 21. století*. Praha: Grada, 2019. ISBN 978-80-271-2254-7.

SKALKOVÁ, Jarmila. *Obecná didaktika: vyučovací proces, učivo a jeho výběr, metody, organizační formy vyučování*. Pedagogika (Grada). Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1821.

STARKOVÁ, Eliška. *Eda*. Praha: Pointa, 2020. ISBN 978-80-7650-243-7.

STOJAN, Mojmir. *Základní pedagogické kategorie: učební text k předmětu „Obecná pedagogika a didaktika“ v DPS*. Brno: Masarykova univerzita, 1998. ISBN 80-210-1964-6.

SUCHÁ, Romana. *Mušlenčiny léčivé pohádky pro dětskou duši*. Ilustrovala Remi PAVLOVSKÁ. Brno: CPress, 2022. ISBN 978-80-264-4269-1.

SUCHÁ, Romana. *PhDr. Romana Suchá*. Online. Dostupné z: <https://romanasuchapsycholog.cz>. [cit. 2023-10-18].

SVOBODA, Pavel. *Poetoterapie*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2007. ISBN 978-80-244-1682-3.

SVOBODOVÁ, Martina Mia. *Audio: Indigové pohádky*. Online. Dostupné z: <https://www.semtamindigo.cz/indigo/indigove-pohadky-audio-2cd/>. [cit. 2023-09-28].

SVOBODOVÁ, Martina Mia. *Indigové pohádky – kniha druhá*. Ilustrovala Ištabela BARELA, ilustrovala Anna HEGNEROVÁ, ilustrovala BUMPKINOVA, ilustrovala Hana GAJDOVÁ HETMEROVÁ, ilustrovala Irena SOJKOVÁ, ilustrovala Karolína SÝKOROVÁ, ilustrovala Marie ŠNAJDROVÁ, ilustrovala Natálie BŘEZINOVÁ, ilustrovala SHIVANA, ilustrovala Zdeňka ŠTĚPÁNKOVÁ. Praha: Fragment, 2022. ISBN 978-80-253-6157-3.

SVOBODOVÁ, Martina Mia. *Indigové pohádky*. Ilustrovala Ištabela BARELA, ilustrovala Anna HEGNEROVÁ, ilustrovala BUMPKINOVA, ilustrovala Hana GAJDOVÁ HETMEROVÁ, ilustrovala Irena SOJKOVÁ, ilustrovala Karolína SÝKOROVÁ, ilustrovala Marie ŠNAJDROVÁ, ilustrovala Natálie BŘEZINOVÁ, ilustrovala SHIVANA, ilustrovala Zdeňka ŠTĚPÁNKOVÁ. Tuchoměřice: Indigo Artists United, 2013. ISBN 978-80-260-5173-2.

SVOBODOVÁ, Martina Mia. *O mně*. Online. In: Mia Svobodová, 2024. Dostupné z: <http://www.miasvobodova.com/s/o-mne>. [cit. 2023-10-08].

ŠKYTOVÁ, Alžběta. *Audioknihy jako staronový přístup k literatuře*. Online. In: Čtenář: měsíčník pro knihovny. Dostupné z: <https://svkkl.cz/ctenar/clanek/2009>. [cit. 2023-09-28].

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. 2., dopln. a přeprac. vyd. Praha: Karolinum, 2012. ISBN 978-80-246-2153-1.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. Praha: Portál, 2000. ISBN 978-80-7178-308-4.

VANĚČEK, David. *Informační a komunikační technologie ve vzdělávání*. Praha: České vysoké učení technické, 2008. ISBN 978-80-01-04087-4.

ZAPLETAL, Miloš. *Velká kniha deskových her*. Praha: Mladá fronta, 1991.

ZORMANOVÁ, Lucie. *Obecná didaktika: pro studium a praxi*. Pedagogika (Grada). Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-4590-9.

Seznam příloh

Příloha I. Metodický list č. I	81
Příloha II. Pracovní list č. I.....	83
Příloha III. Čtenářský list č. I.....	85
Příloha IV. Metodický list č. II.....	85
Příloha V. Pracovní list č. II.....	88
Příloha VI. Čtenářský list č. II	90
Příloha VII. Metodický list č. III	91
Příloha VIII. Pracovní list č. III	93
Příloha IX. Čtenářský list č. III.....	95
Příloha X. Metodický list č. IV.....	96
Příloha XI. Pracovní list č. IV.....	98
Příloha XII. Čtenářský list č. IV	100
Příloha XIII. Metodický list č. V	100
Příloha XIV. Pracovní list č. V.....	103
Příloha XV. Čtenářský list č. V	105
Příloha XVI. Metodický list č. VI.....	105
Příloha XVII. Pracovní list č. VI	108
Příloha XVIII. Čtenářský list č. VI.....	110
Příloha XIX. Metodický list č. VII	111
Příloha XX. Pracovní list č. VII.....	113
Příloha XXI. Čtenářský list č. VII	114
Příloha XXII. Metodický list č. VIII.....	115
Příloha XXIII. Pracovní list č. VIII	119
Příloha XXIV. Čtenářský list č. VIII.....	121
Příloha XXV. Metodický list č. IX.....	122
Příloha XXVI. Pracovní list č. IX.....	124
Příloha XXVII. Čtenářský list č. IX	126
Příloha XXVIII. Metodický list č. X	127
Příloha XXIX. Pracovní list č. X	129
Příloha XXX. Čtenářský list č. X	131
Příloha XXXI. Ukázka vypracovaného pracovního listu č. I	132
Příloha XXXII. Ukázka vypracovaného pracovního listu č. II.....	133
Příloha XXXIII. Ukázka vypracovaného pracovního listu č. III.....	134
Příloha XXXIV. Ukázka vypracovaného pracovního listu č. IV	135
Příloha XXXV. Ukázka vypracovaného pracovního listu č. V.....	136
Příloha XXXVI. Ukázka vypracovaného pracovního listu VI	137
Příloha XXXVII. Ukázka komiksu.....	138

Příloha XXXVIII. Ukázka komiksu.....	139
Příloha XXXIX. Ukázka plakátu	140
Příloha XL. Ukázka poetoterapeutické koláže	141
Příloha XLI. Ukázka mapy.....	142
Příloha XLII. Didaktický kufřík.....	143
Příloha XLIII. Čtenářské a vyprávěcí karty Kouzelná cesta	144
Příloha XLIV. lektorské a terapeutické karty Moře emocí.....	145
Příloha XLV. Čtenářské sáčky	146
Příloha XLVI. Audio Indigové pohádky	147
Příloha XLVII. Desková hra BlaBlaBla	148

Přílohy

Příloha I. Metodický list č. I

Téma: Odpuštění

Kniha: Martina Mia Svobodová – *Indigové pohádky – kniha druhá* (2022), pohádka *O princezně, která bledla, až vybledla*.

Cílová dovednost: čtenář předvídá, o čem bude příběh a porovnává svoji předpověď s textem, reaguje na otázky položené pedagogem, rozvíjí komunikační a sociální dovednosti, rozvíjí spolupráci s ostatními, na základě poslechu vybraného textu zpracovává informace do pracovních listů, hodnotí postavy v příběhu a dokáže k nim vyjádřit své stanovisko, rozvíjí fantazijní myšlení a slovní zásobu.

Cílová skupina: mladší školní věk

Forma aktivity: individuální, skupinová

Časová dotace: 60 minut

Výukové metody:

- slovní – vysvětlování, diskuse, práce s textovým materiálem
- názorně-demonstrační – pozorování, předvádění, instruktáž
- dovednostně-praktické – výtvarná činnost

Didaktický prostředek: obrazová pomůcka – čtenářské karty *Kouzelná cesta*

Pomůcky: kniha *Indigové pohádky*, pracovní list, psací potřeby

Klíčové kompetence: k učení, k řešení problémů, komunikativní, sociální a personální

Postup:

A/ Předvídání před samotnou četbou

Skupina dětí sedí v komunikačním kruhu na zemi. Před zahájením čtení je dětem ukázána kniha a sděleno, že se bude číst pohádka s názvem *O princezně, která bledla až vybledla*¹²³. Ještě před čtením jsou na velký papír napsány tři otázky. Úkolem dětí je vybrat si alespoň jednu otázku a odpovědět na ni. Je na dětech, komu svoji odpověď sdělí.

¹²³ Srov. SVOBODOVÁ, Martina Mia. *Indigové pohádky – kniha druhá*, s. 14–23.

Otázky před četbou

- Co myslíš, že se podle názvu může v pohádce stát?
- Kde myslíš, že se bude děj pohádky odehrávat?
- Kdy můžeme zblednout?

B/ Přečtení a zhodnocení příběhu

Přečte se pohádka na s. 14–23. V průběhu čtení jsou děti zapojovány do diskuze s pomocí návodných otázek.

Otázky během čtení příběhu:

- Král se rozhodl splnit si svůj sen. Co myslíte, že si mohl přát?
- Proč se princezna promění v mlhovinku?
- Princezna chce zachránit království, jak by se jí to mohlo podařit?

Otázky po četbě, reflexe přečteného příběhu

- Kdo nakonec princeznu vysvobodil z mlhoviny?
- Odpustili si král s princeznou?
- Co vás v příběhu nejvíce zaujalo?

C/ Pracovní list

Individuální práce s pracovními listy. Pracovní listy jsou sestaveny tak, aby si děti procvičily porozumění textu z pohádky, kterou jsem předčítala.

D/ Vymýšlení příběhu se čtenářskými kartami

Rozloží se čtenářské a vyprávěcí karty a každé z dětí si jednu vylosuje. S dětmi se společně vyzkouší popis ilustrovaných postav na kartě, které si vyzkouší přiblížit k postavám v příběhu. Další možností je zvolení karet podle kategorií (postava, zvíře, prostředí, kouzelný předmět). Děti si kartu z této kategorie vyberou a vymyslí příběh na základě vybraných karet.

E/ Reflexe setkání

Děti společně v komunikačním kruhu zhodnotí setkání. Co se jim líbilo, nelíbilo, zda je kniha motivovala k přečtení dalších pohádkových příběhů z knihy Indigové pohádky.

Příloha II. Pracovní list č. I

1) Přečti si úryvek textu z pohádky a doplň chybějící slova.

„A mlhovinka stále.....a král také..... a čím více..... tím

více se začala mlhovince navracet.....Měla už zpátky svoji.....,

hrudniček, břicho a potom i nohy. Stála tam celá. Ba ne, ještě jedna věc chyběla.

.....přece! Vyšplhalo z.....zpátky do hrudníku. Teď teprve to

byla ona,¹²⁴

zpívala / barva / hlavu / zpíval / kalhot / zpívali / srdce / bojovnice

2) Zakroužkuj správné odpovědi.

Král nejraději:

- a) cvičil
- b) plaval
- c) zpíval

Král proti nepříteli:

- a) statečně bojoval
- b) schovával se za královskou pecí
- c) utíkal do lesa

Princezna nejraději:

- a) zpívala
- b) bojovala
- c) tančila

Princezna se proměnila v:

- a) draka
- b) mlhovinku
- c) sochu

3) Jaké ponaučení pro tebe z pohádky vyplývá?

¹²⁴ SVOBODOVÁ, Martina Mia. *Indigové pohádky – kniha druhá*, s. 22.

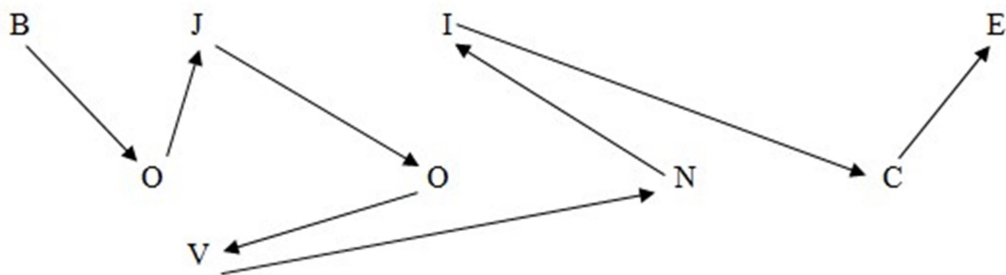
4) Princezna zpívala v pohádce falešně jako:

Zakroužkuj správnou odpověď

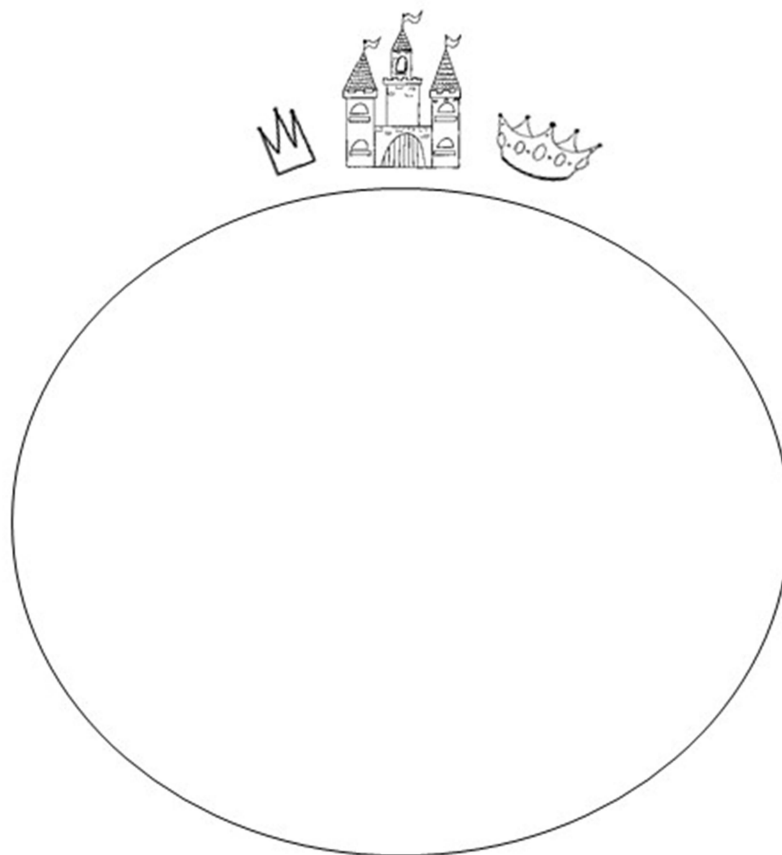
potrefená husa postřelená kachna když tahá kočku za ocas

5) Jaké měla princezna srdce?

Spoj písmena podle šipek

6) Nakresli obrázek princezny nebo krále tak, jak si je představuješ.

Příloha III. Čtenářský list č. I

Název knihy: _____

Název pohádky: _____

Autor: _____

Hlavní postavy: _____

Pohádka byla o: _____

Vybarvi, jaká byla pohádka:

Příloha IV. Metodický list č. II

Téma: Hněv

Kniha: Romana Suchá – *Mušlenčiny léčivé pohádky pro dětskou duši* (2022), pohádka *Drak Bouřlivák*

Cílová dovednost: čtenář reaguje na otázky položené pedagogem, rozvíjí fantazii a pozornost, rozvíjí komunikační a sociální dovednosti, na základě poslechu vybraného textu zpracovává informace do pracovních listů, rozvíjí čtenářskou gramotnost a pojmenovává druhy emocí.

Cílová skupina: mladší školní věk

Forma aktivity: individuální, skupinová

Časová dotace: 60 minut

Výukové metody:

- verbální – vysvětlování, diskuse, práce s textovým materiálem
- názorně-demonstrační – pozorování, předvádění, instruktáž
- dovednostně-praktické – výtvarná činnost

Didaktický prostředek: obrazová pomůcka – terapeutické karty *Moře emocí*

Pomůcky: kniha *Mušlenčiny léčivé pohádky pro dětskou duši*, pracovní list, psací potřeby

Klíčové kompetence: k učení, k řešení problémů, komunikativní, sociální a personální

Postup:

A/ Předvídání před samotnou četbou

Skupina dětí sedí v komunikačním kruhu na zemi. Dětem je představena knihu a seznámí se s hlavní postavou z pohádky *Bouřlivák*.

Otázky před četbou

- Už jsi někdy četl/a knihu o drakovi? Vzpomeneš si, jaká kniha to byla?
- Jací bývají draci v pohádkách?
- Co se s nimi většinou v pohádkách stane?

B/ Přečtení a zhodnocení příběhu

Přečte se pohádka na s. 28–36. S pomocí návodných otázek během čtení jsou děti zapojovány do diskuze.

Otázky během čtení

- Proč myslíš, že je drak tak rozzlobený?
- Vzpomeneš si, co dokáže rozzlobit tebe?
- Co ti na zlobu pomáhá. Poradiš drakovi?

Otázky po četbě, reflexe přečteného příběhu

- Co se ti v příběhu líbilo a co bys naopak změnil/a?
- Myslíš si, že je důležité mít se rád/a? Proč?
- Měla pohádka šťastný konec?

C/ Pracovní list

Individuální práce s pracovními listy. Pracovní listy jsou sestaveny tak, aby si děti procvičily porozumění textu z pohádky, která byla předčítána.

D/ Terapeutické karty Moře emocí

Dětem jsou představeny karty emocí. Rozloží se po zemi. Následuje otázka, jestli vědí, co jsou to emoce, a jestli znají ještě nějaké jiné, než je vztek. Karty jsou využity k poznávání a pojmenování různých emocí. Přečtený příběh je využit pro práci s kartami tak, že děti budou přiřazovat k postavám emoční karty a reflektovat, jak by mohly případně postavě pomoci. Ve zbylém čase si děti mohou vyzkoušet různé situace, do kterých se kdy dostaly, a jak se v nich cítí. S pomocí karet se společně zkusí najít řešení, jak se příště zachovat lépe.

Návodné otázky:

- Najdete kartu, která se nejvíce podobá emoci, kterou prožíval drak Bouřlivák?
- A co Mušlenka, Brbla, jak se cítili?
- Jak se dnes cítíš ty?
- Jaké emoce máš nejraději a jaké méně?
- Jaké by to bylo, kdybyste byli jako tato velryba na obrázku? (využijeme více karet k hádání)

E/ Reflexe setkání

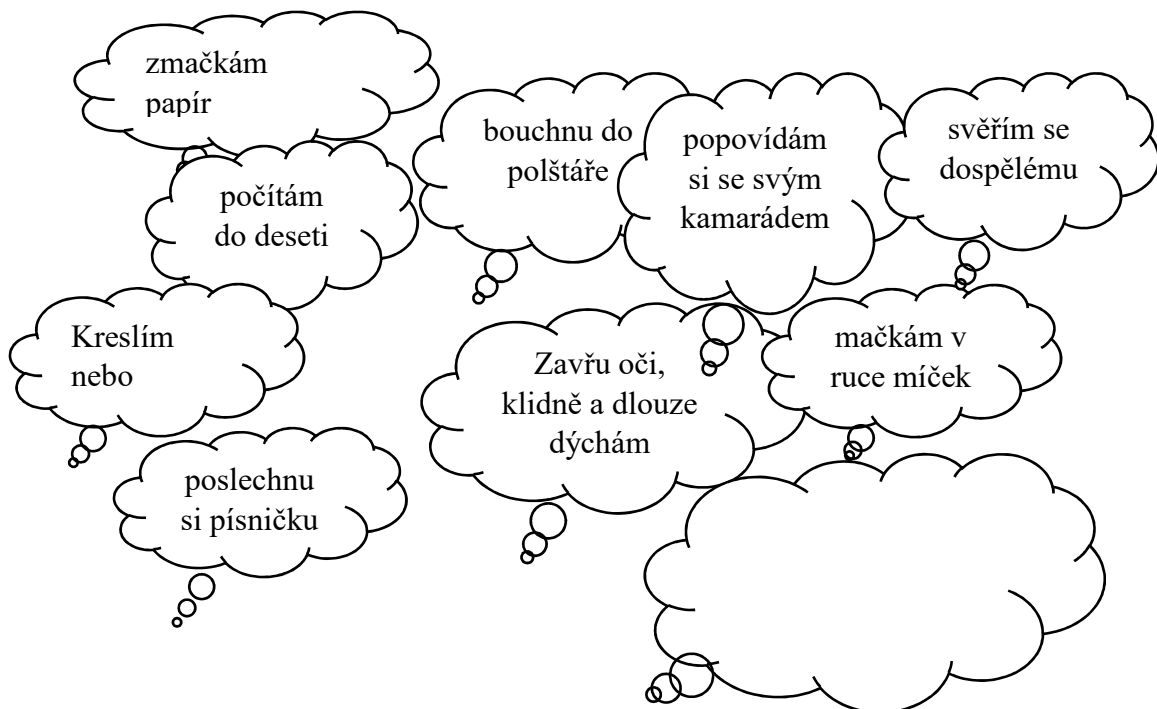
Děti společně v komunikačním kruhu zhodnotí setkání. Co se jim líbilo, nelíbilo. Jak se jim líbil příběh z knihy a jak se jim pracovalo s kartami a pracovními listy.

Příloha V. Pracovní list č. II

- 1) Napiš, jestli Tě příběh rozesmál, rozčílil, rozesmutněl nebo jsi z něj měl/a radost a proč.

- 2) Co vše mi může pomoci, když mám vztek?

Vybarvi bubliny, o kterých si myslíš, že by při vzteku mohly pomoci. Do prázdné můžeš napsat metodu, která pomáhá při vzteku Tobě.

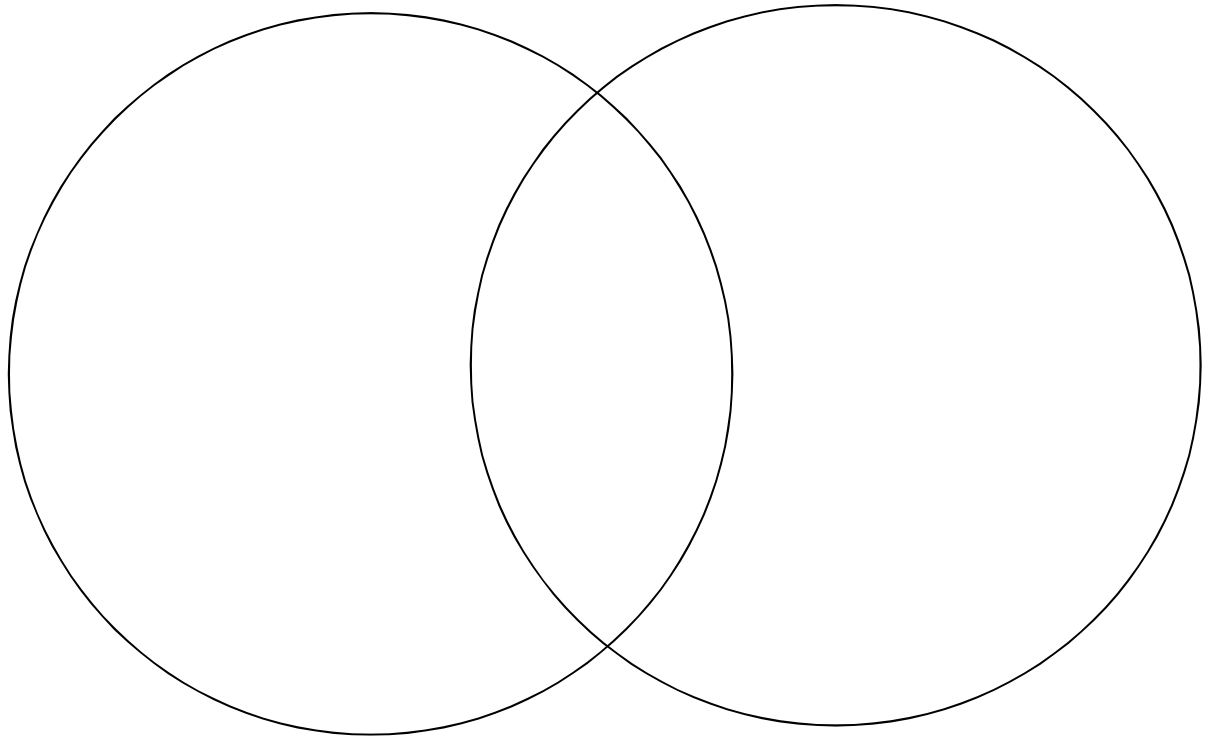
- 3) Najdeš ve spojené větě dárek, který pomůže dráčkovi ovládat vztek?

Slova je potřeba rozdělit svíslou čarou.

VZTEKPERLAPROMĚNÍVODVAHUKČINŮM

- 4) V příběhu jsme poznali draka Bouřliváka. A co třeba drak Laskavec, jak by se podle Tebe choval ten?

- 5) Zamysli se, v čem se drak Bouřlivák podobal a v čem se lišil od Tvého draka Laskavce. Vlevo je drak Bouřlivák, vpravo Laskavec. Do každého kruhu k drakovi napiš, v čem jsou rozdílní. Doprostřed spojených kruhů napiš, v čem se podobají nebo jestli mají něco společného.

Příloha VI. Čtenářský list č. II

Název knihy: _____

Název pohádky: _____

Autor: _____

Hlavní postavy: _____

Pohádka byla o: _____

Vybarvi, jaká byla pohádka:

Příloha VII. Metodický list č. III

Téma: Přání

Kniha: Tereza Horváthová – *Přání* (2022)

Cílová dovednost: čtenář reaguje na otázky položené pedagogem, rozvíjí fantazii a kritické myšlení, rozvíjí komunikační a sociální dovednosti, na základě poslechu vybraného textu zpracovává informace do pracovních listů, při tvorbě tematické koláže rozvíjí kreativitu, nápaditost a spolupráci s ostatními.

Cílová skupina: mladší školní věk

Forma aktivity: individuální, skupinová

Časová dotace: 60 minut

Výukové metody:

- slovní – vysvětlování, diskuse, práce s textovým materiálem
- názorně-demonstrační – pozorování, předvádění, instruktáž
- dovednostně-praktické – pracovní a výtvarná činnost

Didaktický prostředek: tematická koláž

Pomůcky: kniha *Přání*, pracovní list, psací a kreslicí potřeby, velký list papíru na koláž, staré noviny, časopisy, kalendáře.

Klíčové kompetence: k učení, k řešení problémů, komunikativní, sociální a personální

Postup:

A/ Předvídání před samotnou četbou

Skupina dětí sedí v komunikačním kruhu na zemi. Dětem je představena kniha a seznámí se s hlavními postavami z knihy *Přání*. K předvídání je využita metoda *Banka nápadů* na téma přání. Děti zapisují své nápady na lístečky (jeden lístek je jeden nápad). Děti píší vše, co si představí pod pojmem přání. Do aktivity se nezasahuje a nekomentuje. Tyto lístečky jsou na konci hodiny využity k tematické koláži.

B/ Přečtení a zhodnocení příběhu

Přečte se příběh z knihy s. 1–48.

Otázky během četby:

- Co vše by si mohl Tony přát?
- Kde všude mohli Tony s Titi bydlet?
- Koho mohl Titi potkat?

Otázky po četbě:

- Vzpomenete si na nějaké přání, které se vám vyplnilo a měli jste z něj velkou radost?
- Je podle tebe příběh spíše veselý nebo smutný? Proč?
- Co pro tebe znamená, když se řekne domov?

C/ Pracovní list

Individuální práce s pracovními listy. Pracovní listy jsou sestaveny tak, aby si děti procvičily porozumění textu z příběhu, který byl předčítán.

D/ Tematická koláž přání

Na zem jsou rozprostřeny lístečky s nápady, které děti psaly. Děti na tematické koláži pracují samostatně. Tématem koláže je přání, co vše si pod tímto pojmem představují. K využití mají lístečky s nápady, staré noviny, časopisy, kalendáře, výtvarné a kreslicí potřeby. Na závěr se společně s dětmi zhodnotí vytvoření koláže, co se jim dařilo a co by příště udělaly jinak.

E/ Reflexe setkání

Děti společně v komunikačním kruhu zhodnotí setkání. Co se jim líbilo, nelíbilo, zda, a hlavně čím je příběh zaujal. Společně s dětmi se reflektují pracovní listy a tvorba tematické koláže.

Příloha VIII. Pracovní list č. III

- 1) Někdo zpřeházel kousek příběhu, který jsme četli. Vzpomeneš si, jak šla následující událost za sebou? Doplň správné pořadí čísla 1–5.

	„ <i>To Ti to trvalo</i> “ řekl pan Pes. „ <i>Vítej doma</i> “.
	Probudil jsem se až ráno.
	Byl jsem tak unavený, že jsem tam usnul.
	Nikoho jsem neviděl, ale na zápraží domku bylo rozestláno.
	Ani mě nepřekvapilo, že mluví. Nosil by snad obyčejný pes klobouk?

- 2) Pan Pes bydlel dlouho sám a přál si ze všeho nejvíce opravdové přátele. Uveď alespoň dva příklady, proč je podle tebe důležité mít přátele.

a)

b)

- 3) Zakřížkuj správnou odpověď:

ANO

NE

Tony se s Titim často stěhovali.		
Titi chodil rád do školy.		
Želva byla pořád nemocná.		
Tony často říkala: „ <i>To zvládneme</i> “.		
Když padá hvězda, máš si něco přát.		

4) Doplně do věty, jaké jméno dostala želva, a co jméno pro Tony znamená.

Každé druhé písmeno ve slovech ti napoví

a) Jméno želvy

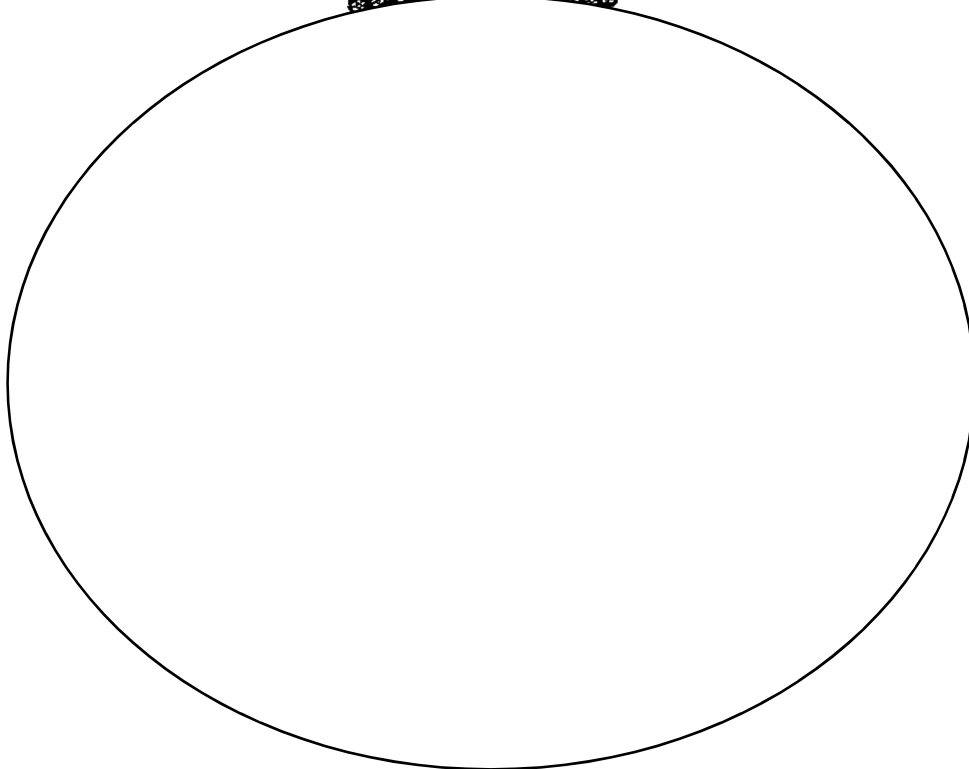
OBLAK LES LÁSKA STROP KALUŽ

b) Jméno želvy znamená:

OŠTĚP OTAKAR PĚVEC OSTRAVA STÍN TÍLKO

Bude se jmenovat _____ , to znamená _____.

5) Nakresli, jak si představuješ dům, ve kterém společně hrdinové na konci příběhu bydleli.

Příloha IX. Čtenářský list č. III

Název knihy: _____

Autor: _____

Hlavní postava: _____

Vedlejší postavy: _____

Příběh byl o: _____

Vybarvi, jaký byl příběh:

Příloha X. Metodický list č. IV

Téma: Odlišnost

Kniha: Eliška Starková – *Eda* (2020)

Cílová dovednost: čtenář předvídá, o čem bude příběh a porovnává svoji předpověď s textem, reaguje na otázky položené pedagogem, rozvíjí fantazijní a kritické myšlení, rozvíjí komunikační a sociální dovednosti, na základě poslechu vybraného textu zpracovává informace do pracovních listů, hodnotí postavy v příběhu a dokáže k nim vyjádřit své stanovisko.

Cílová skupina: mladší školní věk

Forma aktivity: individuální, skupinová

Časová dotace: 60 minut

Výukové metody:

- slovní – vysvětlování, diskuse, práce s textovým materiálem
- názorně-demonstrační – pozorování, předvádění
- instruktáž – předvádění a vysvětlování činností

Didaktický prostředek: textová pomůcka – čtenářské sáčky

Pomůcky: kniha *Eda*, pracovní list

Klíčové kompetence: k učení, k řešení problémů, komunikativní, sociální a personální

Postup:

A/ Předvídání před samotnou četbou

Skupina dětí sedí v komunikačním kruhu na zemi. Dětem je představena kniha a jsou seznámeny s hlavními postavami z knihy *Eda*. Je jim rozdán obrázek z knihy (s. 12) a dostanou chvíli, aby si obrázek prohlédly a zamyslely se nad tím, o čem nebo o kom by mohla kniha být. Je ponechán čas na sdílení mezi sebou.

V této hodině se bude pracovat se čtenářskými sáčky. V předvídání bude využit sáček „před čtením“. Každé z dětí si náhodně vytáhne dva čtverečky s úkoly, na které se pokusí odpovědět.

B/ Přečtení a zhodnocení příběhu

V této části se bude pracovat se čtenářskými sáčky „při čtení“. Čtverečky jsou rozloženy na zem a každé z dětí si vybere úkol nebo otázku, kterou bude chtít zodpovědět. První využití sáčků při čtení přijde na řadu po přečtení části 5–16. Druhá část čtverečků bude využita u přečtené části 17–30.

C/ Otázky a úkoly po četbě, reflexe přečteného příběhu

V této části se bude pracovat se čtenářskými sáčky „po čtení“. Čtverečky se položí rubem a každé dítě si vybere čtvereček s otázkou/úkolem.

D/ Pracovní list

Individuální práce s pracovními listy. Pracovní listy jsou sestaveny tak, aby si děti procvičily porozumění textu z příběhu, který jim byl předčítán.

E/ Reflexe setkání

Děti si jako součást čtenářského klubu vyplní čtenářský list. Společně v komunikačním kruhu bude setkání zhodnoceno. Zaměření na zpětnou vazbu účastníků, co se jim líbilo/nelíbilo, jak se jim pracovalo s pracovními listy a čtenářskými sáčky.

Příloha XI. Pracovní list č. IV

1) Doplň do textu chybějící slova.

„Ani ty nezapomínej, že..... není nic špatného. Naopak, tě mezi ostatními dělá výjimečným. Každý v sobě nosí malý..... Každá.....bytosť je zázrak. A proto ten paprsek v sobě neschovávej a nech ho..... Ať každý vidí, jak jsi“¹²⁵

odlišovat se / jedinečnost / zázrak / živá / zářit / úžasný

2) Slova z příběhu by potřebovala seřadit podle abecedy. Pomůžes jim?

jedinečnost, růžová, Eda, vegetarián, mravenci, kamarád, les, odlišnost

3) Zakroužkuj správné odpovědi.

Jak se v příběhu říkalo lesu?

- a) Dobročinkový
- b) Strašidelný
- c) Hluboký

Vegetarián:

- a) jí maso
- b) nejí maso
- c) nepije mléko

Jak se říkalo paloučku?

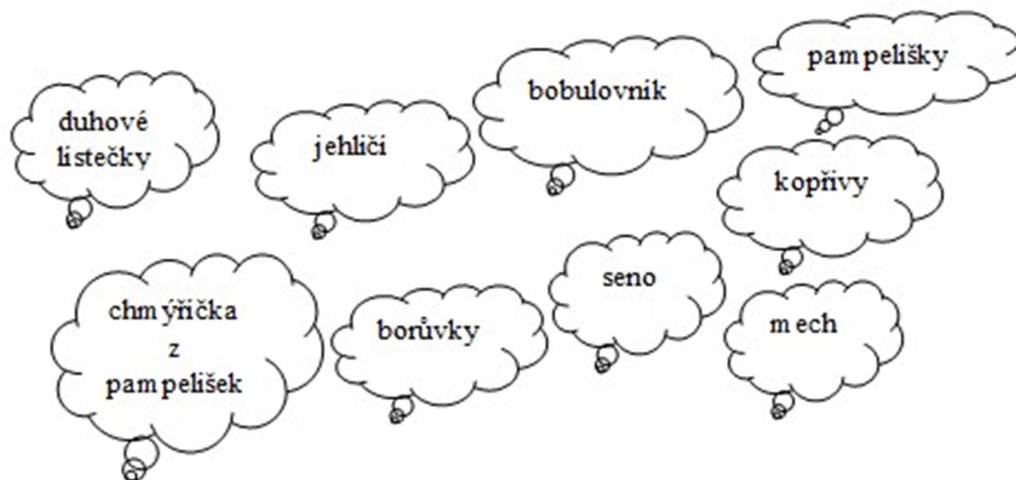
- a) Luční
- b) Třezalkový
- c) Voňavý

Jakou barvu měl Eda?

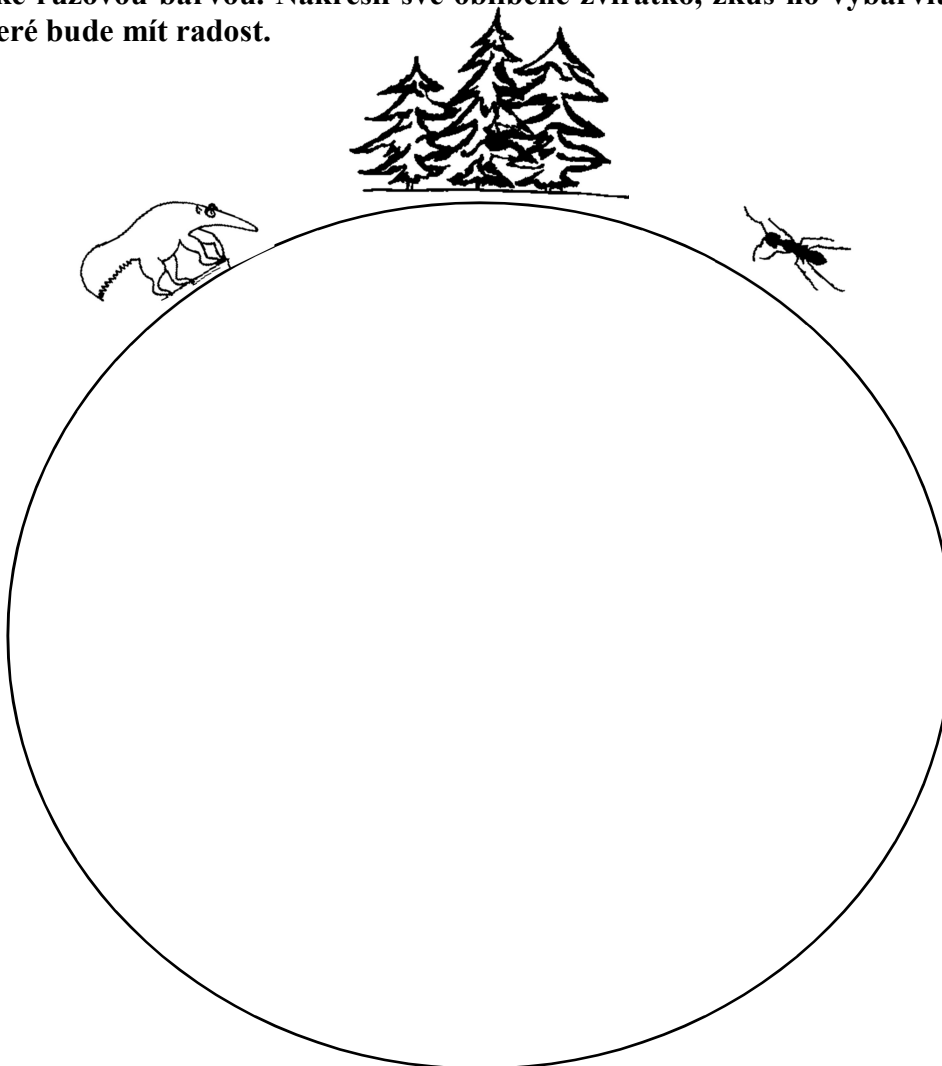
- a) růžovou
- b) zelenou
- c) hnědou

¹²⁵ STARKOVÁ, Eliška, 2020. *Eda*. Praha: Pointa. ISBN 978-80-7650-243-7, s. 29.

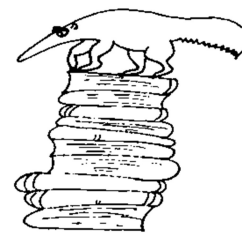
4) Co všechno nejraději jedl Eda? Správné odpovědi vybarvi.

5) Eda se od ostatních mravenčníků odlišoval nejen tím, že byl vegetarián, ale také růžovou barvou. Nakresli své oblíbené zvířátko, zkus ho vybarvit barvou, ze které bude mít radost.

Příloha XII. Čtenářský list č. IV

Název knihy: _____

Autor: _____

Hlavní postava: _____

Vedlejší postavy: _____

Příběh byl o: _____

Vybarvi, jaký byl příběh:

Příloha XIII. Metodický list č. V

Téma: Dobrodružství

Kniha: Nikkarin – *Hubert & Hugo* (2021)

Cílová dovednost: čtenář předvídá, o čem bude příběh a porovnává svoji předpověď s textem, reaguje na otázky položené pedagogem, rozvíjí komunikační a sociální dovednosti, na základě poslechu vybraného textu zpracovává informace do pracovních listů, hodnotí postavy v příběhu a dokáže k nim vyjádřit svůj postoj, při tvorbě komiksu rozvíjí svoji fantazii a slovní zásobu.

Cílová skupina: mladší školní věk

Forma aktivity: individuální, skupinová

Časová dotace: 60 minut

Výukové metody:

- slovní – vysvětlování, diskuse, práce s textovým materiálem
- názorně-demonstrační – pozorování, předvádění, instruktáž
- dovednostně-praktické – výtvarná činnost

Didaktický prostředek: komiks

Pomůcky: kniha *Hubert a Hugo*, pracovní list, psací a kreslicí potřeby

Klíčové kompetence: k učení, k řešení problémů, komunikativní, sociální a personální

Postup:

A/ Předvídání před samotnou četbou

Skupina dětí sedí v komunikačním kruhu na zemi. Dětem je představena kniha *Hubert a Hugo*. S pomocí návodných otázek děti předvídají, o čem by příběh mohl být.

Otázky před četbou

- Proč myslíš, že autor zvolil název příběhu *Piráti ze Záhoří*?
- Co bys chtěl/a anebo nechtěl/a, aby se v takovém příběhu odehrálo?
- Jaká jiná jména bys hlavním postavám vymyslel/a ty?

B/ Přečtení a zhodnocení příběhu

Je přečten příběh na s. 39–45.

Otázky během čtení:

- Proč myslíte, že se dědovi přezdívá Baron Prášil?
- Kde všude by mohl děda získat své cenné poklady?
- Proč myslíš, že se v opuštěné chatě svítí?

Otázky po četbě, reflexe přečteného příběhu

- Kde se příběh odehrává?
- Co je hlavní zápletkou příběhu?
- Líbil se ti závěr příběhu? Proč?

C/ Pracovní list

Individuální práce s pracovními listy. Pracovní listy jsou sestaveny tak, aby si děti procvičily porozumění textu z příběhu, který byl předčítán.

D/ Tvorba komiksu

S dětmi se společně vyzkouší tvorba komiksu. K tvorbě vlastního komiksu využijí příběh, který byl přečten. Děti mají za úkol do bublin vymyslet vlastní příběh podle své fantazie. Ve zbytku času mohou tvořit samostatně vlastní komiks s příběhem. Na závěr jsou s dětmi vyhodnoceny jejich vytvořené komiksy, co se jim dařilo a co by příště udělaly jinak.

E/ Reflexe setkání

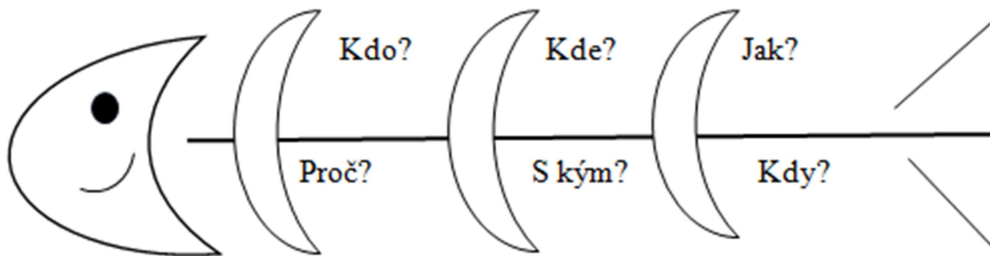
Děti si jako součást setkání vyplní čtenářský list. Společně bude v komunikačním kruhu zhodnoceno, co se dětem líbilo, či nelíbilo, jak se jim pracovalo s pracovními listy a tvorbou komiksu.

Příloha XIV. Pracovní list č. V

1) Děda byl dobrodruh a sepsal své paměti. Co vše prožil?

- a) zkoušel vylovit největší na světě (urpel)
- b) v peruánské džungli viděl (mizt'ieomamšny)
- c) málem se utopil v obřím pirátském..... (uodkpla)
- d) byl uprostřed pralesa v teritoriu..... (lodiůjde)

2) Vzpomeneš si, co se událo v příběhu? Dopln rybí kostičku s otázkami.

3) Co znamenala v příběhu zkratka KPZ, o které děda mluvil?

Správnou odpověď zakroužkuj.

- a) krabička poslední záchrany d) kufřík prvního zloducha
b) krabička poslední záhuby e) kufřík protivníkovy zhouby
c) krabička první záchrany f) kufřík posledního zápasníka

4) Koho nakonec v lese od bandy mizerů zachránili?

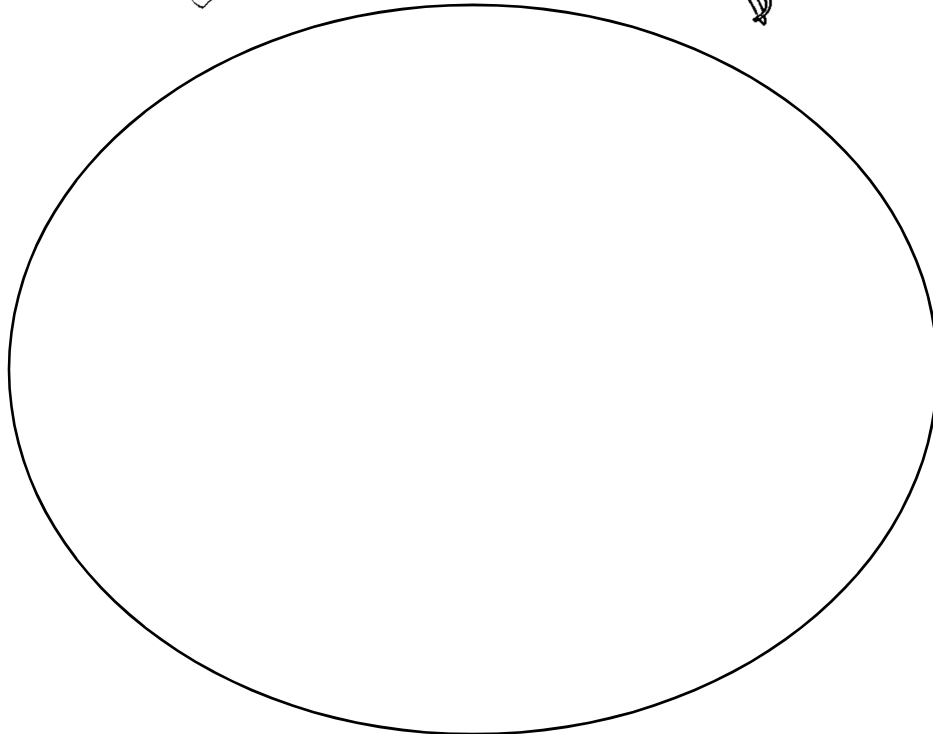
Zapiš písmena podle číselného kódu

H-9	K-6
J-5	N-1
Ý-7	L-2
A-4	I-3
T-8	-

94517

642384

5) Příběh se nazývá *Piráti ze Záhoří*, nakresli piráta, jak si jej představuješ ty.

Příloha XV. Čtenářský list č. V

Název knihy: _____

Autor: _____

Hlavní postavy: _____

Vedlejší postavy: _____

Komiks byl o: _____

Vybarvi, jaký byl komiks:

Příloha XVI. Metodický list č. VI

Téma: Babička

Kniha: Aleš Hejna – *Z chlupaté deky – pohádky nesmyslů zbavené* (2023)

Cílová dovednost: čtenář s pomocí klíčových slov předvídá, o čem bude příběh a porovnává svoji předpověď s textem, reaguje na otázky položené pedagogem, rozvíjí komunikační a sociální dovednosti, na základě poslechu vybraného textu zpracovává informace do pracovních listů, hodnotí postavy v příběhu a dokáže k nim vyjádřit své stanovisko, rozvíjí slovní zásobu, fantazii a kreativitu.

Cílová skupina: mladší školní věk

Forma aktivity: individuální, skupinová

Časová dotace: 60 minut

Výukové metody:

- slovní – vysvětlování, diskuse, práce s textovým materiálem
- názorně-demonstrační – pozorování, předvádění
- instruktáž – předvádění a vysvětlování činností

Didaktický prostředek: desková karetní hra BlaBlaBla

Pomůcky: kniha *Z chlupaté deky*, pracovní list, psací a kreslicí potřeby

Klíčové kompetence: k učení, k řešení problémů, komunikativní, sociální a personální

Postup:

A/ Předvídání před samotnou četbou

Skupina dětí sedí v komunikačním kruhu na zemi. Dětem je představena kniha a jsou seznámeny s hlavní postavou příběhu. S pomocí klíčových slov mohou děti předvídat, o čem příběh bude.

Klíčová slova

babička – tílko – hlídání-bačkory

B/ Přečtení a zhodnocení příběhu

Je přečten příběh na s. 11–18.

Otázky během čtení:

- Proč myslíš, že děti nechtějí otevřít dveře babičce?
- Co má babička pro děti v batohu?
- Přijel děda děti vysvobodit?

Otázky po četbě, reflexe přečteného příběhu

- Proč má příběh název Tílková policie?
- Jaká část příběhu ti přišla nejuvtipnější?
- Chtěl/a bys také zažít něco z příběhu?

C/ Pracovní list

Individuální práce s pracovními listy. Pracovní listy jsou sestaveny tak, aby si děti procvičily porozumění textu z pohádky, která byla předčítána.

D/ Desková karetní hra BLABLABLA

Společně s dětmi je hrána desková hra. Jejich úkolem bude vymýšlení příběhu. Hra bude využita k obrázkové asociaci, kdy jeden z hráčů otočí kartu z dobíracího balíčku a zbylí hráči hledají spojitost s obrázkem mezi svými vyloženými kartami. Další z možností, kterou lze využít, je vymýšlení příběhu, kdy opět jeden z hráčů otočí vrchní kartu z dobíracího balíčku a ostatní se snaží ze svých vyložených karet propojit příběh.

E/ Reflexe setkání

Děti si jako součást setkání vyplní čtenářský list. Společně bude v komunikačním kruhu zhodnoceno, co se dětem dařilo, či nedařilo a jak jsou se setkáním spokojené.

Příloha XVII. Pracovní list č. VI

1) Co důležitého hledala u dětí babička?

2) Kam se schovaly děti s babičkou před dědou?
Správné odpovědi zakroužkuj.

a) postel	d) topení
b) zavařovací hrnec	e) pračka
c) lednice	f) ibišek

3) V každé větě najdeš slovo, které tam nepatří. Slova škrtni.

Kolikrát mám opakovat, že punčocha je základ! Je všeobecně známo, že nošení tílek je zdraví škodlivé. Tílko odvádí pot, tílko izoluje, tílko chladí. Díky tílku netáhne na nohy, díky tílku se nenachladíte. Zvláště nyní v letním počasí je spodní tílková vrstva bezpodmínečně nutná. Tílko nosí v Itálii, kde je mnohem chladněji než u nás.¹²⁶

4) Slova z příběhu se nám zpřeházela. Dokážeš je složit tak, jak mají být správně?

KÍTLO

ČKBIBAA

ÁKLÍKAZT

YČOBARK

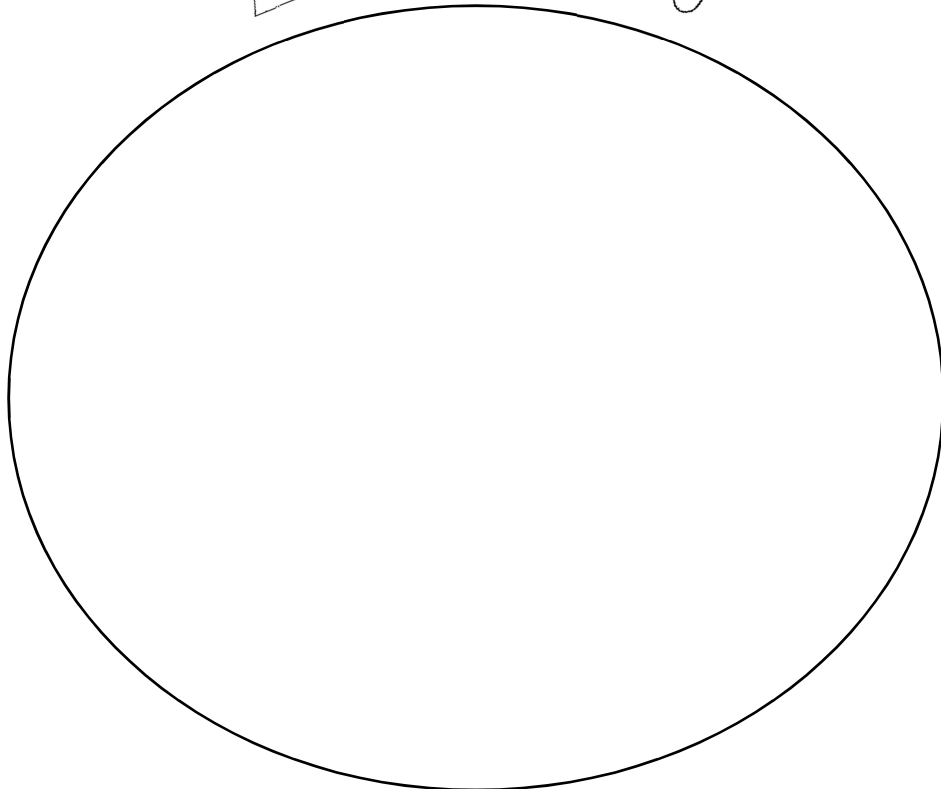
AÍČKJBLA

¹²⁶ HEJNA, Aleš. *Z chlupaté deky: pohádky nesmyslů zbavené*, s. 11–18.

5) Doplň následující větu podle své fantazie.

Kdybych byl/a babičkou v příběhu tak bych:

6) Nakresli dětem z příběhu veselé tílko a bačkory tak, aby je rády nosily.

Příloha XVIII. Čtenářský list č. VI

Název knihy: _____

Autor: _____

Hlavní postava: _____

Vedlejší postavy: _____

Příběh byl o: _____

Vybarvi, jaký byl příběh:

Příloha XIX. Metodický list č. VII

Téma: Odvaha

Kniha: Pavel Čech – *O mráčkovi* (2016)

Cílová dovednost: čtenář reaguje na otázky položené pedagogem, rozvíjí komunikační a sociální dovednosti, na základě poslechu vybraného textu zpracovává informace do pracovních listů, při tvorbě plakátu rozvíjí svoji fantazii, kreativitu a tvořivost.

Cílová skupina: mladší školní věk

Forma aktivity: individuální, skupinová

Časová dotace: 60 minut

Výukové metody:

- slovní – vysvětlování, diskuse, práce s textovým materiálem
- názorně-demonstrační – pozorování, předvádění, instruktáž
- dovednostně-praktické – pracovní činnost, výtvarná činnost

Didaktický prostředek: plakát

Pomůcky: kniha *O mráčkovi*, pracovní list, psací a kreslicí potřeby

Klíčové kompetence: k učení, k řešení problémů, komunikativní, sociální a personální

Postup:

A/ Předvídání před samotnou četbou

Skupina dětí sedí v komunikačním kruhu na zemi. Dětem je představena kniha a jsou seznámeny s hlavní postavou. Společně se vytvoří myšlenková mapa na téma mrak. Co vše si lze představit pod pojmem mrak? Jaké může mít barvy a tvary?

Otázky před čtením

- Proč myslíš, že má kniha takový název?
- Pozoruješ rád/a mraky?
- Může mít mráček nějaký příběh?

B/ Přečtení a zhodnocení příběhu

Příběh je společně pročitán a prohlížen.

Doplňující otázky během četby

- Napadá tě, koho by mohl vzít chlapec s sebou na kopec?
- Co vše můžeme vidět na obloze?
- Kam si myslíš, že se chlapec schová před bouřkou?

Otázky po četbě, reflexe přečteného příběhu

- Kam se před bouřkou schováváš ty?
- Pamatuješ si, co se stalo s mráčkem v příběhu?
- Už si někdy viděl/a padat hvězdu?

C/ Pracovní list

Individuální práce s pracovními listy. Pracovní listy jsou sestaveny tak, aby si děti procvičily porozumění textu z příběhu, který byl předčítán.

D/ Plakát

Děti vytvoří plakát, který by měl ostatní přesvědčit, aby si knihu přečetli. Je na dětech, jestli se rozhodnou pro kolektivní práci na jednom velkém plakátu, nebo každý vytvoří vlastní plakát podle své fantazie. Jedinou podmínkou zůstává, aby se plakát tematicky hodil k přečtenému příběhu z hodiny.

E/ Reflexe setkání

Děti si jako součást vyplní čtenářský list. Setkání je společně zhodnoceno v komunikačním kruhu. Zaměření na zpětnou vazbu účastníků, co se jim líbilo/nelíbilo, zda se jim zdály pracovní listy jednoduché a jak se jim pracovalo na společné tvorbě plakátu.

Příloha XX. Pracovní list č. VII

1) Jaké jméno vymyslíš malému chlapci z příběhu?

2) Vzpomeneš si, které věty patří k sobě? Spoj je šipkou.

Do pokoje vklouzla velké ledové kapky.

Na konci města padající hvězdu.

Když se zastavil se rozzářila barvami.

Začaly padat se v dálce modral kopec.

Obloha nad kopcem drak spadl do trávy.

V tu chvíli uviděl vůně babího léta.

3) Jaké obrazy nebo tvary viděl malý chlapec na obloze, když pozoroval mraky?
Jen jeden druh písma ti pomůže najít některá jejich jména.

AŽKANĚPÍEC

HDORLSUBBHJCTE

SF L BOL N C

FI KNP D BI ČÁON

UPLANKGNWÍZK

VLLAABK

4) Co bys vzkázal/a chlapci z příběhu? Dokonči věty.

Milý kluku, chtěl/a bych ti říct.....

.....

Myslím si, že jsi.....

.....

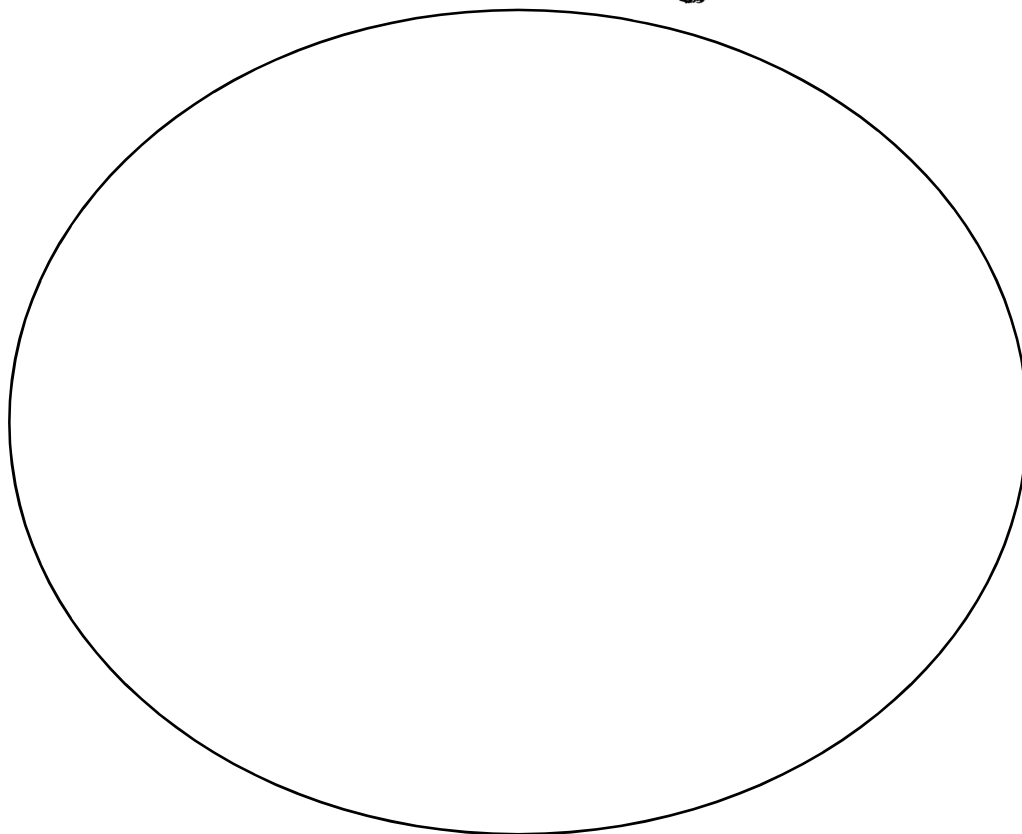
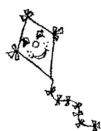
Přál/a bych ti, aby.....

.....

Těším se, že.....

.....

5) Nakresli obraz nebo tvar mraku, který jsi naposledy viděl na obloze.

Příloha XXI. Čtenářský list č. VII

Název knihy: _____

Autor: _____

Hlavní postava: _____

Vedlejší postavy: _____

Příběh byl o: _____

Vybarvi, jaký byl příběh:

Příloha XXII. Metodický list č. VIII

Téma: Poezie není nuda

Kniha: Radek Malý – *Kam až smí smích* (2015)

Cílová dovednost: čtenář reaguje na otázky položené pedagogem, rozvíjí komunikační, sociální dovednosti a kritické myšlení, na základě poslechu vybraného textu zpracovává informace do pracovních listů, hodnotí postavy v příběhu a dokáže k nim vyjádřit svůj postoj, při tvorbě básní rozvíjí svoji fantazii a slovní zásobu, seznamuje se hravou formou s poezií.

Cílová skupina: mladší školní věk

Forma aktivity: individuální, skupinová

Časová dotace: 60 minut

Výukové metody:

- slovní – vysvětlování, diskuse, práce s textovým materiálem
- názorně-demonstrační – pozorování, předvádění, instruktáž
- dovednostně-praktické – pracovní činnost, výtvarná činnost

Didaktický prostředek: didaktický kufrík

Pomůcky: kniha *Kam až smí smích*, pracovní list, psací a kreslicí potřeby

Klíčové kompetence: k učení, k řešení problémů, komunikativní, sociální a personální

Postup:

A/ Představení knihy

Skupina dětí sedí v komunikačním kruhu na zemi. Je jim představena kniha *Kam až smí smích*.

Otázky před čtením:

- Proč je důležité se smát?
- Vzpomeneš si, kdy jsi se naposledy něčemu pořádně zasmál?
- Víš, co znamená, když se řekne poezie?

Dětem je do dvojice rozdán obrázek z knihy s. 66. Chvilí mohou přemýšlet, co je na obrázku zvláštního, co se jim líbí/nelíbí. Poté se informace navzájem sdělí. K obrázku bude přečtena básnička *U mě v domě bydlí Měsíc*¹²⁷, proběhne diskuze, jestli se k obrázku báseň hodí, a jestli by se příběh mohl stát i ve skutečnosti.

¹²⁷ MALÝ, Radek. *Kam až smí smích*, s. 67.

B/ Přečtení a zhodnocení příběhu

Výběr básní z oddílu *Lyrika záškolácká – Strýček Standa, Mám všech pět pohromadě, Parník, Bětka spěchá po pěšině, Děti*.¹²⁸ Prostor číst dostanou i děti.

Otázky po četbě, reflexe přečteného příběhu

- Která z přečtených básniček tě nejvíce rozveselila?
- Kterou situaci z knihy bys chtěl zažít? Proč?
- Je v básních důležitý nějaký předmět nebo zvíře?

C/ Pracovní list

Individuální práce s pracovními listy. Pracovní listy jsou sestaveny tak, aby si děti procvičily porozumění textu z příběhu, který byl předčítán.

D/ Didaktický kufřík

Spolu s dětmi se vyzkouší tvorba básní. V didaktickém kufříku jsou připraveny aktivity, které si děti vyberou a individuálně vyzkouší.

- **Rýmující slova** – děti si posílají rým, který doplňují. Rým je složen z klíčových slov, která se četla v básních (lavice-palice-makovice-udice apod.). Vymyšlené rýmy si zapisují.
- **Tajemné slovo** – děti tvoří rýmy podle principu ABABABAB, nebo AABB. Vymyšlené rýmy také zapisují.¹²⁹
- **Básnický akrostich** – tato metoda spočívá v psaní textu začátečního písmene vybraného slova, tzn., že každý řádek textu je uvozen těmito písmeny. S dětmi se skupinově vyzkouší rýmování řádků. Aktivita se zjednoduší tak, že rýmování nemusí mít logický ani racionální sled rýmů.
- **Doplňování rýmů** – děti dostanou básně, kterým chybí koncovky každého druhého nebo každého verše. Jejich úkolem je libovolně podle zvukomalby, rýmu a rytmu básně koncovky doplnit (slova budou na výběr z několika variant).
- **Zpřeházené básně** – úkolem je složit báseň, kterou dostanou rozstříhanou na verše, případně slova.
- **Poetoterapeutická koláž** – u koláže se děti zaměří na obrázky z různých časopisů, kterými by mohly dotvářet, případně obohatit vybranou báseň.¹³⁰

¹²⁸ MALÝ, Radek. *Kam až smí smích*, s. 60–89.

¹²⁹ Srov. SVOBODA, Pavel. *Poetoterapie*, s. 107–108.

¹³⁰ Srov. tamtéž, s. 117–172.

E/ Reflexe setkání

Děti si jako součást setkání vyplní čtenářský list. V komunikačním kruhu bude setkání společně zhodnoceno. Zaměření na zpětnou vazbu, co se jim líbilo/nelíbilo, jak se jim pracovalo s pracovními listy a didaktickým kufříkem.

Příloha XXIII. Pracovní list č. VIII

1) Doplně do básničky jednu z dvojice slov tak, aby se rýmovala.

Strýček Standa strašně.....	křičí-sténá
Pokousal ho v lese.....	medvěd-slón
Sotva usnul v kupce.....,	sená-trávy
slyšel..... -to byl on!	dupot-štěkot
Strýček svíral v ruce.....,	klacek-vidle
ale slon měl zase	kly-zuby
chvíli spolu.....,	tancovali-zápasili
navzájem se.....	objali-zasekli

Báseň *Strýček Standa* z knihy *Kam až smí smích* (Radek Malý, 2015, s. 61.)

2) Jaký význam mají prsty z básničky *Mám všech pět pohromadě? Spoj šipkami.*

Malíček	abych je mohl držet, když někdo potřebuje štěstí
Prsteníček	ukazují
Prostředníček	pro prstýnky
Ukazováčkem	je pro krásu
Palce	někdo musí být uprostřed

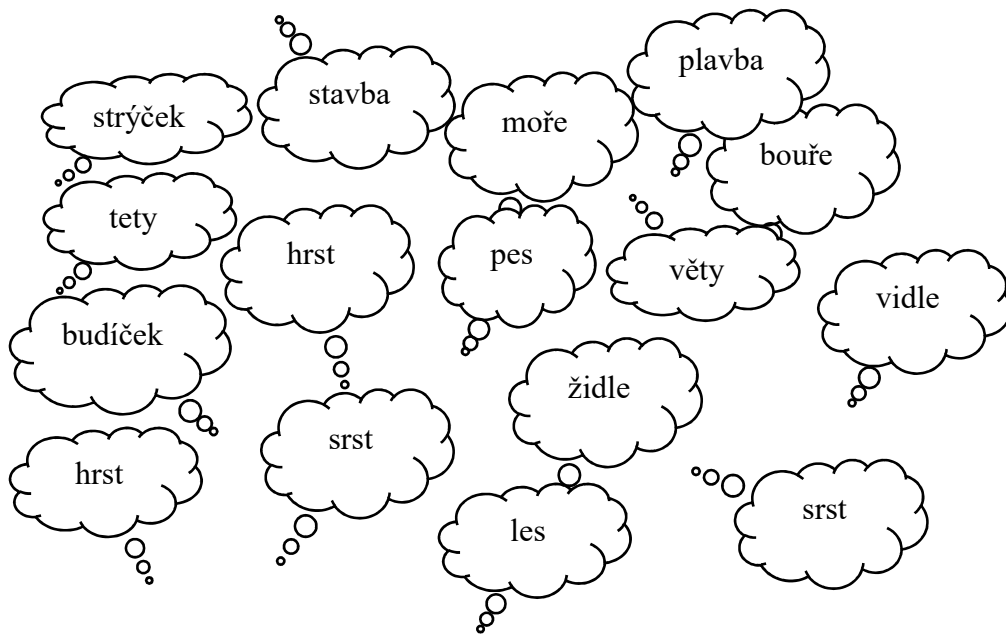
3) Koho pozvala Bětka z básničky *Bětka spěchá po pěšině na oběd?*

Pozvala dnes k obědu

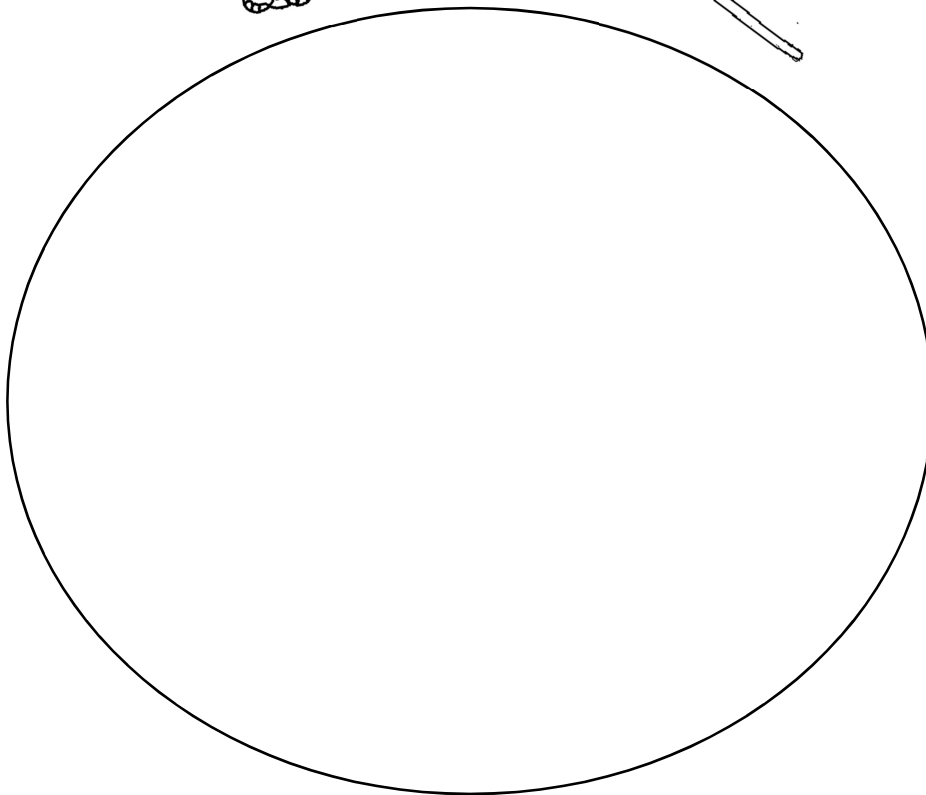
a pak ještě ke svačině

..... (tědev rúbrat úděmved)

4) Najdi k sobě slova, která se rýmují, a vybarvi je stejnou barvou

5) Strýčka Standu pokousal v lese slon. Nakreslíš k básničce obrázek?

Příloha XXIV. Čtenářský list č. VIII

Název knihy: _____

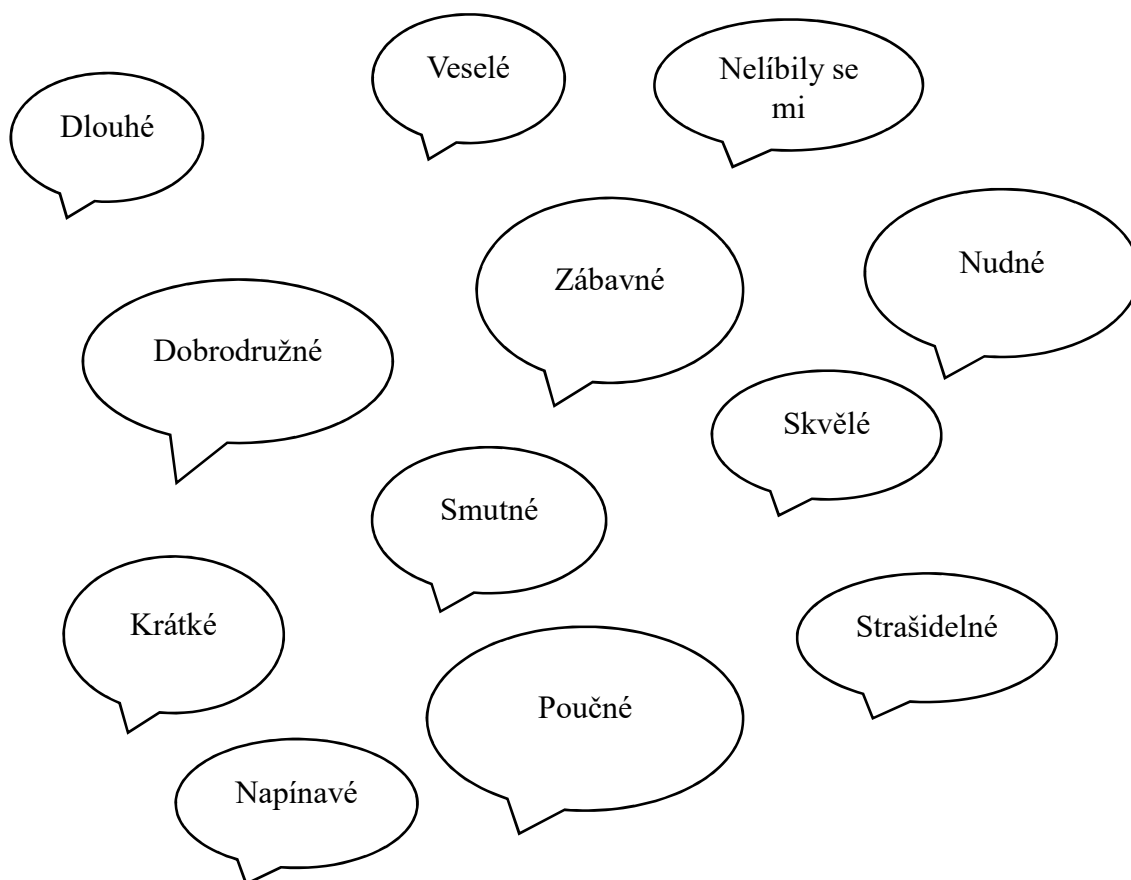
Autor: _____

Hlavní postavy: _____

Vedlejší postavy: _____

Báseň byla o: _____

Vybarvi, jaké byly básničky:

Příloha XXV. Metodický list č. IX

Téma: Cesta

Kniha: Petr Horáček – *Dlouhá cesta* (2017)

Cílová dovednost: čtenář reaguje na otázky položené pedagogem, rozvíjí svou fantazii a pozornost, rozvíjí komunikační a sociální dovednosti, na základě poslechu vybraného textu zpracovává informace do pracovních listů, rozvíjí čtenářskou gramotnost a kritické myšlení, při tvorbě mapy rozvíjí kreativitu a porozumění textu.

Cílová skupina: mladší školní věk

Forma aktivity: individuální, skupinová

Časová dotace: 60 minut

Výukové metody:

- verbální – vysvětlování, diskuse, práce s textovým materiálem
- názorně-demonstrační – pozorování, předvádění, instruktáž
- dovednostně-praktické – výtvarná činnost

Didaktický prostředek: mapa

Pomůcky: kniha *Dlouhá cesta*, pracovní list, psací potřeby, výtvarné potřeby

Klíčové kompetence: k učení, k řešení problémů, komunikativní, sociální a personální

Postup:

A/ Předvídání před samotnou četbou

Skupina dětí sedí v komunikačním kruhu na zemi. Ve dvojicích budou přemýšlet o tom, co pro ně znamená, když se řekne cestování, a kde nejdále byly. Odpovědi se navzájem sdílejí. Děti jsou seznámeny s knihou *Dlouhá cesta*.

Otázky před četbou

- Proč myslíš, že se kniha jmenuje *Dlouhá cesta*?
- Už jsi někdy uskutečnil/a nějakou dlouhou cestu?
- Byla pro tebe obtížná?

B/ Přečtení a zhodnocení příběhu

Společně bude přečten příběh na s. 3–32.

Otázky během čtení

- Myslíš, že je důležité, aby měl trpaslík krátké nohy?
- Proč František, všude kam dojde, zasazuje semínko?

- Poznáš podle obrázků, jaká místa trpaslík navštívil?
- Co by se mohlo po Františkově návratu v zahradě změnit?

Otázky po četbě, reflexe přečteného příběhu

- V příběhu František hodně cestuje, pamatuješ si z příběhu nějaké město, které navštívil?
- S pomocí kouzelného prstenu jsi na chvíli vstoupil/a do příběhu. Co by byla první věc, kterou bys udělal/a?
- Mohl by příběh dopadnout jinak?

C/ Pracovní list

Individuální práce s pracovními listy. Pracovní listy jsou sestaveny tak, aby si děti procvičily porozumění textu z pohádky, která byla předčítána.

D/ Mapa

Úkolem dětí je výtvarně znázornit cestu, kterou prošel František z příběhu: Jakými místy a městy prošel, co ho na cestě překvapilo, jaké překážky musely postavy překonávat? Děti poté představí vytvořené mapy, společně bude zhodnoceno, jak se jim tvoření dařilo a co by příště udělaly jinak.

E/ Reflexe setkání

Děti společně v komunikačním kruhu zhodnotí setkání. Co se jim líbilo, nelíbilo. Jak se jim líbil příběh z knihy a jak se jim pracovalo s kartami a pracovními listy.

Příloha XXVI. Pracovní list č. IX

1) Najdi a vybarvi v řádcích a sloupcích všechna slova. Zbývající písmena napiš na řádek.

Jaké ti vyšlo jméno a komu v příběhu patřilo?

P	A	L	I	C	E	F
P	O	V	E	L	R	P
E	S	A	K	E	Ř	E
S	E	V	E	S	N	Ř
T	L	A	V	I	C	I
I	Š	J	E	L	E	N
M	O	Ř	E	E	K	A

2) Zakřížkuj správně odpověď:

ANO NE

František byl lesní skřítek.		
Františka zlobili vrabci.		
František na místech, která navštívil, zasadil tulipán.		
František se nikdy nevzdal.		
Ptáci rádi poslouchali Františkovo vyprávění z cest.		
Zahrada je místo, kde je trpaslíkovi nejlépe.		

- 3) V našem příběhu se trpaslík František vydal na cestu po různých místech a městech. Vyplň pětílístek na téma cesta – co pro tebe znamená, když se řekne cesta?

cesta

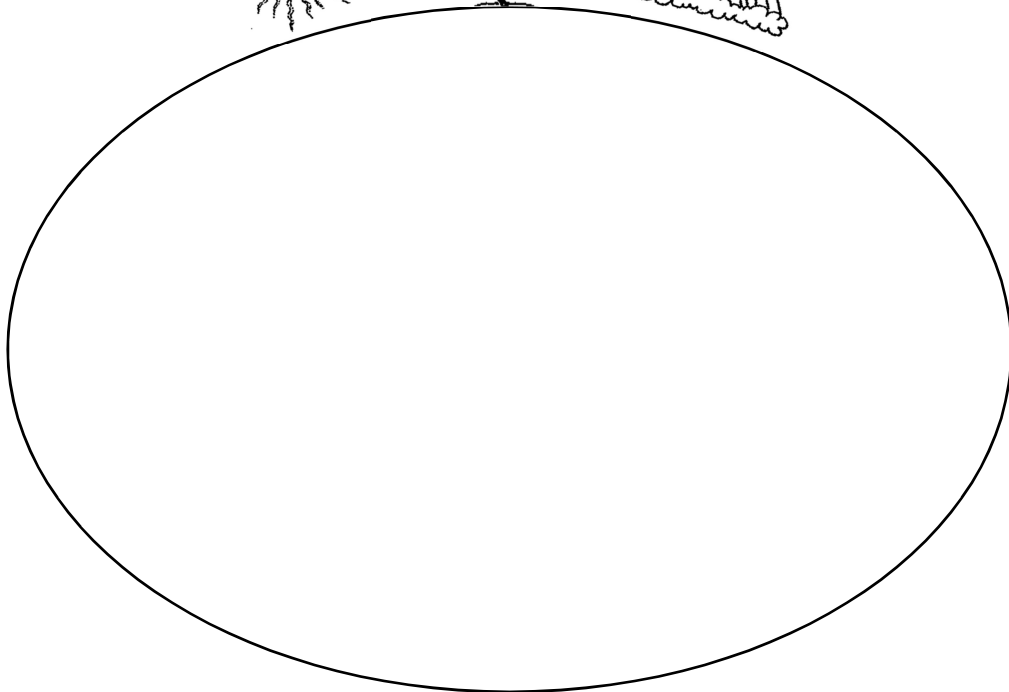
Jaká je cesta?

Co děláme na cestě?

Krátká věta o cestě (4 slova)

Jak jinak můžeš pojmenovat cestu?

- 4) Nakresli, jak si představuješ krajinu, kterou by mohl František ještě navštívit.

Příloha XXVII. Čtenářský list č. IX

Název knihy: _____

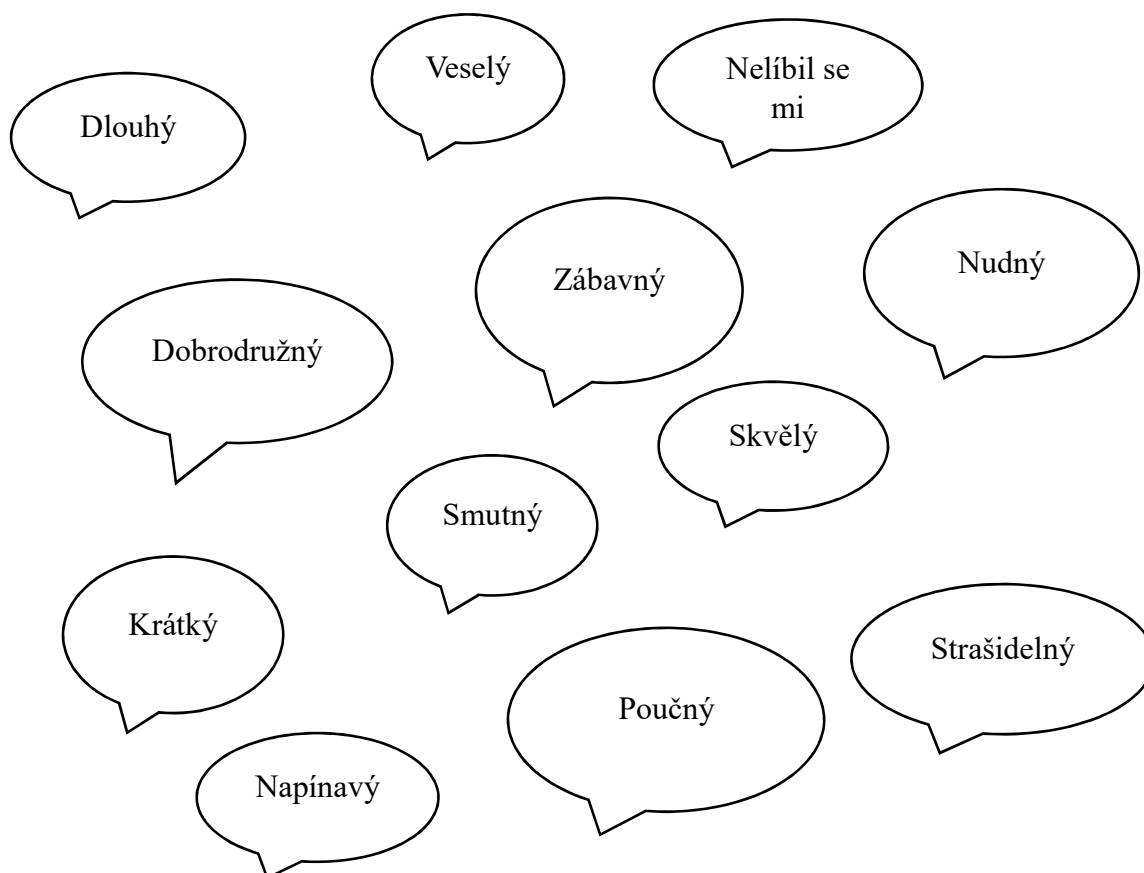
Autor: _____

Hlavní postava: _____

Vedlejší postavy: _____

Příběh byl o: _____

Vybarvi, jaký byl příběh:

Příloha XXVIII. Metodický list č. X

Téma: Každý má na světě své místo

Kniha: Martina Mia Svobodová – Indigové *pohádky* (2013), pohádka *Jak ořešák přišel o kamaráda*

Cílová dovednost: čtenář předvídá, o čem bude příběh a porovnává svoji předpověď s textem, reaguje na otázky položené pedagogem, rozvíjí komunikační a sociální dovednosti, na základě poslechu vybraného textu zpracovává informace do pracovních listů, rozvíjí sluchovou paměť a fantazii, hodnotí postavy v příběhu a dokáže k nim vyjádřit své stanovisko.

Cílová skupina: mladší školní věk

Forma aktivity: individuální, skupinová

Časová dotace: 60 minut

Výukové metody:

- slovní – vysvětlování, diskuse, práce s textem
- názorně-demonstrační – pozorování, předvádění, instruktáž
- dovednostně-praktické – výtvarná činnost

Didaktický prostředek: technická pomůcka – audionahrávka

Pomůcky: kniha *Indigové pohádky*, CD *Indigové pohádky*, pracovní list, psací a kreslicí potřeby

Klíčové kompetence: k učení, k řešení problémů, komunikativní, sociální a personální

Postup:

A/ Předvídání před poslechem audionahrávky

Skupina dětí sedí v komunikačním kruhu na zemi. Nejprve se s dětmi bude hrát hra Rychlí špioni. Připraveny budou čtyři obrázky, které se vztahují k příběhu (strom, pařez, vítr, košík). Děti se rozdělí do skupinek, jeden ze skupiny vždy přijde a bude mu odkryt jeden z obrázků. Úkolem dítěte je pantomimou nebo kresbou interpretovat, co na obrázku vidělo. Takto se postupuje i s ostatními obrázky, děti se ve skupince střídají. Společně se poté předvídá, o čem by mohl příběh být.

Dětem bude následně představena kniha a seznámí se s hlavními postavami z pohádky *Jak ořešák přišel o kamaráda*.

Otázky před četbou:

- Co vše tě napadne, když se řekne kamarádství?
- Je důležité mít kamarády? Proč?
- Kde všude můžeš poznat kamarády?

B/ Poslech audionahrávky

Poslech audionahrávky trvá 9 minut.

Otázky po četbě, reflexe přečteného příběhu

- V jakém ročním období se podle tebe příběh odehrával?
- Jak bys pojmenoval/a bezejmenný strom?
- Jakou hlavní myšlenku má podle tebe přečtený příběh?
- Je něco, co tě v příběhu překvapilo?
- Myslíš si, že je příběh více veselý nebo smutný?

C/ Pracovní list

Individuální práce s pracovními listy. Pracovní listy jsou sestaveny tak, aby si děti procvičily porozumění textu z příběhu, který byl předčítán.

E/ Reflexe setkání

Děti si jako součást setkání vyplní čtenářský list. Společně bude v komunikačním kruhu zhodnoceno setkání. Zaměření na zpětnou vazbu účastníků, co se jim líbilo/nelíbilo. Porovná se audionahrávka s příběhem z knihy, jenž děti vymyslely jen s pomocí ilustrací.

Příloha XXIX. Pracovní list č. X

1) Pozorně si přečti text z příběhu.

A jak tam tak stáli, najednou jim to došlo. Sami se schovávali pod ořešákem, ale jeho před větrem nikdo nechránil. Podívali se na pařez, který tu zbyl po uříznutém stromu. To on byl přece jeho ochránce. Veškerou svou sílu věnoval tomu, aby bránil prudkým větrům ohýbat jejich větve až k zemi. A teď, když tu nebyl, musel ořešák s větrem bojovat sám. Nezbývalo mu už dost sil na to, aby plodil ořechy. Příliš pozdě si maminky uvědomily, že takový je zákon přírody: „*Každý má na světě své místo.*“ I ten zdánlivě neužitečný strom či tvor může mít pro jiní obrovský význam. A protože v životě vždycky všechno dobře dopadne, nakoupili tatínkové a maminky sazenice mladých stromků a vysadili je kolem ořešáku. (SVOBODOVÁ, Martina Mia, 2013. *Indigové pohádky*, s. 84-85)

- Vyber jednu myšlenku/větu z textu, která tě zaujala a napiš, co si o tom myslíš.
- Napadá tě k textu nějaká otázka?
- Vzpomněl/a sis při čtení na nějakou vlastní myšlenku/vzpomínku/zážitek?

Zde napiš myšlenku nebo větu z textu	Zde napiš, co vše tě k myšlence nebo textu napadá: a), b), c)

2) Na louce v příběhu rostl ořešák a jeho kamarád. Podtrhni, co vše roste na louce.

KEŘ, VRBA, LUČNÍ KVĚTINY, JAHODY, TRÁVA, SMRK, BOROVICE,
JETEL, KAPRADÍ, BYLINKY, TŘEŠEŇ, PLEVEL, ŠVESTKA, KOPŘIVA,
HOUBY, LÍPA, TULIPÁN, FIALKA, POMNĚNKA, MALINA, JEDLE.

3) Doplni správně věty

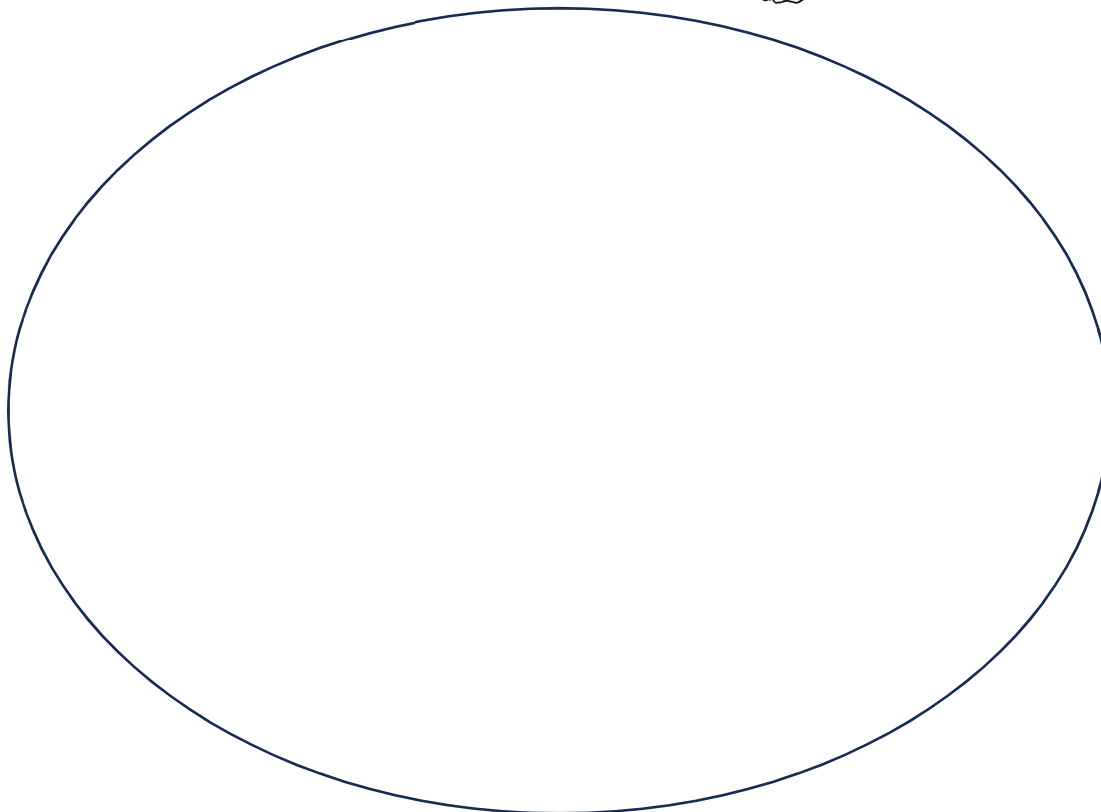
Lidé stromu, který plodil ořechy, říkali

Lidé stromu, který nic neplodil, říkali

Lidé strom pokáceli, protože chtěli více

Každý na světě je (leudtýži).....

4) Nakresliš ořešákovi kamaráda? Jaké mu dáš jméno?

Příloha XXX. Čtenářský list č. X

Název knihy: _____

Název pohádky: _____

Autor: _____

Hlavní postavy: _____

Pohádka byla o: _____

Vybarvi, jaká byla pohádka:

Příloha XXXI. Ukázka vypracovaného pracovního listu č. I

I. PRACOVNÍ LIST

1) Přečti si úryvek textu z pohádky a doplň chybějící slova.

„A mlhovinka stále zpívala, a král také zpíval, a čím více zpívali, tím více se začala mlhovince navracet barva. Měla už zpátky svoji hlavu, hrudníček, bříško a patom i nohy. Stála tam celá. Ba ne, ještě jedna věc chyběla. Srdce přece! Vyspíhalo z kalyho zpátky do hrudníku. Teď teprve to byla ona, bojovnice“¹²²

zpívala / barva / hlavu / zpíval / kalhot / zpívali / srdce / bojovnice

2) Zakroužkuj správné odpovědi.

Král nejraději:	Král proti nepříteli:
a) cvičil	a) statečně bojoval
b) plaval	b) schovával se za královskou pecí
☒ c) zpíval	c) utíkal do lesa

Princezna nejraději:

a) zpívala	a) draka
☒ b) bojovala	b) mlhovinku
c) tančila	c) sochu

3) Jaké ponaučení pro tebe z pohádky vyplývá?

JE DOBRÉ SI ODPRAVIT

4) Princezna zpívala v pohádce falešně jako:
Zakroužkuj správnou odpověď

potřečná husa postřelená kachla když tahá kočku za ocas

5) Jaké měla princezna srdce?
Spoj písmena podle šipek

6) Nakresli obrázek princezny nebo krále tak, jak si je představuješ.

¹²² SVOBODOVÁ, Martina Mia, 2022. Indigové pohádky – kniha druhá. Praha: Fragment. ISBN

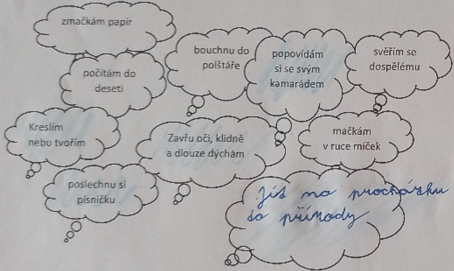
Příloha XXXII. Ukázka vypracovaného pracovního listu č. II

II. Pracovní list

1) Napiš, jestli Tě příběh rozesmál, rozcítil, rozesmutněl nebo jsi z něj měla radost a proč.

Růbek dobře dopadl, měla jsem radost.

2) Co vše mi může pomoci, když mám vztek?
Vybarvi bubliny, o kterých si myslíš, že by při vzteku mohly pomoci. Do prázdné můžeš napsat metodu, která pomáhá při vzteku Tobě.

zmačkám papír
bouchnu do polštáře
popovídám si se svým kamarádem
svěřím se dospělému
kreslím nebo tvořím
Zavřu oči, klidně a dlouze dýchám
mačkám v ruce míček
poslechnu si písničku
jís na procházku do přírody

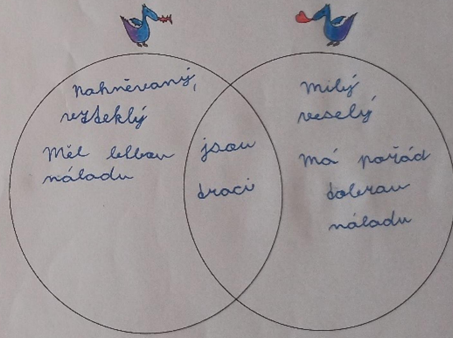
3) Najdeš ve spojené větě dárek, který pomůže dráčkovi ovládat vztek?
Slova je potřeba rozdělit svislou čarou.

VZTEK PERLA PROMĚNÍ V ODVAHU KČINŮM

4) V příběhu jsme poznali draka Bouřiváka. A co třeba drak Laskavec, jak by se podle Tebe choval ten?

Byl by pořádně hodný, neměl by vztek.

5) Zamysli se, v čem se drak Bouřivák podobal a v čem se lišil od Tvého draka Laskavce. Vlevo je drak Bouřivák, vpravo Laskavec. Do každého kruhu k drakovi napiš, v čem jsou rozdílní. Doprostřed spojených kruhů napiš, v čem se podobají nebo jestli mají něco společného.

Bouřivák (left): nahnevání, vzteklý, měl lebkou máladu

Laskavec (right): milý, veselý, má pořádně dobrou máladu

Společné (middle): jsou braci

Příloha XXXIII. Ukázka vypracovaného pracovního listu č. III

III. Pracovní list

1) Někdo zpřeházel kousek příběhu, který jsme četli. Vzpomeň si, jak šla následující událost za sebou? Doplň správné pořadí čísla 1-5.

4	„To Ti to trvalo“ řekl pan Pes. „Vítej doma“.
3	Probudil jsem se až ráno.
2	Byl jsem tak unavený, že jsem tam usnul.
7	Nikoho jsem neviděl, ale na zapraženém domku bylo rozestláno.
5	Ani mě nepřekvapilo, že mluví. Nošl by snad obyčejný pes klobouk?

2) Pan Pes bydlel dlouho sám a přál si ze všeho nejvíce opravdové přátele. Uveď alespoň dva příklady, proč je podle Tebe důležité mít přátele.

a) ~~ABICH SI MOHL NĚKOMU SVĚRIT.~~

b) ABICH SE NENUDIL.

3) Zakřížkuj správnou odpověď:

	ANO	NE
Tony se s Títim často stěhovali.	☒	☐
Títi chodil rád do školy.	☐	☒
Želva byla pořád nemocná.	☐	☒
Tony často říkala: „To zvládneme“.	☒	☐
Když padá hvězda máš si něco přát.	☒	☐

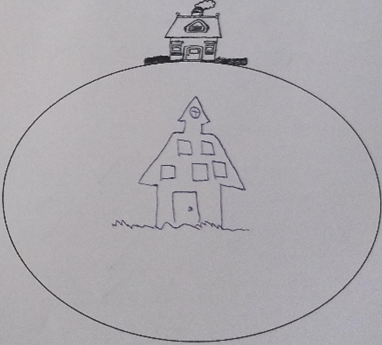
4) Doplň do věty, jaké jméno dostala želva a co jméno pro Tony znamená. Každé druhé písmeno ve slovech Ti napovi

a) Jméno želvy
~~ČE~~AK ~~U~~ĚS ~~I~~ŽSKA ~~S~~ŮROP ~~K~~OLUZ Beáta

b) Jméno želvy znamená:
~~Č~~STĚP ~~O~~ŮJAKAR ~~H~~ĚVEC ~~O~~STRAVA ~~S~~ŮJN ~~U~~LKO štěsti

Bude se jmenovat Beáta, to znamená štěsti

5) Nakresli, jak si představuješ dům, ve kterém společně hrdinové na konci příběhu bydlí?

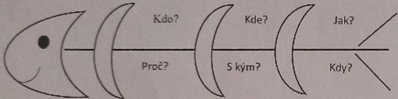
Příloha XXXV. Ukázka vypracovaného pracovního listu č. V

V. Pracovní list

1) Děda byl dobrodruh a sepsal své paměti. Co vše prožil?

a) zkoušel vylovit největší na světě (urpel)
 b) v peruánské džungli viděl (mizřicemamšny)
 c) málem se utopil v obřím pirátském (uodkpla)
 d) byl uprostřed pralesa v teritoriu (lodiūjde)

2) Vzpomeň si, co se událo v příběhu? Doplň rybi kostičku s otázkami.

Kdo? Hugo a Baron Prášil
 Kde? v lese
 Jak? svázali ruce
 Proč? chtěli lap
 S kým? s lupiči
 Kdy? v noci

3) Co znamenala v příběhu zkratka KPZ, o které děda mluvil?
 Správnou odpověď zakroužkuj.

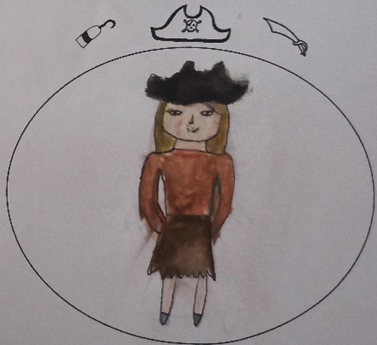
a) krabička poslední záchrany d) kuřík prvního zloducha
 b) krabička poslední záhuby e) kuřík protivníkovy zhouby
 c) krabička první záchrany f) kuřík posledního zápasníka

4) Koho nakonec v lese od bandy mizerů zachránili?
 Zapiš písmena podle číselného kódu

H-9	K-6
J-5	N-1
V-7	L-2
A-4	I-3
T-8	-

94517 642384
 hajný kalita

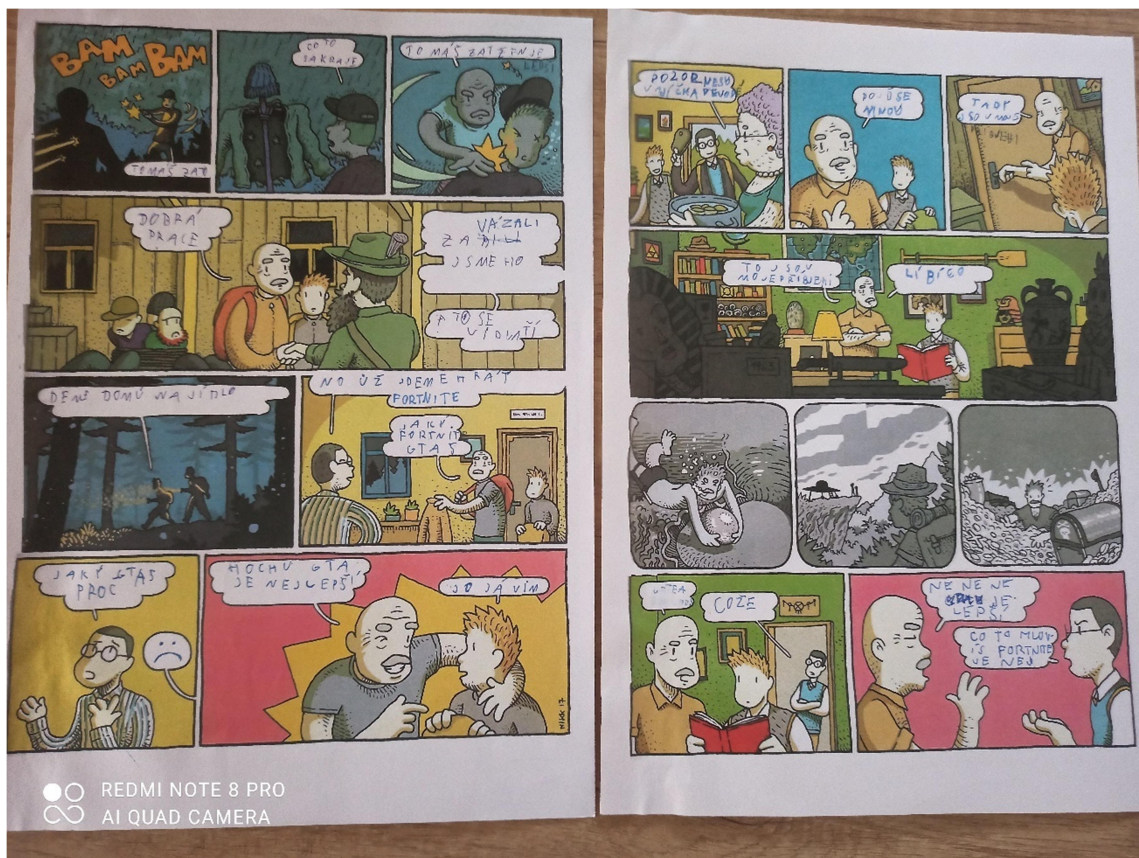
5) Příběh se nazývá Piráti ze Záhoří, nakresli piráta jak si jej představuješ ty.

Příloha XXXVII. Ukázka komiksu

Příloha XXXVIII. Ukázka komiksu

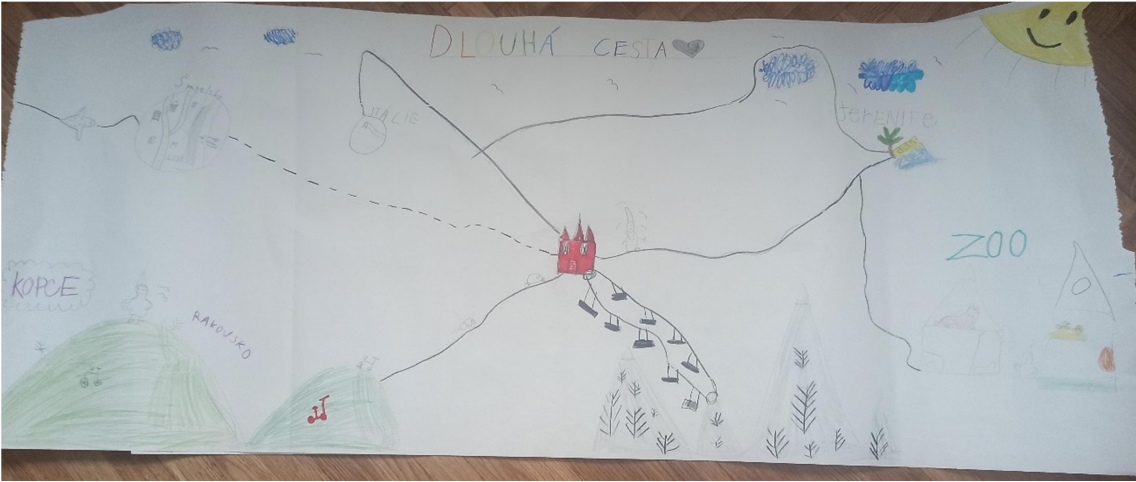
Příloha XXXIX. Ukázka plakátu

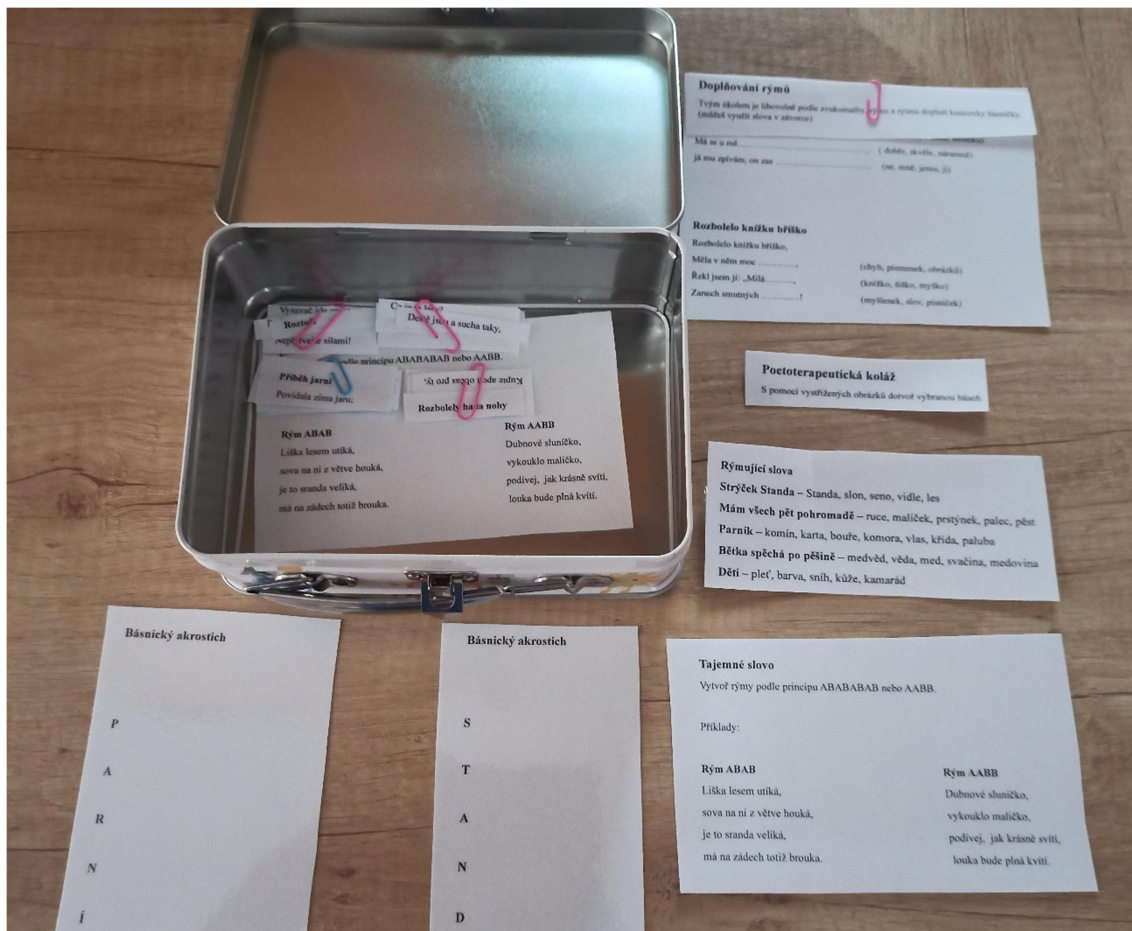
Příloha XL. Ukázka poetoterapeutické koláže

Příloha XLI. Ukázka mapy

Příloha XLII. Didaktický kufřík

Příloha XLIII. Čtenářské a vyprávěcí karty Kouzelná cesta¹³¹

¹³¹ BUBENÍČKOVÁ, Petra. *Kouzelná cesta: Čtenářské karty.*

Příloha XLIV. lektorské a terapeutické karty Moře emocí¹³²

¹³² SHYMON, Magda. *Lektorské a terapeutické pomůcky.*

Příloha XLV. Čtenářské sáčky¹³³

¹³³ JEŽEK, Radim. *Čtenářské sáčky*.

Příloha XLVI. Audio Indigové pohádky¹³⁴

¹³⁴ SVOBODOVÁ, Martina Mia. *Audio: Indigové pohádky.*

Příloha XLVII. Desková hra BlaBlaBla¹³⁵

¹³⁵ HÉLOT, Eric. *Bla Bla Bla*.

Abstrakt

JÍŠOVÁ, Ilona. *Vybrané didaktické prostředky a jejich využití ve výchově ke čtenářství ve volném čase*. České Budějovice, 2024. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra pedagogiky. Vedoucí práce doc. PhDr. Helena Zbudilová, Ph.D.

Klíčová slova: didaktické prostředky, literatura pro děti a mládež, mladší školní věk, čtenářství, volný čas

Cílem diplomové práce je představení vybraných didaktických prostředků a jejich využití ve volnočasové výchově ke čtenářství. Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Teoretická část definuje didaktické prostředky, s ohledem na jejich různé způsoby vymezení, členění a charakteristiku vybraných didaktických prostředků. Dále jsou uvedena konkrétní literární díla, která jsou využita pro tvorbu metodických a pracovních listů v praktické části a specifika mladšího školního věku. Praktická část je zaměřena na realizaci a reflexi sady metodických a pracovních listů v rámci čtenářského klubu.

Abstract

Selected teaching aids and their utilisation in reader's development within the bounds of leisure time

Keywords: teaching aids, children literature, middle childhood, reading, leisure time

This thesis aims to introduce selected educational means and their application in the leisure education of literacy. The thesis is divided into theoretical and practical parts. The theoretical part defines the issue of teaching aids concerning various means of determination, structuring and intrinsic characteristics of selected educational means. The theoretical part then introduces selected literary works analysed to produce and subsequently implement methodical worksheets and further elaborates on the particular needs of middle school readers. The practical part focuses on effectuation and reflection on a set of methodical worksheets used within the ambit of the readers' club.